

România literară

În lumina documentelor

Congresului al XIII-lea al Partidului

VOINȚĂ UNANIMĂ

REALEGEREA tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român la cel de al XIII-lea Congres reprezintă fundamentală opțiune politică și de suflet a întregii noastre națiuni, strins unită în jurul partidului și al conducătorului său iubit. Este o expresie de înaltă responsabilitate a voinței unanime, manifestată cu entuziasm și încredere printr-o impresionantă demonstrație a sentimentelor pe care poporul român le nutrește pentru făuritorul României socialiste contemporane: stimă, recunoștință, dragoste. În zilele solemne ale desfășurării Congresului, ca și în cele îndreptățit sărbătorești care i-au urmat, cel mai iubit fiu al acestui pământ a primit vibrantul mesaj de încredere deplină și de solidaritate patriotică al națiunii pe care o conduce cu înțelepciune și cuceritor spre un viitor senin, luminos, spre o viață demnă și liberă, spre comunism. Țara întreagă și-a afirmat astfel hotărârea nestrămutată de a continua ferm și eroic vastul proces revoluționar desfășurat sub conducerea Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, menit să asigure înflorirea patriei, să ridice România socialistă pe noi culmi de civilizație și de progres, să-i confere un loc strălucit în ansamblul statelor lumii.

Garanția îndeplinirii acestor idealuri mărețe, a impetuoaselor obiective de dezvoltare stabilite de Congresul al XIII-lea o constituie hotărârea atît de pregnant exprimată a forumului comuniștilor, a întregului popor, ca tovarășul Nicolae Ceaușescu, strategul marilor noastre victorii contemporane și arhitectul înfățișării de astăzi a României, să fie reales în fruntea partidului, în suprema funcție de secretar general. Realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, revoluționarul înflăcărat și patriot, care și-a pus întreaga existență în slujba poporului său, a celor mai îndrăznețe aspirații de libertate și edificare a noii societăți, personalitate proeminentă a lumii contemporane, a căpătat astfel puterea unui act de voință energic afirmat de națiunea noastră socialistă. Continuată neabătut, uriașa operă de făurire avîntată a unei Români noi, apogeu al istoriei noastre de milenii, are astfel în fruntea sa pe cel care a gîndit-o cu îndrăzneală și clarviziune la vaste dimensiuni, conferindu-i totodată puterea incontestabilă a unei realități revelatoare prin dinamism și cuprindere.

Amplizarea fără precedent a transformărilor petrecute în societatea românească, proporțiile și calitatea mutațiilor fundamentale produse în epoca întemeiat denumită „Epoca Ceaușescu” explică și în același timp legitimează, cu forța faptelor, această opțiune majoră a poporului român. Momentul înălțător, de profundă semnificație patriotică, națională și revoluționară, al realegerii tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al partidului, este ca atare și expresia vie, fremătătoare, a unui angajament însuflețit și responsabil al tuturor comuniștilor, al întregii noastre patrii — acela de a lupta pentru înfăptuirea obiectivelor și a programelor de dezvoltare economico-socială stabilite de Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, asigurînd în acest mod transpunerea lor în viață. Certitudine a împlinirii celor mai cuceritoare proiecte de viitor, prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului și a țării mobilizează conștiințele și sentimentele tuturor cetățenilor României socialiste, angajați cu devotament și abnegație revoluționară, într-o profundă unitate, pentru realizarea marilor biruințe ale momentului istoric inaugurat de Congresul al XIII-lea, pentru înălțarea continuă a patriei spre fericire, progres și civilizație, pentru făurirea luminosului chip al zilei de mîine, pentru edificarea pe pămîntul românesc a visului de aur al națiunii — societatea comunistă.

Voința unanimă a țării, exprimată prin actul istoric al realegerii tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al partidului, aceasta este: voința de a trăi în demnitate, libertate și pace a unui popor ce se recunoaște deplin în conducătorul său iubit și stimat.

„România literară”



■ La invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, luni, 26 noiembrie, a sosit în țara noastră, într-o vizită oficială, președintele Republicii Elene, Constantin Karamanlis. Dialogul româno-elen la cel mai înalt nivel reprezintă un moment important în bogata cronică a raporturilor de prietenie și colaborare dintre România și Grecia

Sub steaua comunistă

S-au împlinit în Forum voința românească — suprema noastră vrere — și visul cel mai viu de-a realege-n fruntea partidului pe-acela ce-i este țării sale cel mai destoinic Fiu.

Ne vom urma Cîrmaciul spre steaua comunistă spre care națiunea se-ndreaptă azi în zbor, cum visurile noastre se-adună toate-n visu-i de-a pune fericire în viața tuturor.

Da, Ceaușescu este Eroul națiunii, în care o istorie s-a adunat prin veac. El vrea o lume-a păcii în care cresc copiii-n deplină libertate și tunurile tac.

El vrea ca omenia să se adune-n oameni cum se adună, vara, culorile în flori. Cu El în frunte, siguri, urca-vom înainte spre steaua comunistă, mereu, cucerători.

Dan Rotaru

România literară

Director : George Ivaşcu. Redactor
şef adjunct : Ion Horea. Secretar
responsabil de redacţie : Roger Cam-
peanu

Din 7 în 7 zile

Dezvoltarea relaţiilor româno-elene

EXPUNÎND poziţia consecventă a României socialiste de cooperare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduirea social-politică, în Raportul prezentat la Congresul al XIII-lea al partidului tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia : „Adresăm apelul tuturor ţărilor balcanice de a-şi întări colaborarea şi de a acţiona pentru asigurarea păcii şi colaborării între ţările din această regiune.”

Apel din nou confirmat în practica relaţiilor internaţionale ale României, cu prilejul vizitei oficiale efectuate de preşedintele Republicii Elene, Constantin Karamanlis, la invitaţia preşedintelui Republicii Socialiste România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

Înscriindu-se în bogata cronică a raporturilor de prietenie dintre cele două ţări ca un nou şi important moment al colaborării româno-elene, noul dialog la nivel înalt a ilustrat voinţa comună de adîncire a cooperării reciproc avantajoase şi, totodată, de sporire a contribuţiei la crearea unui climat de bună vecinătate şi pace în Balcani.

Progresele rapide, pe multiple planuri, obţinute de România în creşterea şi modernizarea potenţialului său economic, resursele economiei Greciei oferă o bună bază materială pentru dezvoltarea în continuare a schimburilor în interesul ambelor ţări. Convorbirile prilejuite de vizita şefului de stat elen au pus în lumină noi şi importante posibilităţi ale adîncirii colaborării bilaterale — cu atât mai mult cu cit avantajul apropierei geografice sporeşte eficienţa lor economică.

O asemenea evoluţie pozitivă răspunde nu numai intereselor celor două popoare, ci constituie, în acelaşi timp, un valoros aport la afirmarea noului climat politic în Balcani — ştiut fiind că aceasta reprezintă o componentă de seamă a edificării securităţii europene.

„România, care are relaţii bune cu toate statele din Balcani — arată preşedintele Nicolae Ceauşescu în toastul rostit la dîneul oferit în onoarea înaltului oaspete elen — se pronunţă ferm pentru dezvoltarea unei largi colaborări bilaterale şi multilaterale în această regiune, pentru soluţionarea pe calea tratativelor a tuturor problemelor care mai există între unele ţări balcanice, pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a bunei vecinătăţi, a păcii şi colaborării, fără arme nucleare şi fără baze militare străine.”

Împărtăşind această poziţie, preşedintele Constantin Karamanlis sublinia la rîndul său : „În lumea aceasta incoerentă şi descumpănită, care trece dintr-o criză în alta, înlînirea noastră de astăzi reprezintă o importanţă deosebită. Consider că ţările noastre pot să contribuie, în măsura posibilităţilor lor, nu numai la instaurarea calmului în regiunea noastră, dar şi la limitarea pericolelor care ameninţă pacea mondială în general.”

Convorbirile româno-elene la nivel înalt au evidenţiat poziţii şi concluzii comune, hotărîrea celor două ţări de a-şi uni eforturile în lupta pentru pace, dezarmare, pentru depăşirea situaţiei deosebit de grave existente în relaţiile internaţionale, care generează pericolul declanşării unor noi conflicte şi confruntări militare.

Subliniindu-se că problema centrală a zilelor noastre o constituie lupta pentru pace, pentru oprirea cursei înarmărilor, s-a arătat că se impune mai mult ca oricînd adoptarea unor măsuri concrete şi eficiente de dezarmare, în primul rînd de dezarmare nucleară, de prevenire a unei catastrofe nucleare.

Dialogul de la Bucureşti dintre preşedintele Republicii Socialiste România şi preşedintele Republicii Elene reprezintă o nouă expresie a hotărîrii celor două popoare de a-şi intensifica cooperarea în sfera vieţii internaţionale, de a-şi spori contribuţia la soluţionarea constructivă, viabilă, în interesul popoarelor, a problemelor majore ale contemporaneităţii, la edificarea unui climat de pace şi securitate, de încredere, înţelegere şi largă colaborare în Balcani, în Europa, în întreaga lume.

„Tineretul şi dezvoltarea”

O REMARCABILĂ sinteză a rolului important care revine tineretului generaţiei în lumea contemporană reprezintă Mesajul tovarăşului Nicolae Ceauşescu adresat participanţilor la seminarul internaţional „Tineretul şi dezvoltarea”, acţiune organizată la Braşov de Comitetul Naţional Român pentru Anul Internaţional al Tineretului. Relevînd contribuţia de seamă pe care tineretul de pretutindeni o aduce la dezbateră şi soluţionarea problemelor stringente ale vieţii internaţionale, caracterizată printr-o agravare fără precedent, preşedintele României a adresat un vibrant apel noii generaţii de a-şi uni eforturile şi de a acţiona cu energie pentru a pune capăt actualelor stări de lucruri care le primejduiesc existenţa lor şi popoarelor cărora le aparţin.

În cuvîntul său la seminarul internaţional de la Braşov, tovarăşul Nicu Ceauşescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului, preşedintele Comitetului Consultativ al O.N.U. pentru A.I.T., a evidenţiat amplul schimb de opinii şi experienţă prilejuit de această reuniune în vederea identificării celor mai adecvate şi eficiente modalităţi de antrenare a tineretului în procesul de dezvoltare la nivel naţional şi internaţional, în soluţionarea echilibrată a problemelor globale ale omenirii, în edificarea unei lumi mai bune şi mai drepte.

Cronica

Viaţa literară

„Viaţa Românească” la Brăila

● Uniunea Scriitorilor şi redacţia revistei „Viaţa Românească”, în colaborare cu Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă din Brăila, a organizat o serie de dialoguri cu oamenii muncii brăileni, în zilele de 16—17 noiembrie a.c., în cadrul acţiunilor culturale desfăşurate în cîntea Congresului al XIII-lea al P.C.R.

Au participat scriitorii Vasile Andru, Petre Got, Damian Neca, Ioanichie Olteanu, Dan Oprescu, redactori şi colaboratori ai revistei, precum şi poetul Gheorghe Lupăşcu, din Brăila. Acţiunea a debutat cu un schimb de opinii între grupul de scriitori şi redactori şi tovarăşii Valeriu Stoiu, secretar al Comitetului judeţean de partid,

Nicolae Spînu, prim-secretar al Comitetului municipal, primar al municipiului, Gabriela Jelea-Vancea, preşedinta Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă şi alţi reprezentanţi ai forurilor locale.

Dialoguri fructuoase cu publicul au avut loc, în prima zi, la Clubul „Victoria” din Brăila şi apoi la Căminul cultural din comuna Însurăţei; aici au participat cadre didactice, tărani cooperatori, mecanizatori şi elevi de la Liceul agro-industrial. În ziua următoare, scriitorii s-au întîlnit cu oamenii muncii de la Şantierul Naval Brăila, după care a urmat un dialog cu oamenii muncii din sistemul cultural.

Un cenaclu

„Nichita Stănescu” la Ploieşti

● În sala de festivităţi a „Palatului Culturii” din Ploieşti a avut loc şedinţa de constituire a cenaclului literar „Nichita Stănescu”. Totodată, s-a instituit şi un concurs-festival ce se va desfăşura din doi în doi ani, începînd cu zilele de 7—9 decembrie 1984. Cenaclul va activa cu ramurile : poezie, proză, critică, dramaturgie şi traduceri. Prin unii membri participanţi la constituirea cenaclului, au fost prezente la festivitate cenaclu-

rile : „Cezar Petrescu” — Floreşti, „Lira” — Breaza, „Tinerere condeie” — Fulga şi „Glasul izvoarelor” — poezii tărani prahoveni.

Şi-au dat concursul Nicolae Rădulescu-Lemnar, Mircea Ionescu-Quintus, Florin Dochia, Serghe Bucur, Ioan Dan Nicolae.

Marele premiu va fi atribuit celui mai valoros volum de sau despre poezie apărut în 1984. (Textele pentru concurs s-au primit pînă la 30 noiembrie).

Masă rotundă

● O delegaţie a Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S. formată din Oleg Poptov, Raisa Borovikova şi Aleksandr Mihailov a participat, la Casa scriitorilor „M. Sadoveanu”, la o masă rotundă cu tema „Probleme actuale

ale creaţiei tinerilor scriitori”.

Din partea română au luat parte : Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor, Laurenţiu Ulici şi Mihai Ungheanu, redactor şef adjunct al revistei „Luceafărul”.

A apărut

„ALMANAHUL LITERAR”

editat de „Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti”

Secretar : Constantin Toiu

Almanahul este realizat de : Bujor Nedelcovici, redactor responsabil ; Mircea Scarlat — secretar de redacţie ; Vasile Olac — coperta şi prezentare grafică ; Cornel Catană — prezentare grafică ; Alexandra Târziu — corectura ; Liviu Minecan şi Victor Bircă — fotoreporteri.

SEMNAL

● Vasile Voiculescu — IUBIRE MAGICĂ. Volum de povestiri în seria „Patrimoniu”. Editie îngrijită de Victor Iova ; repere istorico-literare de Aurora Slobodeanu şi Victor Iova. (Editura Minerva, 560 p., 24 lei).

● Gib I. Mihăescu — DONNA ALBA. Reeditare în colecţia „Romanul de dragoste”. (Editura Eminescu, 284 p., 16 lei).

● E. Lovinescu — MIHAI EMINESCU. Ediţie critică, prefaţă, note, variante, bibliografie şi indice de Ion Nuţă în colecţia „Eminesciana”. (Editura Junimea, 386 p., 17,50 lei).

● C. Rădulescu — Motru — PERSONALISMUL ENERGETIC şi ALTE SCRISORI. Volum apărut în colecţia „Biblioteca de filosofie a culturii româneşti” : studiu, antologie şi note de Gh. Al. Cazan ; text stabilit de Gheorghe Pînescu. (Editura Eminescu, 806 p., 64 lei).

● Eugeniu Speranţia — CARTEA DESPRE CARTE SAU EFLORESCENŢA SPIRITUALĂ. O primă editare, fragmentară, a unei lucrări îndelung elabo-

rate (1930—1972) apărută în colecţia „Enciclopedia gândirii” ; ediţie şi Cuvînt înainte de Octavian Chefan. (Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 144 p., 7,25 lei).

● Ion Sofia Manolescu — ULTIMA PALARIE. Poezii. (Editura Cartea Românească, 108 p., 9,50 lei).

● Dana Dumitriu — INTRODUCERE ÎN OPERA LUI C.A. ROSETTI. Monografie. (Editura Minerva, 216 p., 7,25 lei).

● — PROVERBE ROMÂNEŞTI. Antologie (în seria „Arcade”), text stabilit, glosar, indice tematic, postfaţă şi bibliografie de George Muntean. (Editura Minerva, 416 p., 14,50 lei).

● Marian Odangiu — ROMANUL POLITIC. Studiu cuprinde capitolele : I. „Romanul politic între discurs şi document românesc” ; II. „Romanul istoric şi «preistoria actualităţii»” ; III. „Realitate politică şi ficţiune romanescă” ; IV. „Nostalgiile romanului contemporan”. (Editura Facla, 170 p., 9,75 lei).

● Valeriu Pantazi — IU, SECOLE ! Versuri. (Editura Cartea Românească, 118 p., 14 lei).

Simposion aniversar „Vasile Voiculescu”

● Marţi, 27 noiembrie, la Casa scriitorilor „M. Sadoveanu” din Capitală, s-a desfăşurat simpozionul aniversar „Vasile Voiculescu”. Dumitru Radu Popescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor, a rostit cuvîntul de deschidere.

Viaţa şi personalitatea

scriitorului au fost evocate de acad. Şerban Cioculescu şi de Ştefan Augustin Doinaş.

Au recitat din opera lui V. Voiculescu actorii Lucia Mureşan şi Val Săndulescu de la Teatrul „C. Nottara”, şi scriitorul Romulus Vul-

pescu.

„Poarta Bucegilor”

● În contextul Festivalului naţional „Cîntarea României”, s-a desfăşurat, la Buzeni, sub egida Comitetului oraşenesc Buzeni şi Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă — ediţia a VIII-a a manifestărilor politico-educative, culturale artistice şi sportive „Poarta Bucegilor”, la care şi-au dat concursul şi scriitorii Constantin Chiriţă, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor din Republica

Socialistă România, Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Marta Bărbulescu şi Simion Bărbulescu, precum şi Florin Mitu, redactor la Televiziunea română, care au participat la un dialog cu membrii cenaclului „Cezar Petrescu”. La acţiune a participat şi Mielu Codescu, secretarul Comitetului oraşenesc al P.C.R., primarul oraşului.

Premiile concursului

„Daniel Turcea”

● La ediţia din acest an a concursului de poezie „Daniel Turcea”, concurs organizat de comitetul U.T.C. al uzinei „Automatică” din Capitală, au participat 153 de tineri din 34 judeţe ale ţării, inclusiv municipiul Bucureşti.

Juriul concursului compus din Ioan Alexandru (preşedinte), Paul Gherasim, Mihail Constantinescu, Titus Vîjue, şi Laurenţiu Geamăbaşa a hotărît acordarea următoarelor distincţii : Premiul „Daniel Turcea”, Flo-

rianei Avramescu (Bucureşti) şi lui Alexandru Dehi (Maramureş). Premiile speciale ale juriului pentru traducerea în limbile engleză şi respectiv rusă a operei lui Daniel Turcea au fost obţinute de Victoria Milescu (Bucureşti), respectiv Emil Iordache (Botoşani).

Revista „Punctul”, editată de comitetul U.T.C. „Automatică”, a acordat, de asemenea, două premii Gabrielei Creţan şi Ilenei Izbăşoiu (ambele din Bucureşti).

În spiritul colaborării

● În cadrul protocolului de schimburi dintre Uniunea Scriitorilor din ţara noastră şi Uniunea Scriitorilor din U.R.S.S. ne-a vizitat Grigori Reznicev. De asemenea, în cadrul protocolului similar, s-au aflat la Bucureşti Veronika Marek şi Erzsebet Hallama, din Republica Populară Ungară, iar, ca invitată, Xenia Avramescu din Republica Socialistă Federativă Iugoslavia.

Ne vizitează în prezent traducătoarea Natalia Alver, din U.R.S.S., la invitaţia Uniunii Scriitorilor, şi — conform protocoalelor de schimburi — Milan Resutik, din Republica Socialistă

Cehoslovacă, şi Nataşa Malanova, din Republica Populară Bulgaria.

● Cu prilejul prezenţei în ţara noastră ca trimis special al ziarului „Dagens Nyheter” la lucrările Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român, ziarista suedeză Disa Hastad a făcut, vineri 23 noiembrie a.c., o vizită de lucru la Uniunea Scriitorilor. Ziarista a fost primită de Constantin Toiu, vicepreşedinte al Uniunii.

În aceeaşi zi, reprezentanţa cunoscutului ziar suedez a avut o întîlnire cu George Ivaşcu, directorul revistei „România literară”.

● Victor Nistea — ORFEU AMINĂ ETERNUL. Versuri. (Editura Litera, 56 p., 25 lei).

● Sorin Holban — IARNA CIND AU MURIT CANGURII. Microromanul urmează volumelor Te urăsc, iubita mea (proză — 1976) şi Cu tango înainte (versuri — 1982). (Editura Eminescu, 158 p., 5 lei).

● Patrel Berceanu — ÎNTÎMPLAREA CEA MARE. Volumul cuprinde ciclurile de versuri : Întîmplarea cea mare, Viziuni, proverbe, speranţe, O seară dintr-un alt scenariu, Teoria despre rouă. (Editura Eminescu, 64 p., 8 lei).

● Ion Gheorghe Pricop — CORĂBII ÎN SEPTEMBRIE. Volum de debut în proză. (Editura Junimea, 112 p., 4,50 lei).

● Ion V. Strătescu — PREAVIZUL. Roman. (Editura Cartea Românească, 290 p., 14 lei).

● Ion Popescu — TARA MEA DE GLORIE, TARA MEA DE DOR. Itinerar turistic. (Editura Sport-Turism, 312 p., 10,50 lei).

● Vasile Igna — GRĂDINA OARBĂ. Versuri. (Editura Dacia, 92 p., 8,75).

● — FILOSOFIA GREACĂ PÎNĂ LA PLATON. II. Selecţie realizată de un colectiv coordonat de Ion Banu în colaborare cu Adelina Piatkovski în colecţia „Clasicii filosofiei universale”, îngrijită de Idel Segall. (Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 664 + 838 + 80 p., 113 lei).

● William Shakespeare — OPERE COMPLETE. III. În această ediţie critică apar Romeo şi Julieta, Richard al II-lea, Visul unei nopţi de vară, Regele Ioan, Neguţătorul din Veneţia. Ediţie îngrijită şi comentarii de Leon D. Leviţchi ; note de Virgiliu Stănescu-Dragăneşti. (Editura Univers, 536 p., 47 lei).

● Vladislav Vančura — MARKETA, FIICA LUI LAZAR. Roman în traducerea semnată de Nicolae Vulpaşin. (Editura Univers, 200 p., 7,50 lei).

LECTOR

● Pentru o şi mai promptă reflectare în cadrul acestei rubrici a ultimelor apariţii, rugăm editurile şi autorii să ne trimită exemplare de semnal.



■ Cele mai tinere vârstare ale României socialiste aduc omagiul lor fierbinte gloriosului nostru partid comunist, secretarului său general

Pentru viitorul națiunii române

SĂ FII contemporan cu faptele poporului tău, să trăiești cu ardoare evenimentele decisive ale istoriei țării, să aduci în fața conștiinței tale învățătura fiecărei zile și să nutrești înaltele aspirații ale patriei prin toate încercările timpului, — iată lecția gravă și gândul sever al acestor zile și ale acelor ceasuri, când, în acordul unanim și într-un entuziasm fără margini, Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român a reales în fruntea marilor îndatoriri ale partidului pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, eminentul conducător al partidului și al țării, revoluționarul călit în asprele bătălii de clasă, afirmat în energicele acțiuni de redobândire a demnității, libertății și independenței poporului român. Expresie a prețuirii, a încrederii și a speranței, gestul comuniștilor vine să transmită mai departe în conștiința întregului popor, sub legile cinstei, dăruirii și supremei responsabilități, lumina credinței în viitorul națiunii române.

De la o etapă la alta, rînduri de oameni au înțeles și vor înțelege care sînt elementele de rezistență și de durată ale vieții noastre, atît cele adevărate în cursul veacurilor, cit și cele care susțin de la o zare la alta a țării orizontul în care ne aflăm, și din care privim înainte. Ceea ce aduce Congresul al XIII-lea în sinteza Raportului prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în lucrările sale precum și în hotărîrile adoptate, constituie imaginea României socialiste, suma impresiunilor realizări din toate domeniile, în cerința cărora se arată ceea ce este nou și determinant în toate tărîmurile, de muncă și de spiritualitate ale poporului nostru. Din acest punct, și în lumina acestei concepții — a temeiurilor istorice, dar și ale civilizației contemporane, — avem îndatorirea să recunoaștem virtuțile clasei noastre muncitoare, a tuturor oamenilor țării dăruiei creației și încrederii în durată faptelor lor, și avem obligația morală să ne însușim elementele noului și spiritul revoluționar, acele elemente și acel spirit care se configurează în structurile specifice ale societății noastre în momentul de față și în perspectiva construirii comunismului.

O treaptă de cultură generală face cu puțință aceasta, în etapa construirii socialismului pe care o trăim, după cum, spiritul revoluționar care se cere să ne călăuzească și să ne determine inițiativele și preocupările în munca și în năzuințele noastre acum, și de acum înainte, îmbogățește viziunea, de gravură istorică, a revoluționarului de pe baricade și din focul luptelor de stradă, viziune romantică, adevărată și impresionantă, încărcată de tragismul istoriei, a tumultului revoluționar.

Cine nu înțelege noile realități nu poate trăi nici plenitudinea, dimensiunile sentimentului patriotic, al iubirii, al devotamentului, al implicării în efortul cotidian și în complexe aspecte ale vieții oamenilor, nu poate înțelege nici căile de depășire a contradicțiilor, a dificultăților ori a erorilor cite se pot ivi în multiplele determinări ale evoluției sociale, în vastul proces revoluționar de construire a unei lumi noi, nu poate fi un om nou al acestui timp de transformări fundamentale. A fi revoluționar în timp de pace, în țara așezată pe treburile gospodărești, în perspectiva unui vast program de edificare a noului societăți, fără clase antagoniste, înseamnă a-ți însuși etica socialistă a relațiilor dintre oameni, îndatoririle morale, condiția pregătirii profesionale, sensul angajării și al integrării în mișcarea organismului social, sensul opțiunii, al datoriei și al sacrificiului, înseamnă a fi în linia întâi în strădaniile oamenilor pentru mai bine, mai adevărat, mai drept. Revoluționarul

zidește, cultivă, crește, creează, înalță edificii culturale, slăvește prin faptele lui munca și cinstea, omenia și demnitatea poporului său.

Iată de ce putem să mărturisim astăzi, cu mîndrie și cu certitudine, că ne aflăm în zodia unui nou spirit revoluționar, iată ceea ce comuniștii români au aclamat și au statornicit în programul vieții noastre de mîine. Țara ne stă aproape, este în ființa noastră cu argumentele pămîntului și ale sufletului ei, poporul nostru are la îndemînă oricînd dovezile muncii, ale năzuinței și ale credinței în mai bine. Iată de ce revoluționarii societății noastre se pot considera depozitarii virtuților celor mai alese, în frontul fără popas al luptei pentru ridicarea oamenilor pe cît mai înalte trepte de cultură și civilizație.

IN planul culturii și al creației artistice, determinările acestui orizont revoluționar sînt hotărîtoare. Dacă a fi revoluționar de profesie înseamnă să participi la viața poporului tău, la promovarea noului, la afirmarea și apărarea adevărului, la munca de făurire a omului nou, putem spune că scriitorii noștri contemporani insuflețiți de iubirea pentru țară, pentru munca cinstită a oamenilor ei, de valorile culturii, sînt revoluționari de profesie. Ei sînt, în marea familie a creatorilor de valori spirituale, aceia care prin munca lor tănuită, de zi și de noapte, făuresc un edificiu neclătinat, al întregii națiuni, dovadă pînă la capătul timpurilor a ființei noastre. Spiritul revoluționar nu este stabilit de profesie, dar poate să fie însușit prin profesie și să hotărască destinul scrisului, în cunoașterea și întruchiparea adevărului vieții, a eroismului oamenilor muncii, a bogăției de idei și de sentimente, de situații și de idealuri ale omului zilelor noastre.

În sensul acestei prețuiri a creației literare, îndemnul secretarului general al partidului la cunoașterea vieții poporului și la crearea de opere pe măsura minunatelor lui însușiri, este un îndemn de o ardoare pașoptistă, bărnuțiană („țineți cu poporul, ca să nu rătăciți“), și prin aceasta se situează printre paginile cele mai scumpe ale spiritului de partid, călăuzitor al muncii noastre: „Numai trăind și scriind împreună cu poporul, pentru popor, participînd activ la făurirea prezentului și viitorului patriei noastre, creatorii de literatură și artă pot da opere de înaltă valoare, își pot îndeplini misiunea în formarea conștiinței revoluționare, în promovarea adevăratului umanism revoluționar al societății noastre socialiste, în care tot ce se realizează este destinat înfloririi patriei, omului, bunăstării și fericirii sale“.

Din acest hotar încep și îndatoririle de mîine ale breslei noastre scriitoricești. Scriitorul cu adevărat revoluționar este stăpînit de nemărginita iubire pentru însăși materia plămuirilor sale, de rîvna cunoașterii și a rostirii marilor idei ale timpului nostru, cu convingere în rostul înalt pedagogic al muncii sale și al prezenței sale obștești, cu sentimentul de solidaritate profesională, cu încredințarea că spiritul revoluționar nu este numai acela care sparge tiparele învechite și stingheritoare ale existenței, dar și acela care structurează, echilibrează, dă garanția duratei. Țara este eternă, ființa individului este trecătoare. Generații au dovedit aceste adevăruri, prin perenitatea înfăptuirilor, prin ceea ce noi înșine sîntem după trecerea lor. A trăi într-o eternitate a țării, iată salvarea și măsura propriei tale nemuriri.

Ion Horea

Telegramă

TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

**Secretar general al Partidului Comunist Român,
Președintele Republicii Socialiste România**

Mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu,

Intr-un gînd cu întreaga națiune, vă aducem un fierbinte omagiu cu prilejul reinvestirii Dumneavoastră în înalta funcție de secretar general al partidului. Vedem în acest act politic de hotărîtoare însemnătate prețuirea firească a eforturilor neobosite pe care le-ați depus în activitatea de conducere a partidului și statului, a pasiunii, lucidității și cutezanței cu care ați trudit pentru propășirea țării, pentru așezarea ei la un loc de cinste în viața internațională. Considerăm prezența Dumneavoastră la cirna destinelor patriei și poporului nostru drept cheazăia certă a realizării mărețelor obiective înscrise în insuflețitorul Raport pe care l-ați prezentat la Congresul al XIII-lea al Partidului.

Primind cu bucurie aprecierile pozitive formulate în Raport în legătură cu împlinirile literaturii și artei în ultimii cinci ani, cu rolul acestora în întreaga activitate cultural-educativă, am reținut totodată îndatoririle care ne revin pentru a face din scrisul nostru un mijloc și mai eficient de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste a oamenilor muncii. Răspunzînd înflăcăratului Dumneavoastră îndemn de a ne afla sursa de inspirație în viața, preocupările și aspirațiile poporului, ne vom strădui și pe mai departe să dăm cititorilor opere valoroase, pătrunse de suflul generos al adevăratului umanism revoluționar al societății noastre, de încredere în prezentul și viitorul României socialiste.

Mulțumindu-vă încă o dată, mult iubite și stimate tovarășe secretar general, pentru grija și prețuirea pe care le acordați creației literare și slujitorilor ei, vă asigurăm că vom face totul pentru a fi la înălțimea încrederii cu care ne-ați investit, a timpului eroic pe care-l trăim împreună cu toți cei care nu cunosc bucurie mai adîncă decît aceea a înălțării patriei sub soarele socialismului și comunismului.

UNIUNEA SCRITORILOR
DIN
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

O nouă conștiință

FAPTUL că în Raportul Comitetului Central al Partidului Comunist Român prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în prima ședință a celui de al XIII-lea Congres al Partidului, literatura ocupă un loc însemnat dovedește ponderea pe care producția spirituală o are în viața socială românească, ecoul cărților tipărite în ultimii cinci ani în conștiința publică. Aprecieră dată de secretarul general al Partidului Comunist Român, și anume faptul că în perioada amintită au apărut „noi opere de mare valoare, având un rol important în întreaga activitate cultural-educativă”, reprezintă unul din acele prilejuri de meditație nu numai pentru evaluarea drumului parcurs, ci și pentru perspectivele afirmării plenare a literaturii române contemporane. Articolele publicate în săptămânile premergătoare Congresului în presa culturală au citat aceste opere care, într-o confruntare cu o critică din ce în ce mai exigentă și cu un public din ce în ce mai avizat, s-au înscris printre creațiile durabile ale timpului nostru. De aceea nu voi mai repeta titlurile, conștient fiind că ele nu aparțin trecutului imediat, ci prezentului și, bineînțeles, viitorului literaturii române. Ce aș vrea să arăt aici e faptul că direcțiile de manifestare ale celor mai reprezentative cărți sînt consonante cu cerințele exprimate în **Raportul** înfățișat de secretarul general al partidului. Și aceasta deoarece au apărut nu numai opere de o certă însemnatate umană și estetică, ci s-au produs însemnate mutații în însăși structura literaturii române.

CEA mai importantă cred că este trecerea din ce în ce mai evidentă, soldată cu împliniri nu o dată spectaculoase, de la evocarea perioadelor de început ale revoluției noastre la abordarea problemelor specifice ale societății de astăzi, relevind acele conflicte menite să ateste formarea unei noi conștiințe, a dezvoltării și afirmării plurivalente a personalității umane. Îndemnul de a merge „la izvor”, reafirmat și cu acest prilej — după ce fusese exprimat ca un adevăr cardinal al concepției despre literatură și artă a tovarășului Nicolae Ceaușescu la prima întâlnire avută cu intelectualii în mai 1965 — e o realitate a literaturii române contemporane. Conflictul celor mai multe din cărțile care constituie „prima linie” a înaintării literaturii române din perioada amintită a devenit contemporan în cel mai strict înțeles al cuvîntului. Dar această mutație nu s-a petrecut doar prin situarea acțiunii într-un timp mai apropiat, ci prin abordarea acelor întrebări și confruntări ce sînt specifice stadiului de astăzi al so-

cietății noastre. Conflictul a devenit precumpănitor moral îmbrățișînd o arie problematică de o mare anvergură și acuitate. Pentru că **omul nou** nu reprezintă un concept abstract și atemporal, ci o realitate condiționată istoric, determinată de evoluția societății, de mutațiile și de contradicțiile ce survin în viața ei. Ceea ce cărțile izbutite ale acestor ani relevă cu precădere e faptul că acest **om** se află într-un permanent dialog activ, lucid, într-o acțiune profilactică și ofensivă împotriva a tot ceea ce împietăază asupra formării unei noi conștiințe, a unei personalități careia să-i fie străine egoismul, lasitatea, invidia, spiritul mercantil și meschin, lipsa de răspundere, conformismul, teama de inițiativă, platitudinea gîndului, ascunderea în cochilia unei vieți ce nu urmărește decît perpetuarea propriului confort. De aceea literatura noastră s-a transformat în acești cinci ani dintr-o oglindă a ceea ce s-a **petrecut**, în acel for public de dezbatere a ceea ce **trebuie să fie** societatea și omul.

CEA de a doua constatare trebuie deasemeni subliniată, cu acest prilej: înnoirile amintite s-au datorat în bună parte unei tinere generații de scriitori, prozatori și poeți, care și-au făcut intrarea în literatură și nu o dată s-au consacrat nu prin reclamă și tapaj, ci printr-o acută asumare a responsabilității față de societatea în care — așa cum se arată în **Raport** — trăiesc, față de oamennii pentru care scriu. N-aș vrea deloc să se înțeleagă de aici că acești cinci ani ar fi fost lipsiți de aportul acelor condeie încercate și confirmate ale literaturii române. Dimpotrivă. Nu puțini dintre ei au dat opere fundamentale despre care am avut prilejul să vorbesc recent în coloanele „României literare”. Dar fenomenul afirmării prozei și poeziei tinere în acești cinci ani mi se pare a fi nu numai una din realitățile cele mai elocvente ale literaturii noastre, ci și certitudinea că ceea ce poporul nostru așteaptă de la scriitorii a căror operă i-a cerit încrederea și i-a confirmat așteptările se va împlini — și nu într-un viitor îndepărtat — dînd cărții românești noua și meritata ei strălucire.

Dar pentru ca literatura să se bucure de influența pe care cu atîta îndreptățire o sublinia secretarul general al partidului este indispensabil ca ea să aibă circulația dorită, să ajungă în mîinile a cît mai multor oameni. Acest aspect, privit prea mult într-o ecuație strict administrativă, reprezintă finalitatea actului literar. Care nu se poate materializa dacă nu există o **permanență** a acestor cărți. ▲ cărților care sporesc tezaurul de gîndire și de simțire al poporului român.

Reinvestirea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția supremă de secretar general al Partidului Comunist Român constituie chezașia continuării și împlinirii acestui proces de afirmare a literaturii române.

Valeriu Râpeanu



TRAIAN BRĂDEAN : Miner hunedorean

Legitimă mîndrie

TRĂIND la ora înaltă și demnă a marilor momente din istoria sa, poporul român și-a scris din nou, cu majusculele responsabilității, neclintita hotărîre de a merge înainte pe drumul certitudinilor bunăstării și civilizației.

Marele forum al comuniștilor, Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, a certificat această opțiune prin unanimitatea unei hotărîri care onorează în modul cel mai deplin mandatul celor mai buni dintre cei buni, care au reales în înalta funcție de secretar general al Partidului pe cel dintîi bărbat al națiunii noastre moderne, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele țării.

Garanție a continuității în gîndire și faptă comunistă pe pămîntul românesc, această hotărîre a întregului partid, a întregului popor, se înscrie printre mărturiile cele mai grăitoare ale unității întregii noastre națiuni în numele celor mai înaripate idealuri și al celor mai ambițioase îndrăzneli.

Prefigurat cu limpezime în Direcți-

vele marelui Congres, viitorul României se descifrează de pe acum sub marele semn de recunoaștere pentru viitorime a ceea ce înseamnă de douăzeci de ani „Epoca Ceaușescu”, adică epoca eroismului, a muncii și demnității.

Fie ca paginile cărților noastre să poată merita mereu mai mult dragostea celor prin fapta și gîndul cărora se alcătuieste pretutindeni în țară marele poem al muncii și cinstei, al dragostei de țară și al încrederii în ziua de mîine.

Din multele vremuri trecute pe-aici / Cînd blînde, cînd fără cruțare / Istoria-un nume de țară-a păstrat / și numele-aceleora care / În prunci au știut semăna și-n grădini / acele semințe măiestre / prin care recolte țării de azi / Să fie recolte noastre.

Cinstite să fie cărările lor / pe drumul din care nu piere / o țară în care bărbați-eroi / se nasc cînd istoria-i cere.

Teofil Bălaj

Umanitatea eroului contemporan

TIPUL de erou exemplar propus de documentele de partid, spre a fi oglindit în literatură și în artă în general, constituie un exponent al virtuților omului nou, întru-chipează în sine idealul spre care tinde morala societății noastre în formarea caracterelor constructorilor socialismului. Eroul merită a fi luat drept pildă de către tineri, cu faptele și realizările sale, reprezintă în fond o chintesență a calităților poporului nostru: inteligență, voință, fermitate, răbdare, strădanie în urmărirea unui scop nobil de muncă și afirmare puse în slujba Patriei pe care o dorește cît mai înfloritoare, cît mai prosperă, prin participarea directă la realizările de prestigiu ale României. Robustețea umană a unui asemenea tip devine hotărîtoare cînd efortul său se alătură întregii suflări românești, care trăiește în epoca de față, careia îi consacră tot ce are mai frumos și mai înălțător, sentimente, rațiune și entuziasm.

Umanismul, forța acestui umanism, înfrîurește pe toți oamenii formați la minunata școală cotidiană a muncii, în vastul șantier ce-l reprezintă țara în plin avînt, creînd totodată un climat propice întru dezvoltarea personalității

ților. Acești eroi există în viață pretutindeni în România, în toate domeniile de activitate, ei trăiesc laolaltă cu noi și dispun prin acuratețea modului lor de comportament de o puternică influență asupra colectivelor în mijlocul cărora activează. Ei, în calitate de comuniști, îi antrenează pe cei din jur la edificarea socialismului multilateral dezvoltat în patria noastră.

Am întîlnit asemenea oameni, ei sînt numeroși și mi-au impus respect și admirație, căci am fost în stare să deslușesc prin ei, prin toate înfăptuirile lor viitorul atît de luminos, pe care întregul nostru front al muncii îl pregătește pentru anii ce vin, pentru generațiile viitoare, pentru sfîrșitul acestui mileniu pe care-l au în vedere înseși documentele Partidului Comunist Român ilustrate și în magistrala cuvîntare a președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, rostită la tribuna celui de al XIII-lea Congres al partidului, congres care încununează o etapă de creație în numele și pentru binele omului, desfășurînd o altă în urcușul nostru nestăvilit către culmile socialismului biruitor și ale comunismului care se profilează intens la orizontul societății noastre.

Sub soarele acestor meleaguri binecuvîntate de natură au înflorit vocațiile de constructori ai unei vieți libere, ale unor obiective de civilizație socialistă cu totul ieșite din comun. Au înflorit, stimulate de cel mai profund patriotism, calitățile omului nou, cu o largă viziune asupra universului și a îndatoririlor de conștiință față de țară. Toate prefacerile au avut ca proiectant și constructor Partidul comuniștilor, creatorul unui climat de emulație excepțională, închinată devenirii noastre ca popor suveran, în concertul celorlalte națiuni ale lumii.

Epoca se reflectă în toată complexitatea ei, cu toate fațetele și valențele ei, în opere literare care reprezintă oglinzi slefuite și clare unde se întrevăde în mod strălucit opțiunea scriitorilor pentru societatea ai cărei pilaștri se înalță tot mai puternici și maiestuoși într-o țară liberă. O țară ce își durează destinul sub apoteoza socialismului, modelîndu-și realizările și ființa pentru fericirea omului, inspirîndu-se mereu din frumusețea tradiției, biruînțele prezentului și speranțele viitorului.

Eugen Teodoru



MIHAI COȘAN : Siderurgistul
(Din expoziția Ani de glorioase împliniri)

Slavă

Nu vorbe rare, dulci ori mai amare
Imi ceri tu, țară, patrie să fii,
Ci sini de țărână grasă-ntre hotare
Cu brazde lungi înscrise-n simetrii.

Te mîngiiem trudind în cincinale
Să fii mireasa-ntregului popor
Și case, drumuri, toate-s ale tale,
În cintece de jale și de dor.

Ai tăi sintem cum și tu ești a noastră
Cu roșii zori, cu asfințituri roșii
Cu galben griu sub zarea ta albastră,
Așa cum să te-avem te-au dat strămoșii.

Te schimbi la față după anotimp
Și ne hrănești, să fim puternici, harnici —
Și ce putem să-ți dăruim în schimb ?
Să fim cu truda și cu viața darnici !

Ai tăi sintem din tălpi și pină-n creștet
Ca falnicii stejari într-o dumbravă
Luptînd cu tot ce-i sarbăd ori e veșted —
Plai românesc, de-apururi ție slavă !

Temeiul țării

Cînd spui țară de dor călcîndu-i plaiul,
Gîndește-te la cel care cu trudă
Sădește omului sărac mălaiul,
Pe glie în grube-adînci asudă.

Iar cînd slăvești pe cel ce este gazdă,
Pe cei sub soare și-n adînc de mină
Îl ține-n scaun sporul de pe brazdă
Și săvîrșita muncă din uzină.

Din astea-ți capeți și tu dreptul
Ca să mai guști din frămîntata roadă
Și ordine să-ți dichisească pieptul
Cînd ca popor ieși și tu la paradă.

Iar cînd vrăjmașii vor să-ți spargă vatra
Din tine ceata de viteji s-adună,
Cu foc în singe și mai tari ca piatra
Împrăștie și-opresc orice furtună.

Acesta e temeiul țării tale,
E patria și jună și bătrînă,
Din piscuri de Carpați și jos în vale —
A ta de două mii de ani română.

Din astea vlăstărește mugur, floare
Și doinele de dor, dar și de jale
Pe plaiul tău din munte pin'-la mare,
Că pe pămînt doar ele-s ale tale.

În fața muncii

Mă-nchin în fața muncii și-a celui care-o face
Ca-n fața celor care se luptă pentru pace,
Încolo nici vrînd idol ori vrînd fetiș nu am
Și casa-mi cu chirie nu are nici un hram.

Materiei i-s robul cît soarelui lumina
Cît florilor mireasma, cît lutului grădina

Și de m-aș vrea un altul, m-aș vrea izvor din stîncă
Ori din stejar în codru o rădăcină-adîncă.

Sînt ca-ntr-un zid o piatră unghiulară
Ori ca un pod pe-un riu pe drum de țară
Sau ca o grindă ce susține-un zid —
În fapt sînt simplu membru de partid.

Mihai Beniuc

Un drum al marilor germinații

SENTIMENTUL pe care îl nutrești după ce ai citit Raportul prezentat la cel de al XIII-lea Congres al partidului este acela de încredere și de puritate. Parcă ai fi într-un plin zbor — o pasăre evoluînd spre zenit într-o amiază senină de vară. Jos, este pămîntul patriei scumpe, cu realizările celor patruzeci de ani de libertate, cu înfăptuirile epocale ale ultimelor două decenii ce vor rămîne înscrise în istorie cu litere de aur. Iar în zare, cît vezi cu ochii prin aerul limpede, este patria de mîine — cu noi înșine și cu viitorii ei oameni (actualii copii), cu cîtorile și recoltele ei, cu visele și speranța ei întru binele lumii. Este România cincinalului 1986—1990 și România anului 2000 — pînă unde se întind liniile directoare ale Congresului al XIII-lea al partidului.

Este un drum ascendent acesta, plin de miracolul germinației și al înfrîțirii din spice. E drumul arătat de partid ! Un drum al siguranței și al încrederii în propriile noastre puteri. Căci este una să întîmpini viitorul ca pe o variabilă necunoscută, și cu totul alta cînd viitorul tău și al țării este jalonat, pînă în cele mai mici dimensiuni, cu indicatoare luminoase — luînd lumină din lumina partidului, din hotărîrile Congresului al XIII-lea !

Întîmpinăm viitorul patriei și al nostru, al tuturor, cu inima pură și tînără, cu certitudinea că toate hotărîrile marelui forum al comuniștilor vor prinde strălucită întruchipare în acest viitor, strălucind țara noastră pe noi terase solare.

La Congresul al XIII-lea, secretarul general al partidului din nou ne-a adresat nouă, creatorilor, generosul îndemn de a ne adăpa, nu din apa stă-tută din ulcior, din care au mai băut și alții, ci direct de la izvoare, din apa aceea limpede și neîncepută ce ia contact pentru prima dată cu razele soarelui. Este apa vie, care dă puteri nebănuite creatorului și aripi inspirației sale.

Pentru un poet comunist, pentru orice creator de frumos, autentic, cred că nu există fericire mai mare decît aceea de a fi trăit aceste zile de maximă efervescență, cînd s-a dimensionat viitorul patriei. Viitorul nostru !

Din zilele Congresului al XIII-lea, sîntem contemporani cu acest viitor.

Dim. Rachici



NICOLAE APOSTOL : Piinea

O armonie simfonică

RITMIC și muzical îmi apare pămîntul acestei țări, cu simetria rar întîlnită a formelor de relief, cu solara rotunjime a hotarelor lui : o armonie simfonică. O armonie a cadrului natural, potențată firesc de oameni, de cei care sfințesc locul cu plămăuirile geniului lor creator, cu spiritul lor de dăruire plină de abnegație, atît la vremi de grea cumpănă, cît și în timpuri de elan constructiv.

Această idee de armonie, în concordanță cu însăși armonia țării ca dat geografic și istoric, am descifrat-o în documentele marelui forum al comuniștilor, și mai ales în raportul prezentat de vocea cea mai autorizată a partidului și a țării. Dincolo de limba-jul sec al cifrelor, dincolo de enunțurile lapidare, de o logică de neclintit, dincolo de analiza profundă a conjuncturii interne și internaționale, dincolo de aceste coordonate uneori marcate de grave primejdii, cum este aceea a cursei înarmărilor, îmi place și mă bucur că pot distinge în fiecare frază și poezia acestei epoci de fundamentale transformări, statutarea lor și viziunea lucidă a viitorului, nu numai al generației prezentului, ci și al celor ce ne vor urma. Nu înțeleg prin asta o poezie idilică, ci o poezie a dramatismului eforturilor conjugate ale întregului popor întru propășirea patriei, dramatismul unei epoci vii, clocotitoare, de un dinamism fără precedent în istoria neamului și care încă de pe acum a gravat pe frontispiciul eternității numele unui cîrmaci neobosit, iubitor de armonie nu numai națională, ci și universală, a unui om care înțelege că nu este de ajuns să dorești pacea, bunăstarea și fericirea, ci trebuie să lupți pentru ele neîncetat și

fără preget, să coalizezi energiile minților, brațelor și sufletelor într-o maximă încordare pentru atingerea unui țel al luminii și al mîndriei. Căci înfăptuirile acestor vremuri lumină și mîndrie sînt, iar înfăptuirile anilor viitori lumină și mîndrie vor fi. Stau cheazășie împlinirile de pînă acum, sedimentate în conștiința colectivă a națiunii, materializate în moderne ctitorii industriale, în magistrale de apă, în pămînturi preschimbate în fecunde grîinare, în fierberea ideilor născocitoare și desferecătoare de noi căi ale progresului, că se numesc ele noi tehnologii, noi unelte perfecționate sau o mai rațională organizare a muncii — căci toate converg în final spre desăvîrșirea zidirii unei lumi mai drepte și mai bune, în cadrul căreia muncitorul, țăranul, cărturarul și vizionarul politic să acționeze în strînsă conlucrare, ca elemente ale unui unic organism.

Și aceasta înseamnă armonie, întîi de toate armonie socială, sincronizare și canalizare a energiilor, asumare a responsabilităților pe măsura capacității fiecăruia, o armonie a gradăției strădaniilor și a beneficiilor materiale și spirituale ale tuturor categoriilor sociale.

Avem o patrie — ca dat geografic, istoric și spiritual. Aceasta este patria tuturor generațiilor de cetățeni ale acestei țări, din vremuri imemorabile și pînă în vecii vecilor. Și mai avem o patrie care este numai a generației noastre : epoca pe care o trăim — patria noastră în Timp. Ea se numește și se va numi Epoca Ceaușescu. Mîinile și mințile noastre o vor plămădi ca pe o armonioasă operă de artă cu care urmașii să se poată mîndri.

Aurel Covaci

Certitudini

EXISTENȚA poporului român este întemeiată, de-a lungul duratei sale multimilenare, pe întîmplări epopeice, pe fapte impresionante ale conștiinței de sine, pe momente de răscruce istorică, stilpi de rezistență fără seamăn care susțin cerul acestei patrii iubite în veșnicie.

Dar, dintre toate, cel mai grandios, cel care a schimbat din temelii destinul țării, rămîne actul revoluționar de la 23 August 1944, moment fundamental în ridicarea României la o condiție de demnitate fără precedent, demnitatea unei țări socialiste, libere, independente, suverane, al cărei glas de pace și progres răsună limpede și răspicat în concertul națiunilor lumii.

Cei 40 de ani care au trecut de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, transformările revoluționare din cuprinsul acestora în toate domeniile de activitate dau impresionanta măsură a forței constructive a unui popor străvechi și tînăr și liber și demn, condus de un partid clarvăzător care-i exprimă idealurile, Partidul Comunist Român.

Neasemuită în fapte de muncă și de conștiință este însă perioada ultimilor 20 de ani, de cînd în fruntea partidului, în fruntea țării se află, ales la Congresul al IX-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al poporului nostru, suflet din sufletul neamului său.

Epoca Nicolae Ceaușescu, așa cum cu îndreptățită mîndrie o numim, așa cum a intrat în conștiința întregii lumi, este expresia cea mai luminoasă a istoriei românești. Faptele vorbesc. Ele se oferă ochiului oricui, de aici sau din orice parte a lumii. A enumera aceste fapte, a le numi pe cele mai deosebite, înseamnă a rămîne în urma lor, deoarece de la o zi la alta ele sînt mai numeroase, mai pregnante, adăugînd la măreția patriei socialiste noi și noi atribute, sporind prestigiul României în lume și admirația acesteia față de poporul ei, angajat, cu toată forța aspirațiilor sale, într-o singură și nobilă bătălie : aceea a muncii pașnice, împotriva războiului, pentru apărarea păcii, a prieteniei și colaborării între popoare, condiție indispensabilă a propășirii proprii, a propășirii fiecărei națiuni de pe planeta noastră.

La cîrma acestei bătălii se află ctitorul de țară nouă, secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Spre el se îndreaptă, hotărîtă de istorie, încrederea și dragostea fierbinte, încrederea nestrămutată în viitor.

Iată de ce întregul popor român consideră realegerea, la cel de al XIII-lea Congres al partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția supremă de secretar general, ca pe o hotărîre firească a sa. Hotărîre întemeiată pe istoria României, pe cea mai strălucită perioadă a ei, perioadă al cărei fondator vizionar este tovarășul Nicolae Ceaușescu, eroul națiunii noastre, eroul păcii și progresului în lumea întreagă, chezașul înaintării ferme a patriei spre destinul său comunist.

Petru Anghel



PORTRET de Ion Jalea

Efigia iubirii întregului popor

Prin țară trece toamna cu steagul de lumini
desfășurat în vîntul ce-alunecă departe
cu ochii de privescîți scinteietoare plini
prin țară trece toamna cu steagul de lumini
prefigurînd poemul ce nu s-a scris în carte.

Este poemul țării scaldat de armonii
cum n-au fost niciodată — Congresul XIII
l-au plămădit poezii în fiecare zi
este poemul țării scaldat în armonii
ecoul lui de aur, adînc, prin inimi trece !

Citiți-l, voi prieteni din alte țări, în el
vibrează tot pămîntul cu floarea mai înaltă
sub toga lui albastră din fire de oțel
citiți-l voi, prieteni din alte țări, în el
se vede România de astăzi mai înaltă !

Imaginea superbă se leagănă-n idei
odrasla libertății prin ani să se-mplinească
Congresul XIII e-un sfat de Prometei
 imaginea superbă se leagănă-n idei
din care suie-n soare statura românească

Și ascultați cuvîntul, din toate cel mai demn
cum fulgeră imperiul oglinzilor opace
din el, măreț, se-nalță un comunist îndemn
și ascultați cuvîntul, din toate cel mai demn
pe care îl rostește constructorul de pace !

Congresul XIII-i columna unui dor
de-a fi mai buni, mai tineri, cu glasul mai fierbinte
de-a ne-nvesti urmașii cu visul viitor
Congresul XIII-i columna unui dor
spre comunism de-a merge, puternic, înainte

Efigia iubirii întregului popor !

II

Nepregetînd din zori și pînă-n seară
dintr-un hotar la celălalt hotar
s-a rotunjit imaginea de țară
în nopți tirzii, revoluționar...

Contur magnific, luminat de sori
ți-a dat partidul, patrie română
și steagul tricolor ți-a pus în mină
cu visul comunist să te măsoari !

Cu Ceaușescu ales conducător
sub ochii lui străbătători prin vreme
emblema certitudinii supreme
îți ctitorești mărețul viitor !

III

Toți am așteptat Congresul treisprezece
și-i contemplăm arhitectura dreaptă
ca o zidire vie, somptuoasă
pe cea dintîi a sufletului treaptă
Am așteptat ca să ne intre-n casă
sub arcul lui de foc, sublima faptă !

Un creuzet imens e-ntreg poporul
unde-a cristalizat un dor de țară
căci sub a toamnei rumenă brătară
am dezbătut în forum viitorul
cu tot ce poate fi mai drept, mai bine
mai înțelept, mai demn și mai măreț
ca-ntr-un zenit mirific de rubine
să dăluim al libertății preț !

Stă cheazășie Omul. El, Alesul
să fie-n fruntea celor ce decid
ca riul ce fertilizează șesul
e cutezanța gîndului lucid
și-nșelepciunea lui care se-nvoaltă
cum cerul dimineții e involt
și ascultăm chemarea lui înaltă
ca zorii zilei răsărînd din Olt...

Cuvîntul lui triumfător își taie
coloana de granit sub plăci de smalt
cu fiecare-a inimii bătaie
pe culmi, spre comunism, să te înalți
stîngîndu-le furtunilor minia
patria mea de aur, România !

Ion Potopin

A exista în lumea poeziei

ÎNTR-UN scurt articol publicat în revista „Argeș” (august 1971), marele prozator care a fost, și mai ales va fi, Radu Petrescu, vorbind despre destinul scriitorului român se exprima astfel : „Scriitorului român i s-a întimplat, i s-a dat ceva inestimabil, aproape neversosimil prin dramatism și nobleță, i s-a dat, anume, soarta de a fi scriitor român. Conștiința acestei dramatice demnități străbate întreaga noastră literatură clasică, adică toate acele opere care, indiferent de momentul apariției lor (pentru că astfel de opere, vizibile sau încă nu, se ivesc și în zilele noastre) există în lumea Poeziei”.

Și gîndindu-mă la forța capabilă să miște resorturile subtile ale „mașinei lumii” doar cu mijloacele, puțin însemnate în aparență, ale meșteșugului scriitoricesc, îmi evoc scrisa unui alt mare scriitor, apărută în dimineața zilei de 4 martie 1977 : „Să ne întrebăm, are și scriitorul putere ? Neîndoios că da, din clipa în care își propune, acum mai mult decît oricînd, să schimbe, să influențeze, să determine. A fi unul dintre determinanți înseamnă a te împărți de la putere”. (Al. Ivăsiuc, în „Contemporanul”).

Iată așadar că în amurg de veac și de mileniu e imperios necesar să ne convingem de uluitoarea tinerețe a literaturii noastre. Ne-am lamentat în-deajuns că șansa de a intra într-un circuit universal de valori ne e vitregită de puțină cunoaștere, pe alte meleaguri, a limbii române (moștenită și ea ca un semn de dramatică noblețe, eroică apărută și strălucitor lăsată viitorimii), dînd ambițiilor noastre proiecții adesea strict cartografice. A prolifera în lume verbul românesc, de acord, tentația rămîne de vie actualitate, dar să ne înțelegem mai întîi în care lume. Lumea nu e doar harta dilatăată a planetei. Trebuie să „cucerim” lumea noastră, s-o slujim și s-o luminăm, luminîndu-ne de flăcările ei celeste, lumea în care viețuiește trudind și visînd poporul român. Lume de

mituri primordiale, concentrat de cosmice mirabilități, lume nîcîcînd „dulce”, fluviu ardent și viril.

Pămînt însemnat (ca o piine cu obrazul crestat) cu sigla Carpaților, cu ape strînse în Dunărea ce vine să moară în Marea noastră, pămînt mai învîțat cu focul și pustirea decît cu pacea.

Ce ar putea face scriitorul acestui timp decît să-și ridice cu semeție spada lui, coadă de cometă, împotriva a tot ce poate ține în loc mișcarea Obștei : inerțiile (denunțate de pateticul Labiș), prejudecățile ce ne pot cantona în spații himerice, abdicarea de la demnitate.

Și, o spun calchiîndu-i lui Al. Ivăsiuc tulburătoarele cuvinte, da, scriitorul român are puterea de a schimba, de a influența, de a determina, și rolul lui în societate nu poate fi nici-cum, nu negat, ci nici măcar micșorat.

El este un propagator al **noului**, un luptător tenace pentru dobîndirea unui viitor mai bun și — produs al maselor de muncitori și țărani trăitori de totdeauna cu adînc respect pentru învățătură și, implicit, pentru scriitori — se confundă firesc și definitiv cu cei ce au fost și au rămas sarea pămîntului.

El e **sarea cuvîntului**.

E, desigur, vremea să ne privim cu mîndrie viitorul, dar și trecutul. Ni s-a dat (ori ni s-a **întimplat** să fim, cum spune Radu Petrescu) darul inestimabil, aproape neverosimil prin dramatism și noblețe de a fi scriitori români.

Odată cu întreaga țară ce își hotărăște o viață liberă și demnă, scriitorul se simte chemat să-și afle locul lui sigur în viața societății, exprimînd, ca purtător de cuvînt al cuvîntelor sale (și nu altminteri), dreptul și **datoria** de a rosti vocalele adevărului, date lui în păstorie de Bătrînii Scrisei românești, spre a le trece, din gură în gură, din carte în carte, într-un mai fericit Mîine...

Gheorghe Tomozei

Cultură și dezvoltare

DACĂ statutul capodoperei, cum îl definea Marx, cuprinde un paradox, în sensul că nu e legat nemijlocit, cu funcții de condiționare, de nivelul de dezvoltare al unei societăți, ansamblul acestei dezvoltări nu poate fi detașat de nivelul de cultură. Între cultură și dezvoltare este o relație strînsă, prima condiționînd-o pe a doua. Cultura presupune capacitatea de a crea forțe de producție, de a fertiliza mijloacele de producție, încorporîndu-se în calitatea omului, iar, de aici, în calitatea muncii, în puterea ei de a da valoare materiei, de a fi eficientă, productivă. Înțelegerea culturii ca inefabilă, ca plutînd pe deasupra lucrurilor, ca o aureolă, ca un spirit este, desigur, frumoasă și nu lipsită de plauzibilitate. Cultura există, trăiește și în această dimensiune, să-i spunem, nepalpabilă, în starea de sămință aruncată cu generozitate către un destinatar necunoscut. Dar în societatea omenească, în lumea organizată, cultura trăiește și prin structurile sale, se justifică prin tendințe și instituții, are obiective mai „terestre”, cele ale ajutării omului să fie om, cele ale sprijinirii sale să-și formeze o mentalitate, o viziune asupra lumii și locului lui în lume.

Socialismul gîndește cultura în acești parametri de eficacitate, în care termenul imediat nu intră în contradicție cu rezistența în timp, cu viitorul, cu menirea culturii de a fi încă de azi un bun al zilei de mîine. Trăind într-o lume complexă, voind s-o facem a oamenilor, ar fi o stranie somnolență pentru orice cultură și om de cultură dacă ar ignora menirea lor de a participa la progresul acestei lumi. Cu atît mai mult cu cît amare lecții ale istoriei au demonstrat că orice ambiție de dezvoltare fără să fie validată de cultură, orice zidire în care mintea ziditorului nu a fost înarmată, cu mistriile culturii s-a risipit.

Îmi închipui legendarul Turn Babel ca un asemenea zbcium, ca o pildă a ambiției fără de fundament în gîndirea care să însumeze gîndirea și opera gîndirii lumii. Experiența istoriei nu o dată a subliniat biruința culturii, uneori în împrejurări dramatice. Oare cel de-al doilea război mondial nu e un asemenea exemplu, de biruință a culturii asupra dictaturii întunecate a fascismului, de victorie a culturii care, în climatul ei de democrație omenească, slujitoare omului, a găsit energiile și armele nimicirii întunericului ?

Dezvoltarea României în ultimele patru decenii este o diagramă a incorporării culturii în actul constructiv, în edificul social și politic ; progresele au demonstrat întotdeauna că au la temelie gîndirea competentă, ideea de valoare. Nimic din ceea ce adunăm azi deasupra unei linii de bilanț nu s-a născut întîmplător și sub semnul improvizatiei ori doar al bunelor intenții. Nici operele materiale, nici cele culturale ; nici structuri eficiente, nici creații individuale. Iar faptul că vedem dezvoltarea de mîine într-un unghi de perfecționare a gîndirii despre dezvoltare, a culturii dezvoltării, a culturii competenței și valorii nu poate decît să garanteze viabilitatea acestei dezvoltări.

Este ceea ce sublinia secretarul general al partidului nostru în **Raportul** la Congresul al XIII-lea, arătînd că „întreaga activitate tumultuoasă de transformare revoluționară a țării oferă minunate posibilități literaturii și artei, creației de toate genurile, dînd subiecte pentru opere nepieritoare, care să ridice cultura și arta românească la un nivel mai înalt de dezvoltare”.

Platon Pardău

Sub semnul faptelor

LA începutul acestei toamne, în niște zile cînd meleagurile de la miază-zi, de unde pornisem, erau încălzite de un soare cald și plin de promisiuni, de parcă ar fi vestit că vara e fără sfîrșit, am făcut o lungă călătorie spre locurile mele de baștină din miazănoapte, spre satul din Cîmpia Ardealului în care s-a născut tatăl meu, unde își are rădăcinile seminția Păcurarilor care umple o jumătate de sat, și unde trăiește matusa mea Lucreția, ultima soră aflată în viață a tatălui meu, care la cei nouăzeci de ani ai săi îmi dă de veste din cînd în cînd că a terminat săpatul grădinii, sau prășitul, sau culesul rodului. Am trecut, în acest drum de-a latul țării, printre camioane, tractoare, excavatoare sau combine-secerătoare care roiau ca niște furnici grăbite, pe lângă uriașe uzine în plină activitate, pe lângă șantiere cuprinse de febra făuririi de noi izvoare care-și vor revărsa în țară belșugul de bunuri materiale necesare propășirii mai departe și trebuincioase vieții mai lesnicioase și mai ușoară a oamenilor. Am trecut prin orașe pe care le cunoscusem în anii mei tineri și în care crescuseră noi cartiere moderne, fabrici duduind cu hărnicie, noi spitale, noi școli, noi parcuri. În ultima zi a acestei călătorii străbăteam ultima parte a drumului într-un vagon al trenulețului ce duce din Tirgu Mureș prin Band și Teaca la Lechința, unind meleagurile bogate din valea Mureșului cu regiunea de podgorii din depresiunile Reteag, Dumitra și Lechința-Teaca, de unde se respiră alte drumuri printre vii și livezi de pomi roditori, spre dealurile Suplaiului, Bistriței și Șieului, care închid zarea spre Țara Năsăudului și spre munții cei mari dinspre Nord și Est. În acele ceasuri de înserare străbăteam partea de miazănoapte a Cîmpiei Ardealului, întinsă mare de humă și lut cu valuri de dealuri rotunjite de timp și roase de torenți, care timp de lungi secole a simțit greul stăpînirii moșierești, smulgînd prin trudă aspră pe întinsele moșii ale grofilor roade de aur din glia săracă și vitregă, pentru a fi transformate în palate la Viena, Budapesta sau Cluj ca să hrănească din sărăcia zecilor de mii de țărani flămînzi apriga semeție a cîtorva zeci de nemeși, și care nu a fost mintuită de sărăcie și înapoiere, din casele umile cu mari acoperișuri de paie, din lipsa de căi de comunicație, nici în anii de după 1918, ca să nu mai vorbim de anii stăpînirii horthyste care au adîncit starea vitregă a acestui pămînt transformat prin dictatul de la Viena în zonă de frontieră.

Era o după-amiază de sîmbătă, și trenulețul acela cu linie îngustă care îmi evoca anii copilăriei — și lunile de după eliberarea din octombrie 1944 a acestor meleaguri cînd distrugerea minuoasă a acestei linii ferate de către trupele hitleriste și horthyste în retragere a cerut eforturile atît de eroice de reconstrucție — era plin de bărbați care se întorceau la casele lor, în mijlocul familiilor lor, de pe șantierele din Tirgu Mureș. În aceleași ore alții, ca și ei, se întorceau cu autobuzele ori camioanele de pe șantieri din Bistrița. Priveam priveliștea desfășurîndu-se sub ochii mei, care se învăluia încetul cu încetul în picla subțire a înserării, estompînd tractoarele care suiau și coborau pe dealurile domoale arînd ogoarele de pe care fusese cărat în hambare grîul, și ascultam lărmuirea înecată a glasurilor în vagon, rostogolirea uneori aspră și alteori bolovănoasă a graiului transilvănean, a căruia revenire în urechile mele mă umplea de o calmă bucurie, de parcă aș fi întrezărit deodată țărmlul de mult pierdut al tineretii, și în care desluseam țesîndu-se firesc și frățește convorbiri la fel de domoale și de campănite într-o altă limbă, în limba maghiară. „Uite, spuse deodată cu glas tare cineva așezat pe o bancă din spatele meu, și pe care nu-l vedeam. Au început forajele și acolo, uite sondele la poala dealului din stînga! Am auzit că-i nădejde să găsească și pe la noi bogății subpămîntene... Moșii noștri așteptau să deslusească în vreo noapte o pîlpăire albastre, pe unde, semn că-i ascunsă o comoară. Acum comorile se caută altfel, uite ca aici, sondînd pînă la zeci de metri, și comorile căutate sînt altele: gaz metan, cărbune, poate petrol... Azi-mîine se zidesc și pe la noi fabrici. Nu va mai trebui să mergem la muncă în depărtări, la Tirgu Mureș sau Bistrița... Nu vom mai merge noi la fabrici, vor veni ele la noi!”

CĂLĂTORESC împreună cu vărul meu Ion Ilie Mileșan, profesor la Tirgu Mureș, și cu verii prin alianță Emi și Io-

naș, soții verișoarelor mele Silvia și Otilia. Careva scoate din sacoșă o sticlă cu vin și spune încet în timp ce îi scoate cu grijă dopul: „Asta așteptăm cu toții... N-am vrea să ne rupem de pămînt, ce să-i faci, noi sîntem țărani și pămîntul ni-e și tată și mamă! Dar muncile se mecanizează tot mai mult... Folosirea brațelor de muncă trebuie făcută cum-pănit, căci dacă nu-i muncă destulă sau e numai în unele perioade de vîrf, lucrurile se complică... Așa că trebuie să ne grăbim și noi să trecem la industrializarea agriculturii, să prelucrăm noi înșine produsele ogorului nostru... Produse făinoase, conserve de legume și de fructe, marmelade și dulceturi, toate acestea aduc alte venituri decît rodul neprelucrat. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus să cîștige mai mult țărani, căci noi nu vrem socialism în sărăcie ci în belșug! Dar cum să cîștigăm mai mult dacă rămînem să muncim ca pe vremea bunicului: grîu și porumb, grîu și porumb, grădinarii doar pe cîte un petec de pămînt, creșterea animalelor slabă? Trebuie să trecem cu îndrăzneală la lucruri noi, eficiente, moderne!”

Vărul meu profesorul mă privește cu un zîmbet: „Ei, rubedenii ți-au trebuit, acum ascultă-le!”

Între timp cei mai bătrîni, care l-au cunoscut pe tatăl meu, s-au apropiat și mulți tineri aflînd că-s din neamul Păcurarilor, văr cu Milășeștii, cele două familii care constituie vreo jumătate de sat, și că vin de la București ca să-mi revăd rubedeniile, se grămădesc în jurul nostru. În curînd îmi dau seama că-s rubedenie cu jumătate dintre cei aflați în vagon. Și discuțiile devin tot mai pasionate în seara care începe să cuprindă lumea și învăluie în întuneric vagonul în care conductorul scotește probabil că-i inutil să aprindă lumina căci ne luminează îndeajuns sticlele cu băutură care circulă din mînă în mînă, după obiceiul pămîntului.

Vorbele nu se mai schimbă între un scriitor căzut de la București în mocănița care gîfîie pe valea Comlodului, probabil că în afară de vărul meu profesorul nimeni nu știe că sînt și eu un trudit al condeiului, cei mai bătrîni își amintesc că în urmă cu patru decenii am fost citeva luni un fel de medic de circumscripție la Teaca, în vecini, și la început mă simt cam stingher că toată lumea mă numește „doctor”. Accept însă această revenire în alte vremuri, ușurînd pe care aveam s-o plătesc a doua zi dimineața cînd în curtea casei verișoarei mele Silvia, unde am tras, mă așteptau cu răbdare două femei bolnave, o babă cu un nepot pe care-l durea burta și un bărbat spătos care se plîngea de-o masea, pe care, după aburii răsuflării sale, încercase în zadar s-o vindece cu rachiu. Ce-i drept e drept, pînă la urmă au crezut — probabil pentru că depuseseră și Silvia mărturie — că am uitat de mult meseria de medic, dar este neîndoelnic că prin aceasta am scăzut enorm în stima lor.

CEEA ce rămîne de neuitat din acele discuții purtate în întunericul care înghițise vagonul ce se apropia de țînta călătoriei noastre sînt cîteva concluzii foarte simple dar capabile să dezvăluie una dintre noile înfățișări ale satului românesc de astăzi.

Este impresionantă în primul rînd ceea ce aș numi **setea de viitor**. Uneori simt și eu, așa cum simt mulți intelectuali veniți de la țară, nostalgia satului din vremea copilăriei mele, care îmi apare, prin picla amintirii, care înfrumusețează toate, ca o lume plină de dreptate și de bunătate, așezată pe rînduiri străvechi pe care le respectau toți oamenii, capabile să domolească pornirile negative, răutatea, egoismul, invidia, avariția, setea de avere. Pentru țăranul român de astăzi trecutul nu este idilic, întoarcerea spre el, chiar și prin evocarea de amintiri vechi, i se pare zadarnică pierdere de vreme. Trecutul este mort, ceea ce contează este: unde duce ziua de astăzi, ce va fi mîine, ce va fi cu copiii noștri? Mi se pare că o caracteristică actuală a gîndirii țăranului nostru de astăzi este înlocuirea viziunii statice, din trecut, despre lume ca țărîm încremenit, cu rînduiri date din veac și menite să dureze în veci, printr-o **viziune dinamică a unei lumi aflate în veșnică schimbare**, și în a cărei schimbare au și ei un cuvînt hotărîtor de spus. De aici o privire a prezentului ca moment fluent, menit să se schimbe, și considerarea greutăților ce există ca obstacole care mîine vor dispărea și nu le va rămîne nici amintirea! Realitatea spre care se în-



VIOREL MĂRGINEAN: Peisaj cu sonde
(Din expoziția Ani de glorioase împliniri)

dreaptă toate gîndurile este orizontul viitorului: Ce va fi mîine? De aici marele interes pe care l-am constatat față de hotărîrile care vor fi luate de către cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R. într-o perioadă cînd nu apăruse încă Proiectul de Directive cu privire la obiectivele dezvoltării economico-sociale în cîincinalul 1986—1990 și, în perspectivă, pînă în anul 2000.

În același timp, mi s-a părut încărcat de importante consecințe modul modern de a gîndi al unor oameni pe care-i socoteam cufundați, așa cum mi s-au părut a fi în trecut, în problemele mărunte, cotidiene, dintre dealurile lor, socotind problemele de aiurea sau problemele de ordin general ca niște abstracțiuni care nu prezintă interes pentru ei. Modernitatea preocupărilor țăranului român de astăzi nu se exprimă numai în creșterea interesului său față de problemele științifice ale activității agro-zootehnice ci și în preocuparea profundă față de problematica politică și economico-socială a țării, față de situația lumii contemporane. Activitatea politico-educativă și culturală desfășurată în satele noastre, interesul sporit față de programele de radio și televiziune, participarea la manifestările din cadrul Festivalului național „Cîntarea României” au, fără îndoială, un rol de primă importanță în făurirea conștiinței unei apartenențe vii, directe la problemele întregii țări, la eforturile de ansamblu ale națiunii, la speranțele și la voința întregului nostru popor. Dar cred că schimbarea produsă în modul de a fi și de a gîndi al țăranului român de astăzi se datorează într-o importantă măsură unui factor primordial, care este: situația sa concretă în angrenajul societății, lărgirea experienței directe a acțiunii sociale a forțelor de producție, adică acea realitate cuprinzătoare pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a definit-o în **Raportul** prezentat la cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R., ca felul concret cum „se afirmă modul de producție socialist, precum și dezvoltarea proprietății socialiste de stat și cooperatiste — interdependența și perspectiva acestei proprietăți — ca o condiție obiectivă a făuririi cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism”.

ERA un amurg înnoat de început de toamnă ardeleană — căci în aceste părți nordice ale țării toamna sosește mai repede și, cu ea, ploile, frigul și ceața — cînd stăteam, în cerdacul căsuței matusii Lucreția, de vorbă cu Emil Pop, secretar al Consiliului comunal Milaș, sosit cu treburi oficiale în

satul de naștere al tatălui meu, care aflînd că mă aflu la rubedenii a venit să-mi dea mina.

Îi mărturisisem că am rămas impresionat de faptul că oamenii cu care am stat de vorbă dovedeau un foarte viu interes față de perspectivele construcției economice pe plan național, de obiectivele mari care vor fi stabilite, și de corelația strînsă dintre existența lor și a familiei lor și mersul de ansamblu al îndeplinirii sarcinilor pe plan național. „Da, spuse interlocutorul meu. Sîntem, departe de orașe, uneori pămînt izolați în preocupări locale mărunte, dar satele ce alcătuiesc comuna noastră se simt clipă de clipă parte integrantă a vieții întregii țări. Oamenii din aceste părți știu bine că dezvoltarea satului lor, cheazășie a creșterii nivelului material și cultural al propriei lor vieți, depinde de puterea economică a țării, de obiectivele de ansamblu care se fixează, de dezvoltarea teritorială, deci inclusiv locală, pe care obiectivele de ansamblu o fac posibilă. De aici și interesul lor într-adevăr foarte viu față de hotărîrile viitorului Congres al partidului, față de propunerea, dezbătută pe planul întregii țări, ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales în funcția supremă de Secretar general al partidului!”

DE la acea călătorie din zilele începutului de toamnă timpul a trecut cu repeticie. Cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român a avut loc și lucrările sale au fost urmărite cu cea mai mare atenție de către întregul nostru popor. Hotărîrile Congresului au fost cele care corespund în mod deplin necesităților vieții noastre politice, economice, sociale și ideologice actuale, iar re alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general a fost înfăptuită cu impresionantă unanimitate constituind garanția sigură a mersului ferm spre îndeplinirea în fapt a hotărîrilor Congresului.

Pe aceste temelii, avînd de îndeplinit obiective de importanță hotărîtoare pentru dezvoltarea în continuare a țării, poporul nostru a pășit sub semnul faptelor. Milioane și milioane de oameni au trecut la realizarea neabătută a amplului program de construcție pașnică prin care România se va ridica în cursul viitorului cîincinal la situația de țară socialistă cu dezvoltare economică medie, pentru a păși mai departe, pe noi trepte de dezvoltare și de civilizație.

Francisc Păcurariu

Dezvoltarea culturii și artei

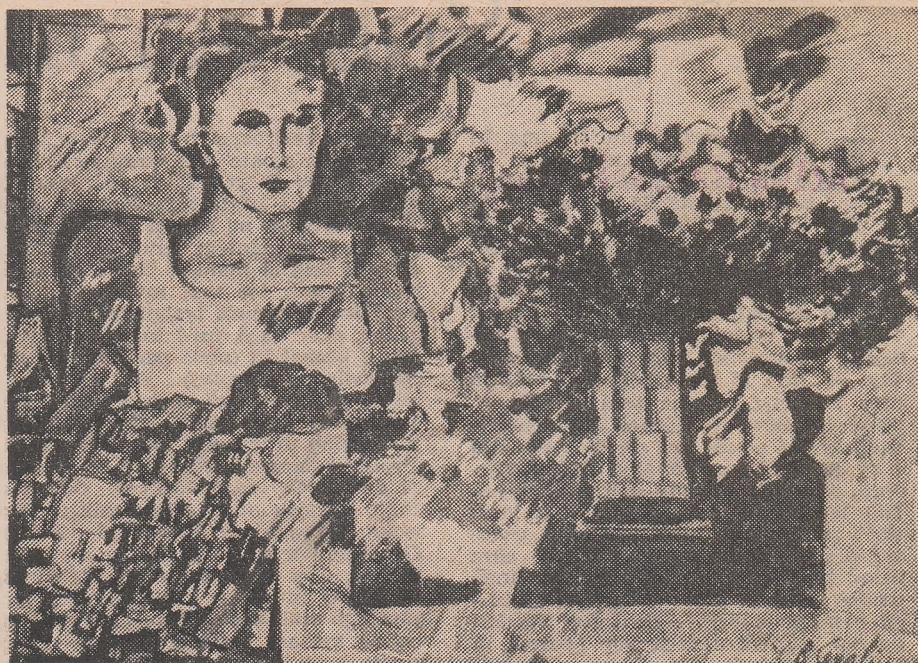
DIRECTIVELE Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român înscrie între sarcinile și orientările sale de bază, ca o lege esențială a evoluției societății noastre socialiste, imperativul unei bogate și eficiente activități politico-educative și cultural-artistice, care să contribuie la definirea profilului moral-cetățenesc al omului nou din patria noastră. Ele subliniază necesitatea creării condițiilor dezvoltării culturii și artei socialiste, pentru înflorirea întregii vieți spirituale a poporului, pentru intensificarea activității de formare a oamenilor muncii în spiritul înaltului umanism al societății noastre, al principiilor eticii și echității socialiste. Regăsim în această subliniere spiritul nou, mobilizator de imense și rodnice energii, instituit încă de la Congresul al IX-lea al partidului de tovarășul Nicolae Ceaușescu, omul de aleasă și complexă personalitate, investit de partid și popor să ne conducă destinele în acești ani de puternică eferescență politică, de rivnă, hărnicie și dăruire pentru cauza propășirii patriei, pentru dobândirea aceluși „mare viitor” prezis acum un secol și mai bine, în stihuri înălțătoare, de Luceafărul poeziei românești.

Fertilizată de largă și tonifianta vițiune a secretarului general al partidului, activitatea cultural-artistică și educativă din țara noastră a căpătat noi mobiluri și dimensiuni. Suflul viu stimulator se reflectă cu prisosință în bogăția de idei infuzată actului cultural, în mai strînsa legare a acestuia de

realitățile și particularitățile naționale, de istoria și vocația creatoare a poporului, de cerințele imediate și de perspectivă ale oamenilor. Realizările din acest domeniu pun cu tărie în lumină profilul societății noastre socialiste, aflată în plin proces al dezvoltării sale armonioase, multilaterale, al întrepătrunderii intime a ideologicului și politicului cu socialul, economicul și culturalul. Succesele înregistrate pe tărîmul literaturii, al artelor plastice, al muzicii, teatrului, cinematografului, al mișcării artistice profesionale și de amatori sînt rodul firesc al grijii și atenției permanente acordate culturii și artei noastre, ca factori de elevare spirituală a poporului, de perfecționare continuă a societății. O mărturie grăitoare a democratismului culturii noastre, a atragerii și antrenării maselor largi la actul cultural-artistice o constituie Festivalul național „Cîntarea României”, care îmbină într-un tot unitar munca, activitatea de făurire a bunurilor materiale cu creația artistică a poporului nostru.

Pulsul viguros al vieții spirituale românești, căreia Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român îi conferă noi valențe și dimensiuni, conturează amploarea activității culturale-educative, înaltul său umanism, vasele deschideri către toți membrii societății, influențele benefice pe care aceasta le exercită asupra oamenilor, asupra progresului general al poporului și patriei noastre socialiste.

Ion Segărceanu



BRĂDUȚ COVALIU : Omagiu tineretii
(Din expoziția Ani de glorioase împliniri)

A fi prin patrie

IN TRE hotarele culturii române, în cîmpurile ei de adevăr și de frumusețe, de amintire și de nădejde, patria n-are hotare. A fi, a trăi cu intensitate veacul și clipa, sensul și rostul, a însemnat întotdeauna pentru condeierii acestui pămînt a fi prin patrie, a-i șterge lacrima, a-i rupe lanțurile, a-i înălța crezul și-ai spori bucuriile. Cînd duhul vorbei vine dintre clipe, din fiorul și curgerea lor printre malurile zilei, încărcate de faptele gîndului și-ale mîinii, coloanele cuvîntului nu se pot ridica decît în luminisuri de îndîrjire, de biruință și de împăcare, în nămieț de priviri, acolo unde sufletul țării le așteaptă, le mîngie, le cinstește și le urmează zborul.

Căutîndu-și mereu culorile și potecile, ritmurile și glasul cele mai aproape de menirea ei, literatura anilor noștri a găsit în documentele fundamentale ale partidului izvor de mari îndemnuri, de prospețime și de vigoare. Deschisă plenar spre adevărurile cele mai adînci ale ființei neamului, mai ales după Congresul al IX-lea, ea a devenit, cu stăruință și har, o literatură a marilor probleme și responsabilități umane, a trăirilor depline și exemplare, o literatură a dialogului și receptivității, căpătînd cu fiecare operă de valoare o nouă și impunătoare identitate.

Acum, după încheierea lucrărilor marelui forum al comuniștilor români, implicarea literaturii în determinarea profilului contemporan al oamenilor

țării găsește în rîndurile consacrate de secretarul general în textul *Raportului* prezentat la Congres măsura ei de azi și de mîine, temelia unor creații care să exprime cu îndrăzneală și vigoare originalitatea și forța genului național.

În esență și în litera lor, coordonatele politice ale exigențelor față de literatură se identifică cu coordonatele valorii perene, pentru că se reazemă pe marile însușiri ale sufletului românesc, pe eterna și nesecata iubire de țară, pe dorința de bine și aspirația spre frumos, pe cultul muncii și hărniciei.

Chemată să trăiască împreună cu poporul amintirile și eroismul, elanul prefacerilor, flacăra albastră a căutărilor, drumul neștiut și aparte al urcșului în conștiințe, creația literară are deschise toate porțile luminii, toate vămile rostirii, poate vibra pe toate strunele inimii dacă cei care îi dau viață pornesc de la condiția ineluctabilă și fundamentală a valorii: dragostea față de țară și oamenii ei, pentru adevăr și dreptate.

Sub semnul izvorului, ca simbol al puterii din adînc și-al îndîrjirii de a străbate, al limpezimii și al forței vitale, creatorii României de azi pot aduce în lumina cuvîntului, mai tulburătoare și mai rodnică, nevoia de suflet și de mai întreagă dăruire pe altarele umanismului, care a făcut întotdeauna gloria și nemurirea unei literaturi.

Ion Stoica

Frumosul nume

Cînd spun Congres văd prunci rizînd în soare
Și fagurii de miere ai Patriei mai grei
Și mai aproape vremea viitoare
Și visele mai pline de teme!

Și lanu-l văd de grîne încărcat
Cu miezul faptei copt și în putere,
Cînd spun Congres roșesc a țării vrere
De-a fi ales în frunte pe marele Bărbat

Înfășurat în trei culori solare
Și demn purtînd solia păcii-n lume
El însemnînd frumosul nume

Pe care-l are doina în ceas de sărbătoare,
Ales între aleși la Forumul cel mare,
El, Ceaușescu, ctitor al noilor colonne.

Viorel Varga

Partidului

Un drum bogat în fapte-am străbătut.
Ca-ntr-un mănunchi, sub flamura-ți înaltă
Am strîns cu multă rivnă laolaltă
Atitea flori visate în trecut.

Cu miini bătătorite-n anii triști
Azi izvodim chilimuri măiestrite
Și scoarte de belșug neasemuite,
Pe drumul larg, deschis de comuniști.

Superbe orizonturi se deschid
Din casele cu flori lingă pridvoare
Și-n inimi calde, fiecare floare
Ți-o consacram, nebiruit partid.

În cel de-al Treisprezecelea Congres
Am înălțat prinos de biruințe
Dînd glas acestei scumpe, a țării năzuințe :
Să fie Ceaușescu reales.

Crișan Constantinescu

Sărbătoare

S-aude cornul lunii pe codri de stejari,
ȚARA se mută-n cîntec de taină și de dor ;
Pe cerurile-nalte de colburi albastrii,
Livezile-și înalță aripi spre-naltul zbor.

Învăpăieri de vise, de gînduri și de flori
Adîncul cuprinzîndu-l acestui brav popor,
Bucînt de împliniri, în prag de sărbătoare,
O ȚARĂ îl slăvește pe-al său conducător.

Pe-oceanul mare-al lumii cuprînsă de furtuni,
Corabia română-i pe drum biruitor,
Căci are un Partid cu CEAUȘESCU-n frunte,
Și are la catargu-i nestînsul tricolor.

Cum soarele învinge noaptea vestînd zorii,
Așa veni în eră, pe astrul românesc,
Oșteanul făurar al marilor istorii,
Și aripile ȚĂRII spre timp solar întînesc.

S-aude cornul lunii pe codri de stejari,
ȚARA se mută-n cîntec de taină și de dor,
Căci are un PARTID cu CEAUȘESCU-n frunte,
Și-n slăvile de soare, nestînsul tricolor... !

Constantin Clisu

Cînstire

Din nou veni o toamnă, ca altele, bogată,
Totuși deosebită : mult mai îmbelșugată,
O toamnă ce se cheamă istorie măreață
Căci este anotimpul care pe toți ne-nvață
Să facem ca pe aste plaiuri în veci să fie
Pace și bunăstare și muncă și frăție.
Cînstim în astă toamnă un minunat Congres
Ce drumul ni-l măsoară spre pace și progres
Și pașii ni-i îndreaptă spre comunism în zbor,
Spre împlinirea țelului cel mai cîntecător,

Și-n fruntea țării noastre cînstim un brav Erou,
E stea călăuzitoare, e Omul bun și nou,
În Era-Ceaușescu fără asemănare
Lumini de împlinire din Dunăre la mare,
Familie unită cum n-a mai fost sub soare
E țara mea în haine de scumpă sărbătoare.
Din nou veni o toamnă, ca toate celelalte,
Totuși deosebită : daruri scumpe împarte
O toamnă ce se cheamă istorie măreață
Căci este anotimpul ce mîndru ne învață
Să facem ca pe aste plaiuri în veci să fie
Doar pace, bunăstare, împliniri și frăție.

Bokor Katalin

Cuvînt de noiembrie

Și de e toamnă lungă, scăldată-n bronz de roade
Ca într-o apă vie în necuprîns curat,
Să o cînstim cu gîndul cel mai curat se cade,
Să o privim de-aproape cu ochiul cel mai pur.

Și de e toamna bună, de presărat pe rană,
De vâlurește torța din steaguri, fără vînt,
Să îi sorbim văzduhul cel fără de prihană,
Să-i deslușim suflarea ieșită din pămînt.

Și de e toamna asta indemn la așezare
Precum și dor de lume spre depărtări deschis,
Să se-nvelească omul cu partea lui de zare,
Avea să contemple minunea lui de vis.

Menirea noastră suie acum pe-o nouă treaptă,
În vatra românească se zămislesc comori,
Întemeiem o lume mai bună și mai dreaptă –
Arbuști, iar miine pomii înalți și roditori.

Și de e toamna gata în larguri să ne cheme
Spre a-i culege mierea din ochii mari și blînzi,
Să-i împletim cunună din albe crizanteme
Și-n marș, cu ea de mină, să mergem spre izbinzi.

Virgil Dascălu

MÎSCAREA simbolistă a fost comparată în glumă cu dragonul din Alca, din cartea a doua a **Insulei Pinguinilor**, despre care nici unul dintre cei ce pretindeau a-l fi văzut nu putea spune cum arăta", scrie Marcel Raymond la începutul considerațiilor sale despre simbolism din studiul **De la Baudelaire la supra-realism**. Nici D. Micu nu știe cum arată dragonul din Alca (adică poezia simbolistă), dar trebuie să adaug că el nu pretinde, spre cinstea lui, a-l fi văzut. Deși scrie acum, în **Modernismul românesc**, a treia oară pe această temă, după capitolele foarte ample din **Istoria literaturii române (1900—1918)**, apărută în 1965, și din **Început de secol (1900—1916)**, apărut în 1970. Primul volum (din două sau, poate, trei) al **Modernismului românesc** este consacrat aproape în întregime simbolismului, considerat de către mulți a fi inaugurat poezia modernă. Autorul încearcă să răspundă la următoarea întrebare: „Ce deosebește simbolismul nostru de cel, așa-zicind, „canonic” francez, și de alte simbolisme mai cunoscute?” (p. 8). Studiul este, cum spune iarăși, o „meditație” din unghi istoric și mai puțin o cercetare teoretică. Nu poate, totuși, evita o definiție a curentului, care nu se deosebește prea mult de cele cunoscute: „**Largo sensu**, simbolismul e un curent cu o atît de vastă sferă încît se confundă cu modernismul în totalitate... Simbolism **stricto sensu** înseamnă, în limbajul de specialitate curent, senzații rare, ciudate, aer maladiv, muzicalitate languroasă, tonalitate elegiacă în stil modern, vorbire aluzivă, imagini vapoaze, vag, imprecizie, reverire cețoasă, „atmosferă” (p. 121—122). În singurul capitol care, prin forța împrejurărilor, cuprinde mai multă teorie, acela despre **Structura liricii moderne** a lui Hugo Friedrich, autorul pare mai degrabă preocupat să dovedească inutilitatea oricărei sinteze decît să propună una proprie. Studiul este, din această cauză, prea descriptiv, conținînd mult steril, D. Micu are o voluptate masochistă de a face conjecturi fără sfîrșit în loc să decidă a sacrifica detaliile spre cîștigul întregului. În subconștientul lui critic teama de a spune cum arată dragonul din Alca se confundă cu teama de a-l vedea.

Dumitru Micu, **Modernismul românesc**, I, Editura Minerva, 1984.

PROMOȚIA '70

O natură poetică

DECENT calofile și sobre în imaginism, versurile lui VASILE IGNA (n. 1944) sînt ale unui melancolic reflexiv, delicat și afabil psihograf al nelineității în travesti livresc, reiterînd în versiune personală vechiul deziderat cărturăresc al concilierii dintre natură și cultură; prezența naturii: universul botanic și animalier, de preferință din nordul autohton, și prezența culturii: universul bibliotecii, al lecturii din cărți, cu predilecție, vechi, se sprijină în poeziile lui reciproc, cu o blîndă superioritate a celei dintîi, rareori subliniată ironic („blindul măr forat de **Carpocepsa pomonella** / în totală necunoștință a limbii latine”) și se aliază prudent, generînd incertitudini, ezitări sau chiar dileme care provoacă gîndirea poetului la nelinește, punîndu-i totodată temperamentul melancolic în alertă, cu infinită circumspecție însă, rezultatul acestei duble provocări fiind o poezie de înfiorări vizuale și rafinament al semnelor, o „scriere” depresurizată după o călătorie cu dirijabilul Cărții în memoria Naturii, precum într-un poem din **Grădina oarbă** (1984): „Umbra păsării pe zăpadă Grădinii, / apoi umbrărea însăși păsînd pe omăt / trupul ei picotînd pe hirtia cu porii de gheață. / Un ochi din văzduh cercetează desenul / și forfota semnelor taie canale / prin care străbate uitarea. Mirarea și mila. / Hotarele nu se mai văd / deslușești doar conturul arpei în zbor / prevestire a umbrei / lacrimă căzînd din senin / în pustiu de cretă al zîlei. / Nici unul nu-i liber, / Plăcerea și Spaima le-alungă din / locul ales spre regatul ispitei / spre porțile Turnului Babel / fericiul cilindru / în care Quijote aruncă o lance / ce-ncepe să cînte”.

Ca să ajungă însă la o atare recunoaștere a compatibilității naturii și culturii sub semnul iluziei și al cîntecului (poeziei), poetul a trecut prin cîteva faze de

Iată chiar spiritul obiecțiilor pe care le face cărții lui Hugo Friedrich. Întîia este aceea că reduce originea poeziei moderne la două surse, Rimbaud și Mallarmé, ceea ce nu poate explica varietatea orientărilor ei în secolul XX. Altă obiecție se referă la procedeul autorului de a reduce stilistic poezia modernă, în așa fel încît să intre în tiparul prestabilit. E probabil că D. Micu are dreptate, principal, dar nu intrucît H. Friedrich întrebunțează această metodă simplificatoare (inevitabilă, dacă nu vrem să aminăm la infinit sinteza), ci întrucît se vîd mai limpede azi și alte surse și direcții ale poeziei noi. D. Micu susține (și nu greșește) că „există nu o structură a liricii moderne, ci mai multe” (p. 51), pe care le identifică în vizionarismul rimbaldian, în purismul mallarméean, în poezia ludică și grotescă, în cea oratorică și în poezia „inimii”. Dar și aceasta fiind o reducere (cum altfel?), D. Micu renunță să urmeze, fie și în linii mari, desenul poeziei moderne pe care l-a schițat (să discute, adică, în capitole separate cele cinci tipuri) și revine liniștit la perspectiva lui istorică, pe grupuri de autori și pe opere. În aceste condiții, nu putem spune, după ce-i citim cartea, ce este simbolismul în viziunea lui, ci doar cum arată una ori alta dintre numeroasele lui înfățișări particulare.

Și încă! D. Micu scrie la un moment dat: „Pentru a nu include în «structura liricii moderne» și poeticul de tip existențial, Friedrich ilustrează chiar și cu poeme din Lorca doar ceea ce el numește «dezumanizare» etc.” (p. 27). Și: „Pentru dovedirea, bunăoară, a existenței unei «poezii fără om» sînt rezumate și bucăți de Lorca și de Alberti, poeți cărora indiferența pentru destinul amar le-a fost mai străină decît orice pe lume” (p. 26). Aici este, înainte de orice, un abuz de presupusa naivitate a cititorului, dacă nu o lec-tură tendențioasă. La H. Friedrich „dezumanizarea” are o accepție precisă, tehnică, aș spune, definită ca atare fără echivoc: disocierea subiectului poeziei de eul empiric, a lirismului de biografie. Cînd afirma că suferința și angosta se esențiază la Lorca într-un fel de „strigăt fără om”, sau cînd vorbea de „poezii fără om”, autorul **Structurii liricii moderne** nu voia să spună că poetului îi este indiferent destinul uman, ci doar că poezia lui se despersonalizează, iar eul „poate să-și pună toate măștile, se poate extinde peste toate modurile de existență” (e-

diția românească, p. 69). Dincolo de acest proces de intenție făcut lui H. Friedrich, bănuim că polemica ascunde o diferență profundă între cele două interpretări ale poeziei moderne. Diferența se poate deduce, dar nu este nicăieri explicată. Frica de sinteză se răzbuună. Introducînd în schema lui „poezia inimii” sau „lirismul de tip existențial”, D. Micu se opune într-un punct decisiv lui H. Friedrich, la care absența biografiei, confesivului și personalului constituie, alături de obscuritate, caracteristica probabil cea mai de seamă a poeziei moderne. În ce mă privește, eu sînt de părerea lui H. Friedrich, dar aș fi gata să accept și o alta: pe care însă D. Micu, conform obiceiului său, o insinuează fără s-o expună direct. Acest mod cam insidios de a discuta lucrurile nu e în avantajul cărții. El ne lasă impresia ciudată că D. Micu este neaderent la spiritul poeziei moderne mai curînd decît la premisele teoretice ale lui H. Friedrich. Dezacordul teoretic e în **Modernismul românesc** o construcție fragilă care își înfige însă rădăcini puternice într-o realitate de ordin afectiv, și anume în nostalgia autorului după „poezia inimii”, pînă la simțire, „democratică” și „tulburătoare”. Criticul își ascunde cu greu lipsa de simpatie față de „compunerile”, adesea fără „vibrație”, ale unor simbolisti și parnasieni, la care „efectele de artă” trec înaintea „conținutului uman” al poeziei (de exemplu, p. 113—114). Termenii sînt ai criticului și ei indică, de la un punct, o confuzie inocentă sau, oricum, o neînțelegere a punctului de vedere al lui H. Friedrich. Nici o clipă, de altfel, D. Micu nu respinge clar premisele cărții acestuia (era și dificil), mai mult, e silit de realitate să opereze cu criteriile ei, dar se află într-un permanent conflict nedeclarat cu imaginea poeziei moderne care rezultă din ele. Pentru el nu aceasta este adevărata poezie. Face un mare (și chinuitor) efort de a o prețui, dar în fundul sufletului îi este refractar.

CU aceasta, nu vreau să stirbesc din meritele studiului, cel mai important fiind, poate, chiar acela de a se strădui să înfățișeze cu obiectivitate lucrurile, în absența emoției sau a simpatiei. Un capitol foarte instructiv în acest sens mi s-a părut **Căutare și mimetism**, care trece în revistă poezia primilor sim-

bolisti de la Macedonski la Iuliu Cezar Săvescu. Este descris universul poetic, identificată atitudinea, examinat stilul. Criticul nu mai sugerează atmosfera, dar numără versurile din strofe și silabele din vers. Înțelege că tehnica înseamnă enorm pentru acești poeți, că ei pun accentul pe limbă, că, în fine, iubesc exotismul, prețiosul, insolitul și excepția. Nu se arată din cale afară de entuziast, dar citează și apreciază numeroase versuri, pledîndu-le, una peste alta, destul de bine cauza. Lucru cu atît mai stimabil, cu cît e evident că o face **la contrecœur**, mereu împotriva gustului propriu, care-l trage înapoi. Uneori se simte dator față de sine și atunci încearcă să împace extremele. După ce în capitolul anterior (**Dilema scriitorului român**) explicase de ce simbolismul nostru, care n-ar fi reprezentat, în raport cu tradiția, o ruptură atît de evidentă ca acela hispano-american, a întîmpinat totuși rezistența unei părți a intelectualității de la 1900, acum revine cu ideea că „modernismul de tip macedonskian nu se găsește la antipodul liricii lui Coșbuc, Vlahuță, Goga, Cerna, Iosif, ci la acela al producției unui Artur Stavri, unui Ion Bărsăneanu, unei Maria Ciobanu, unei Ecaterina Pitiș” (p. 118). Dar, dacă ar fi simplă chestiune de talent, aproape că n-am mai avea ce discuta. În realitate, modernismul s-a aflat la antipodul acestei poezii tradiționale, scrise chiar de mari poeți, precum Coșbuc sau Goga. Nu e nimic de conciliat aici.

Idei originale și formulări sugestive ne întîmpină îndeosebi în analizele dedicate lui Ștefan Petică („Sonetele au, în poezia lui, suflet propriu și spațiile acestei poezii sînt populate, ca de niște ființe fără cap, de șoaapte, rugi, psalmi, suspine, plîsete”, p. 125, sau: „Nasul este în poezia lui principalul organ de percepție, micul univers al acestui prim autentic simbolist român fiind un paradis pierdut, înecat în parfumuri”, p. 126—127), Ion Minulescu (probabil capitolul cel mai solid din carte) și G. Bacovia („Arta lui Bacovia este o artă a disimulării artei”, p. 224, poetul adoptînd nu pur și simplu o proză, ci un „simulacru de proză”, p. 235). Un **Evantai interbelic** anticipează volumul următor.

Mai puțin convingătoare sînt concluziile generale, unde reticența teoretică se manifestă din nou. O greșeală mi se pare a vorbi de un simbolism pur, ideal sau autentic (termenii nu sînt ai mei), în raport cu care nici un poet nu este simbolist și prea puține creații merită acest nume. Un simbolism fără simbolisti e, pînă la urmă, ideea criticului. Involutar umoristică sună și fraza aceasta: „Acei poeți care pot fi încadrați în alte curente nu sînt simbolisti” (p. 198). Mai încapă vorbă? D. Micu socotește deci că, în teorie, lucrurile sînt simple, dar în practică ne lovim de dificultăți. Eu sînt convins de contrariul: dacă recunoaștem lesne o poezie simbolistă (fie după unele **toposuri**, fie după mijlocul tehnic, fie după amîndouă), ne vine mai greu să definim teoretic mișcarea. Însuși D. Micu, după ce analizează cîteva zeci de poeți simbolisti, nu se arată deloc dispus să dea o definiție proprie simbolismului. Alții s-au încumetat, dar nu există de obicei acord între ei. Îi semnalez, în această ordine de idei, cartea din 1931 a americanului Edmond Wilson intitulată **Axel's Castle** (care răpește simbolismului, dacă nu originea, în orice caz caracterul francez, atribuindu-l anglo-americanilor, și vede în simbolism un refuz al vieții în numele artei, așadar o estetică mai degrabă decît o etică) și un concis studiu al maghiarului György M. Vajda publicat în 1982 în englezește la Budapesta și reluat în românește în numărul 7—8 din 1984 al revistei „Lumina” de la Panciova (care așază la baza simbolismului atitudinea antimimetică). Citînd **Modernismul românesc** nu putem răspunde mai bine decît înainte la întrebarea ce este simbolismul, deși am învățat o mulțime de lucruri despre poezia respectivă.

Laurențiu Ulici

Nicolae Manolescu

Istorie și actualitate

PROGRESSELE înregistrate de istoria literaturii și culturii române în ultimele două decenii sint evidente. După o perioadă de interpretări simpliste, ghidate de aplicarea forțată a unor scheme la realități mult deosebite, un climat favorabil analizei lucide și generalizărilor temeinice a încurajat cercetarea fenomenului cultural în devenirea lui.

Atenția acordată momentelor de înflorire culturală din trecutul îndepărtat, precum epoca lui Ștefan cel Mare și a lui Neagoe Basarab, momentul unirii realizate de Mihai Viteazul, perioada de clară elaborare a unui stil românesc în secolul 17 și de formare a unui umanism civic, epoca Luminilor și mutația romantică, toate faze dintr-un proces continuu de gândire și sensibilitate frumos exprimate, s-a îmbinat cu reflecția asupra originalității și sensului devenirii noastre într-un cuvânt.

Știm astăzi mai bine ca înainte ce rol european au avut centrele de cultură din țara noastră. Continuă să apară — aiurea — comentarii rău intenționate sau pur și simplu indifferente la experiențe care nu intră în anumite scheme preconceptionale; se scrie încă despre o lume scufundată în neștiință în secolele 13—16, așteptând revărsarea gândului scinteietor din părți mai fericite ale continentului nostru. Se scrie cu candoare, în corect spirit pozitivist, că ceea ce s-a întâmplat în Apus în secolul 17 avea să se întâmple la popoarele din Sud-Estul european abia în secolul 19, atunci când au început și aceste „biete“ popoare să aibă o literatură și nu numai folclor, pentru că toată lumea știe — ni se spune — că o poezie tipărită este o realizare mult mai importantă decât un cîntec transmis pe cale orală. Cei care au participat la eclozii în străinătate știu cât de uimitor de frecvent revine întrebarea: dar scrierile de care vorbiți și care au apărut în secolul 19 nu au fost traduceri? nu au fost inspirate de opere străine? nu vreți să ne vorbiți despre modelele preluate sau preferați să fiți „naționalist“?

Cu sîrguință și cu bogate referiri la experiențe din alte părți ale lumii se pot modifica aceste clișee mentale păstrate cu încăpăținare de oameni care învață sistematic și nu și modifi-

că ușor judecățile. Or, iată că cercetări răbdătoare din ultimii ani au scos la lumină civilizația prea puțin cunoscută din părțile Maramureșului și ale Hațegului din secolele 13—14 și cu evidente preludii în secolele anterioare; Radu Popa ne-a demonstrat că în regiunea Hațeg au fost cnezii care au dorit să-și manifeste puterea și prezența prin cultura care încălzește inimile. Sorin Ulea ne-a arătat că centrele de copisti din Moldova au atins culmi de perfecțiune, dîndu-ne un studiu monografic fundamental despre Gavril Uric, în timp ce germanul Ekkehard Wökl a urmărit iradierea stilului caligrafic de mare ținută artistică din Moldova în părțile răsăritene ale continentului. Alexandru Mareș a reliefat aportul cultural al lui Coresi și împreună cu un colectiv de buni specialiști ne-a restituit texte din secolul 16 în care gândul se înveșmîntă într-o frumoasă limbă română. Dan Zamfirescu a readus în actualitate pe Neagoe care utilizează texte clasice și dădea îndrumări originale într-o epocă de adînci prefaceri. S-a pus o problemă necunoscută istoriografiei literare precedente, anume aceea a contactelor noastre cu civilizația barocului, prin cartea lui Dan Horia Mazilu și prin incursiunea lui Ion Istrate; un grupaj de studii românești apărute în această vară în revista de recunoscut prestigiu de la Montauban — „Baroque“ — a primit din partea editorului francez titlul sugestiv: „Tentația barocului în Sud-Estul european“. Secolul 18 se află în plină actualitate prin cercetările clujene animate de Pompiliu Teodor, cele de la Iași sau București. Am dat doar cîteva exemple, trecînd peste contribuții înnoitoare aduse de monografii, de cercetări de istoria artei sau din domeniul culturii orale, deoarece nu urmărim un bilanț, ci sublinierea faptului că dispunem azi de alte argumente în fața specialiștilor străini și de alte explicații date nouă înșine, ori de cîte ori ne întrebăm de ce acționăm și gândim în felul în care o facem și nu în alt mod.

PE ACEASTĂ cale deschisă de reconstituiri aplicate asupra secolelor îndepărtate începe să se contureze o altă tradiție culturală decât cea propusă de către gînditori din trecut. În

primul rînd, datorită faptului că cercetarea monumentelor arhitectonice sau scrise din perioadele apuse ne-au așezat sub priviri o puternică tradiție cultă care nu mai poate fi trecută pe un plan secundar în fața tradiției folclorice: vom vorbi cu siguranță despre „spațiul mioritic“, așa cum ne-a învățat Blaga, dar fără să neglijăm înțelepciunea din cărțile cărturarilor care au făcut să se audă filosofie în safe, așa cum vom admira desenul și culoarea de pe vasele de la Horezu, dar fără să neglijăm șirul de filosofi și sibile din frescele desfășurate pe pereții construcțiilor înălțate în mijlocul așezărilor rurale. Avem la îndemînă rezultate ale unor cercetări care ne îndreptătesc să nu mai acceptăm imaginea „folclorizată“ a culturii noastre vechi și să urmărim mai atent dialogul scrisului cu oralitatea. În al doilea rînd, nu numai istoricii culturii române, dar și specialiștii din acest domeniu din alte părți constată faptul că tradiția își schimbă frecvent conținutul și sensul, și anume în momentele de adînci prefaceri. O carte apărută recent prin grija lui Eric Hobsbawm se ocupă de „inventarea tradiției“ în Marea Britanie în secolul trecut, urmărind modul în care s-a consolidat spiritul victorian și s-au format tradiții scoțiene sau galeze prin apelul la momente răsunătoare din trecutul acestor părți ale civilizației insulare. Dar nu despre o „inventare“ a tradiției este vorba în aceste procese culturale, ci de o reconsiderare a tradiției care a fost mai drastică și mai spectaculoasă ca în alte epoci. Una dintre cele mai profunde reconsiderări ale tradiției culturale mediteraneene au operat-o cărturarii bizantini, așa cum Renașterea a propus o altă tradiție umanității decât cea construită de medievali.

Ca în orice fază de prefaceri adînci, tradiția noastră culturală cunoaște o amplă reconsiderare în epoca în care trăim și se încarcă de noi sensuri, capabile să reinnoiască civilizația, datorită contribuțiilor temeinice din ultimii ani. Contribuții care au meritul de a fi dezvăluit profunzimi din civilizația românească și de a ne da încredere în lumea mai bună spre care se îndreaptă speranțele și eforturile noastre.

Alexandru Dușu

Calendar

- 13.XI.1984 — a murit **Eta Boeriu** (n. 25.II.1923).
- 16/17.XI.1984 — a murit **Laurențiu Fulgă** (n. 2.XI.1916).
- 19.XI.1936 — s-a născut **Sorin Mărculescu**.
- 20.XI.1907 — s-a născut **Mihai Beniuc**.
- 20.XI.1924 — s-a născut **Dumitru Mircea**.
- 20.XI.1943 — s-a născut **Grigore Ilisei**.
- 21.XI.1911 — s-a născut **Alexandru Jar**.
- 21.XI.1914 — s-a născut **Nadia Lovinescu**.
- 21.XI.1918 — s-a născut **Eugen Todoran**.
- 21.XI.1933 — s-a născut **Anghel Dumbrăveanu**.
- 21.XI.1939 — s-a născut **Constantin Crișan**.
- 22.XI.1901 — a murit **V. A. Urechia** (n. 1834).
- 22.XI.1908 — s-a născut **Iulian Vesper**.
- 22.XI.1919 — s-a născut **Leon Sărățeanu**.
- 22.XI.1919 — s-a născut **Petru Sfetcu**.
- 22.XI.1922 — s-a născut **Adrian Cernescu**.
- 22.XI.1942 — s-a născut **Lucian Bureriu**.
- 23.XI.1905 — s-a născut **Petru Comarnescu** (m. 1970).
- 23.XI.1906 — s-a născut **Ștefan Dima**.
- 23.XI.1939 — s-a născut **Zaharia Sângeorzan**.
- 23.XI.1948 — s-a născut **Grete Tartler**.
- 23.XI.1951 — s-a născut **Dan Mucenic**.
- 24.XI.1889 — s-a născut **Ionel Pop**.
- 24.XI.1902 — s-a născut **Nicolae Crevedia** (m. 1978).
- 24.XI.1906 — s-a născut **Alfred Kittner**.
- 24.XI.1909 — s-a născut **Ion Sofia Manolescu**.
- 24.XI.1914 — s-a născut **Ecaterina Antonescu-Tanasova**.
- 24.XI.1919 — s-a născut **Nicolae Tăutu** (m. 1972).
- 24.XI.1919 — s-a născut **Dimirie Costea**.
- 24.XI.1920 — a murit **Alexandru Macedonski** (n. 1854).
- 24.XI.1946 — s-a născut **Dumitru Stancu**.
- 24.XI.1953 — a murit **I. E. Torontiu** (n. 1888).
- 25.XI.1885 — a murit **Grigore Alexandrescu** (n. 1810).
- 25.XI.1905 — s-a născut **I. Șt. Bogza**.
- 25.XI.1941 — s-a născut **Nicolae Turtureanu**.
- 26.XI.1896 — s-a născut **D. Murărașu** (m. 1984).
- 26.XI.1929 — s-a născut **Ion Vlad**.
- 26.XI.1970 — a murit **Vladimir Streinu** (n. 1902).
- 27.XI.1885 — s-a născut **Liviu Rebreanu** (m. 1944).
- 27.XI.1908 — s-a născut **Mircea Grigorescu** (m. 1976).
- 27.XI.1924 — s-a născut **Nina Cassian**.
- 27.XI.1939 — s-a născut **Nicolae Manolescu**.
- 27.XI.1940 — a murit **Nicolae Iorga** (n. 1871).
- 27.XI.1972 — a murit **Victor Eftimiu** (n. 1889).



EXISTĂ pe pămînt cîteva ființe acum cîteva sărmane ființe — pentru care despărțirea de Eta Boeriu este un lucru imposibil, absolut imposibil. Pentru noi, aceștia de acum înainte infirmii de prea-multă-durere ai sufletului, afirmarea acestei imposibilități nu este numai un răcnet irațional, care ar vrea să sfideze condiția umană, un refuz de a abandona din brațele noastre, din ochii noștri, din amintirea noastră, din hrana noastră zilnică de adevăr și frumusețe, o ființă minunată, o ființă care dădea nobletea lumii. Nu — neputința noastră, perfect asumată, de a ne despărți de ea se înscrie total în firescul lucrurilor, de îndată ce ne situăm în singurul plan în care Eta a fost permanent cu noi: logica harului.

În planul unei asemenea logici, a existat, cîndva, la Sibiu, micul nostru grup de studenți fascinați de virtuțile Verbului. În fel și chip, parțial cu fiecare dintre noi, s-a menținut de-a lungul anilor, poate la fel de vie, tinerețea noastră de atunci; dar, categoric, ea nu s-a

menținut prin nici unul dintre noi, în măsura în care s-a păstrat prin Eta Boeriu: incorruptibila ei frumusețe, grația ei fizică și spirituală, repetata confirmare — aproape an de an — a talentelor ei creatoare, — toate acestea au confirmat sensul prezenței sale printre noi — acela de aură încarnată a unui timp care dura lăuntric în fiecare. Pentru mine, dar nu numai pentru mine, existența Etei, întîlnirile cu ea, prezența ei — concretă sau numai evocată — reprezentau, de fiecare dată, miracolul repetatei învieri a tinereții. Datorită Etei, care apărea din cînd în cînd, mereu mai tînră și mai strălucitoare, așa cum a fost, și așa cum va rămîne, mi se părea că nici o prăpastie nu mă desparte de anii Sibiului nostru studentesc, că acel timp de vrajă a fost abia ieri, și că se află la îndemîna ochiului meu fizic, ori de cîte ori contemplam figura ei.

Între noi, dar încă ascunsă pentru toți, abia revelîndu-se ca o actriță uluitoare, prin temperament și prezență scenică, în cadrul entuziasmantului nostru teatru studentesc, Eta Boeriu se forma, în anii aceia, lent și temeinic, în vederea primei sale biruințe artistice, care a și încoronat-o ca pe o tînră regină: traducerea *Divinei Comediei* de Dante. Lucrînd în armonioasă rivalitate cu predecesorii iluștri, ea a dat o magistrală versiune românească a acestei capodopere, vîdînd astfel capacitatea limbii noastre de a deveni organ al poeziei universale. Nepieritor monument de limbă și de sensibilitate autohtonă, de putîndă de asimilare și exprimare a unor viziuni cosmice inegalabile, a unor adîncimi pasionale unice în lirica lumii, de fidelitate poetică și sagace hermeneutică a originalu-

lui, — versiunea Etei Boeriu nu e numai un act de cultură, contabilizat de istoria literară, ci un adevărat miracol al limbii noastre care, vorbindu-ne acum familiar despre cutremurătoare vîmi străbătute de marele Florentin, ne stă zilnic pe masă, asemenea pîinii și vinului. Au urmat, apoi, Petrarca, Michelangelo, Boccaccio, Leopardi, și alții mulți: beneficiă strămutare în cultura noastră poetică a vocilor de seamă ale poeziei italiene, clasice și moderne.

Cîți dintre noi, cei apropiați ei, am bănuț, sub harul traducătoarei, înzestrarea excepțională pentru o poezie proprie, originală? Încă de la primul ei volum de poezii, *Ce vinăt erîng*, 1971, s-a văzut că o lună, cu lumina sa reflectată, are tendința deșartă de a eclipsa un soare puternic, abia răsărînd. Ani de zile, acest har evident s-a văzut ignorat, în pofida forței și autenticității sale, subordonat activității de a traduce, de către o critică lipsită de atenție. Nimeni, ca Eta Boeriu, n-a fructificat mai personal o mare lecție de cultură poetică, de la un volum la altul: ardenta ei feminitate, bucurîndu-se de o expresie în care carnea însăși a cuvintelor pare cuprinsă de un tremur adînc; rafinamentul ei artistic, în care efuziunile afective acopăr ca o melodică și pasională miere structurile riguroase; încifrarea verbală a unui text care denotă, la suprafață, dramaticele încheștări din adînc ale unei sensibilități devorante; logodna gustului pentru marile sunete ale liricii mondiale cu patosul personal, a forței cu ingenuitatea, a senzualității cu spiritualitatea, a canoanelor cu stilul individual, — toate acestea sunt, acum, evidente. Poezia Etei

Boeriu este un tezaur de valori lirice care asteaptă, deocamdată, să fie cercetat și recunoscut ca atare. Oricum, pentru cei ce o cunosc bine, ea este una din vocile cele mai originale ale poeziei noastre de astăzi.

În aceeași logică a harului, care ne înculcă legea de a nu renunța la nimic din ceea ce ne edifică pe dinlăuntru, noi nu putem să ne despărțim, niciodată și în nici un fel, de frumusețea morală a Etei Boeriu. Bucurîndu-se de un înveliș trupeș care, el însuși, era numai grație și strălucire, acest atît de fragil, dar uriaș univers de farmec interior, îmbinînd recitativitatea de caracter, dulcea intransigentă, bunătatea luminată, temperamentul fugos, conștiința profesională, modestia și sfiala între oameni, precum și virtutea atît de rară a prieteniei devotate, totale și consecutive; această riguroasă și grăcilă sferă de pălădie, a sufletului ei, va fi mereu supădată în fața noastră — astru al frumuseții căreia ne consacram — de acea boare inefabilă, de acea forță de nebiruit care a făcut din ea acum o captivă de elecțiune, de miracolul ce adie ecumenic peste toți, născut în cel mai splendid vers final din lume: *L'amor che muove il sole e l'altre stelle...*

Ștefan Aug. Doinaș

ETA BOERIU (1923—1984)
Versuri: *Ce vinăt erîng*, 1971; *Dezordine de umbre*, 1973; *Risipă și iubire*, 1980; *Miere de întinerie*, 1980.
Traduceri din Giovanni Boccaccio, Cesare Pavese, Giovanni Verga, Alberto Moravia, Dante Alighieri, Baldasar Castiglione, Elio Vittorini, Petrarca, Michelangelo, Giacomo Leopardi.



Ediții

Istoriografie romantică

Am comentat acum vreo două luni apariția — datorită strădaniei lui Gh. Mihăilă — a uneia dintre lucrările reprezentative ale lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, **Cuvente den bătrini**. Iată că acum a apărut, la Editura Minerva, sub îngrijirea competentă a lui Grigore Brâncuși, o altă lucrare a enciclopedistului, **Istoria critică a românilor**¹⁾. Cum **Magnum Etymologicum Romaniae** a apărut — cu toate ale sale trei volume — la aceeași editură în 1972—1976 și tot sub îngrijirea științifică a lui Grigore Brâncuș, se poate spune că toate cele trei lucrări fundamentale ale lui Hasdeu sint acum restituite generației de azi. Este o mare, extraordinară înfăptuire culturală care dă măsura certă a realizărilor dobândite în țara noastră în domeniul conservării și valorificării patrimoniului literar-cultural al înaintașilor. Pentru că în acest domeniu conservare și valorificare înseamnă restituire (reeditare). Iar restituirea (valorificarea), în condiții științifice impecabile, constituie un act cultural de adevărată, efectivă conservare a tot ceea ce ne-au lăsat valoros cei dinaintea noastră.

Hasdeu a fost și a rămas una dintre conștiințele tutelare ale culturii românești. A fost un enciclopedist, asemeni lui Cantemir sau Iorga. Cu deosebirea particulară că Hasdeu, personalitate a începuturilor de drum, a tăiat drumul în multe și variate domenii: istoriografie, filologie, folcloristică și etnografie, editare de documente, în literatură, publicistică și învățămînt. Oriunde, pe aceste teritorii și încă altele, ne-am oprit cu intenții exegetice, găsim nu numai urma dar și temeliile așezate de mintea enciclopedistului. Chiar dacă exegetul de astăzi simte nevoia unor delimitări, contribuția lui Hasdeu, de neignorată, trebuie luată în seamă și considerată ca atare. Destinul a voit ca savantul uluitor să fi fost un autodidact care nu apucase să-și termine liceul la Chișinău și nici facultatea de Drept din Harkov. Și această trăsătură

¹⁾ B.P. Hasdeu, **Istoria critică a românilor**, ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, studiu introductiv și note de Manole Neagoe, Editura Minerva, 1984. Redactor Daciana Vlădoiu.

ră a formației intelectuale nu a rămas fără consecințe, deși mintea sa uluitoare a izbutit nu numai să suplinească studiile academice ci să le depășească în extensie și profunzime. Multele limbi străine pe care le cunoștea (de la cele moderne la sanscrită) și lec-turile adâncite în științele în care s-a ilustrat l-au impus drept un savant impresionant, respectat de lumea academică din țară și străinătate. Excep-tind beletristica și publicistica politică, se poate spune că specialitatea sa a fost istoriografia, filologia și etnogra-fia. Dar toate concepute într-o osmoză inextricabilă, gramatica istorică sau folcloristică servindu-i pentru clarifi-carea unor chestiuni de istoriografie politică, iar acestea din urmă fiind frecvent utilizate pentru descifrarea unor aspecte complicate de filologie. **Istoria critică a românilor** definește cum nu se poate mai bine această tri-valență interdisciplinară. Apărută în două volume în 1873—1875, după ce în 1864 publicase, în trei tomuri, **Arhiva istorică a României**, cartea reeditată astăzi după mai bine de un veac a iscat la apariție, constituind și astăzi, obiect de controversă. Pentru a o în-țelege, s-ar cuveni clarificată apar-te-nența-i specifică în istoriografia româ-nească. În 1911, la numai patru ani după dispariția savantului (se născuse în 1830), Nicolae Iorga a rostit celebrul său discurs de recepție la Academie. Discursul, o adevărată exegeză, s-a in-titulat, lămuritor, **Două concepții isto-ric**. Printre altele, aici a identificat cele două școli (modalități) în evoluția istoriografiei românești. Cea dintii, roman-tică, și cea de a doua, pozitivistă, „Cel mai strălucit reprezentant al a-cestei tendințe romantice a fost Has-deu”. Tocilescu, elevul lui Hasdeu, ar fi fost al doilea exponent al acestei școli care proceda, din înalte comandamente naționale educativ-morale, prin elu-darea unor date ale izvoarelor istorice sau prin hiperbolizarea altora.

Cea de a doua școală, modernă, re-prezentată prin autorul discursului a-cademic, Ioan Bogdan și Dimitrie On-ciul, a pornit de la principiile poziti-viste ale criticii scrupuloase a izvoa-relor, străduindu-se — prin apel de documente autentice, scoase la supra-față și comentate cu rigoare — să res-tabilească adevărul, cu umbrele și lu-minile sale reale. Iorga va relua ideea în 1933 într-o conferință rostită la Pa-ris (**Romantism și naționalism în isto-**

riografia românească), cînd va subli-nia, justițiar, că între cele două școli se află, prin opera sa impunătoare, personalitatea lui A.D. Xenopol²⁾.

AȘADAR, **Istoria critică a ro-mânilor**, prima lucrare din tripticul operelor fundamenta-le hasdeiene, poartă, în între-gime, pecetea calităților și deficiențelor școlii istoriografice de tip roman-tic. Primul volum, publicat în 1873 mai întii în **Columna lui Traian**, editat în același an în fascicule și republicat, cu multe revizuri și adăugiri, în 1875, (cînd publica și cel de-al doilea vo-lum) își propunea să studieze contro-versatele probleme legate de etnogene-za poprului român. Toată cartea se constituia într-o replică necesară la ipotezele fanteziste și calomnioase ale lui Rösler. (Aceluiași scop îi va servi, în 1885, și cartea lui Xenopol, **Teoria lui Rösler**). Iar replica lui Hasdeu, ar-gumentele și ipotezele utilizate au în-deplinit în epocă un serviciu imens, u-nele dintre ele rămînînd și astăzi va-labile. Ca și **Magnum Etymologicum** (1886—1898), **Istoria critică** e concep-tă pe dimensiuni gigantice, care pen-tru a fi finalizate presupuneau sacri-ficiul și competența unor compacte co-lective de specialiști care să studieze o viață. În prefața la volumul al doilea, autorul mărturisea că „ambii volumi sînt abia o mică parte dintr-o operă de vaste dimensiuni colosale, pentru a căruia deplină realizare nu sperăm să poată ajunge restul unei vieți zdrun-cinate prin suferință și prin muncă”. Gigantismul, el însuși o țară sau o ca-litate romantică, a fost subminat de imposibilitatea menținerii într-un spa-țiu limitat de cercetare. Erudiția și ima-ginația îi împiedică supunerea la o-biect. Evident, a utilizat documente și izvoare (el le numea „fîntine”) pînă la el necunoscute și din domenii numai lui accesibile. Dar romantismul său structural îl îndrepta — prin intuiție — la ipoteze adesea hazardate. Una dintre acestea, privind hotarul din se-colul XIV (Bacău sau Birlad) dintre Muntenia și Moldova se bizaia pe 12 documente citate. S-au dovedit totuși insuficiente și un singur docu-ment publicat ulterior — cum arată și prefațatorul Manole Neagoe — a nă-

²⁾ Apud N. Iorga, **Generalități cu pri-vire la studiile istorice**, ed. a III-a, 1944, p. 84, 86, 88.

ruit tot edificiul. Ingenioasă, atrăgătoare este, de pildă, și demonstrația despre identificarea Țării Vrancei ca nume al Țării Românești utilizînd etimologia și balada **Miorița**. Dar această ipoteză fermecătoare la lectură nu e azi de ni-meni înregistrată cu seriozitate.

Ar fi însă o eroare — gravă — să considerăm **Istoria critică** o operă ca-ducă și fantezistă pe întreg spațiul ei. Destule ipoteze și contribuții — cum ar fi teoriile despre originea termenu-lui de vlah, infirmarea celor două date propuse de cronicari pentru momentul descălecatului, etimologia numelor unor riuri — pe larg relevate de amintitul prefațator și de Grigore Brâncuș — au rămas valabile, iar combaterea teoriei lui Rösler — obiectul originar al cărții — e un document și o contribuție și astăzi demne de toată atenția. Apoi să nu uităm farmecul literar al acestei cărți care se citește și astăzi cu o neostoită savoare delectabilă. Prefața lui Manole Neagoe ca și notele de la sfîrșitul cărții, chiar dacă nu întotdea-una suficiente, sînt utile și migăloase. Ne-am fi așteptat să găsim însă aici o analiză, în sinteză, a rolului și lo-cului operei lui Hasdeu în istoriogra-fia românească, analiză care, din pă-cate, lipsește în mod păgubitor. Mai profitabil, laborios și cu vădite intenții de sinteză se dovedește a fi studiul in-troductiv al lui Grigore Brâncuș care se ocupă exclusiv de latura filologică (valoarea teoriilor și argumentelor lingvistice dezvoltate de autor, etimo-logii, gramatică istorică etc.) a operei și contribuției lui Hasdeu. Cît privește ținuta filologică a textului propriu-zis, ireproșabilă, e savant argumentată (pentru capitolul criterii de transcrie-re) de învățatul editor. Ceea ce a făcut Grigore Brâncuș (fără a uita nici con-tribuția lui Gh. Mihăilă) e un act de mare importanță, de devotament și de multă, consistentă știință filologică. I-am reproșa numai eliminarea varian-telor (cele din **Columna** și ediția I a volumului întii) care, relevate, ne-ar fi reconstituit util năucitorul laborator de creație al lui Hasdeu.

Dar să nu exagerăm căutînd petele în soare și să omagiem aici, încă o dată, pe Grigore Brâncuș, căruia îi da-torăm apariția acestei cărți importante pentru cugetarea românească.

Z. Ornea

Un blazon în formă de inimă



Fotografie de Vasile Blendea

ȘI INIMA, și sufletul celor care-l iubim nu pot accepta să dea crezare judecății — necru-țător de lucidă, cum uneori este rațiunea — nu vor să dea ascultare cugetului neîngăduindu-ne să refuzăm inexorabilul: Laurențiu Fulga s-a mu-tat de la noi. „Domnul Fulga” al nos-tru s-a petrecut de la cele ale lumii de-aici. Învelișul lui de humă — plă-mada despre care am fi vrut să uităm că este pieritoare, ca o orisicui — s-a gătit pentru marea întoarcere în țărîna din care a fost întocmit.

Dar în această fragilă alcătuire pă-mîntească bătea o inimă plină de în-țelegere pentru oameni, o inimă caldă și duioasă, vibrînd de mărinimie pen-

tru toate omeneștile dureri și bucurii. Trupul, răcit acum, care-a-nfruntat vremuielile și vremelnicia timpurilor, care-a răbdat în carnea lui suferința războaielor și-a războirilor, adăpostea un suflet fără seamăn, închinat cu în-țelepciunea unei religii de om ales: bunătatea.

Bunătatea i-a îndrumat existența. Bunătatea i-a justificat faptele. Bunătatea i-a sigilat opera.

Pe omul alături de care am trăit și am muncit zilnic mai bine de zece ani, pe el aș vrea să vi-l întipăresc în amîn-tire, păstrîndu-mi-l în suflet.

În 1976, cînd împlinea șazeci de ani de viață zbuciumată — bogată în lu-crare și în lucrări — am avut privile-giul de a-i consacra o pagină de oma-giu în „Viața românească”, lămurin-du-mi-se în Laurențiu Fulga **un scriitor argument al omeniei**.

Încă de la-nceputul conviețuirii cole-giale în aceeași încăpere de la Uniunea Scriitorilor, unde lucram amîndoi, mi-a fost dat să-nțeleg limpede numaidecît că este un om: un om dintr-o bucată — cea a intransigenței reale și îndrep-tății în fața minciunii și-a josniciei. Scriam atunci despre el „că-și iubește semenii, că-și lasă treburile proprii pentru speranțele altuia, că se dedică obștii din convingere, că se poartă cu omenie nu doar din respect pentru no-țiune, ci din credință în om — cre-dință neabătută de vicisitudini ome-nești, și, Doamne, cite s-au mai abătut

asupra-i! — din dragoste pentru om.

Cu ușa sufletului pururi deschisă — la orice oră a telefonului de noapte, la oricare ceas al solicitării de zi — pon-derat și înțelegător, solidar cu propria rectitudine morală, așadar, solidar cu tot ceea ce este demn de solidaritate, cordial și fidel, neprecupețind și nepre-getînd, acest scriitor și-a ridicat vocația rară de om la rangul dificilei libertăți a profesiunii de credință în om și în dreptul omului la omenie“.

Mă cutremură gîndul că mîine și poimîine și cite mult-puține zile au să-mi fie date să urmeze, am să intru dimineața în încăperea noastră de la Uniune și n-are să mă-ntîmpine cercul galben al luminii care-i veghea biroul, că n-am să găsesc soba, încălzită iarna devreme, cînd venea cel dintii dintre noi doi, el, mai vîrstnicul în ani, dar mai tînărul în abnegație, la slujbă. Și mă asurzește apăsătoare tăcerea singu-rătății, mă împletărește certitudinea că n-am să-i mai aud niciodată — poate cu auzul minții doar — vocea întrebîndu-mă invariabil, cu umor discret ca întreaga-i ființă: „Ce faci, domnu’ Romi, iar întîrziî ?”. Iată-l, ca deobicei, venit mai devreme la exacta întîlnire din urmă. Știu că nimic n-are să mai fie cum a fost în acea încăpere în care s-a instalat absența lui și unde are să fie mereu frig și-n toiul verii...

La 2 noiembrie împlinise 68 de ani, căroră suferința lunilor din urmă le mohana nîmbul. Cuvintele pe care i le-nchinam, cu 8 ani înainte, în în-

cheierea omagiului sărbătoresc, își pă-s-trează curat proprietatea și înțelesul și la ceasul elogiului de pe urmă, la că-pățiiul despărțirii.

„Existența lui unitară de om și de scriitor se vedește un argument pres-tigios în sprijinul străvechiului adevăr al artei că binele este parte integrantă a frumosului, că nu printr-un hazard lexical, ci grație unei exacte determi-nări semantice, etic se cuprinde în estetic.

Laurențiu Fulga arbordează cu dis-creție, în stînga pieptului, un blazon în formă de inimă pe care este gravată această deviză de excepție în heraldica scrisului“.

Și dacă inima lui și-a curmat bătaia, blazonul rămîne intact, strălucind în lină și nestinsă lumină.

Acum, cînd Laurențiu Fulga — ne-prețuit crîmpei de bunătate omenească din marea bunătate a lumii — se-ntoarce în veșnicie, printr-un dreptii de veghe, fie-i lui vămile prielnice și pacea pururea !

Romulus Vulpescu

LAURENȚIU FULGA (1916—1984)

Siraniul paradis (nuvele) 1938 ; Ultimul mesaj (dramă) 1951 ; Ion Vodă cel Cumplit (dramă) 1953 ; Ecoira (roman) 1956 ; Mește-rul Manole (dramă) 1958 ; Pe viață și pe moarte (povestiri) 1960 ; Steaua bunei spe-rante (roman) 1963 ; Este vinovată Corina ? (dramă) 1964 ; Concertul pentru două viori (povestiri) 1961 ; Alexandra și infernul (ro-man) 1966 ; Moartea lui Orfeu (roman) 1970 ; Fascinația (roman) 1977 ; Salvați su-fletele noastre (roman) 1980 ; E noapte și e frig, seniori (roman) 1983.



■ Moment istoric, de înaltă vibrație patriotică, revoluționară : se propune Congresului realegerea strălucitului fiu al națiunii, tovarășul NICOLAE CEAUȘU

Treptele devenirii noastre

Etapele definirii noastre

PRIN aniversarea împlinirii a patru decenii de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, prin faptul că a cuprins în agenda lui și lucrările rodnice ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român și, implicit, prin faptul că acest congres a reconfirmat, într-o unanimitate emoționantă, mandatul încredințat tovarășului Nicolae Ceaușescu de a conduce spre noi izbini destinele comuniștilor români, ale țării întregi, anul 1984 a fost un an bogat în evenimente și va inscrie în istoria noastră un moment bogat în semnificații.

De-a lungul acestui an plin, cu o luciditate mai marcată decât oricând, ne-am aplecat asupra istoriei noastre recente, mai cu seamă asupra clipei de eroism din care își trage seva istoria noastră contemporană, asupra aceluia glorios 23 August 1944, și am înțeles că demnitatea prezentului stă pe temelii trănicioase. Asumându-și răspunderea de a călăuzi soarta națiunii la o răscruce dramatică a existenței ei de două ori milenare, când echivocurile, ezitățile și temporizările nu-și mai vădeau nici un sens, comuniștii români și-au împlinit în chip magistral misiunea încredințată de poporul care le-a acordat și o neîmămurită încredere: salvând țara de pe pragul unui iminent dezastru, ei au condus-o spre o înflorire lipsită de precedent.

De asemenea, ni s-a oferit și prilejul unei treceri aprofundate în revistă a tuturor victoriilor reputate în patru decenii de dezvoltare liberă, orientată conștient spre un ideal indestructibil integrat astăzi între idealurile perene ale poporului de la Dunăre și Carpați. Și bilanțul a fost concludent, reperiile lui nu sînt doar cifre reci și impersonale, oglinda lui nu o constituie doar simplele reprezentări grafice: dimpotrivă, existența din contemporaneitate a țării și viața fiecăruia dintre noi, prin reperiile lor concrete, se dovedesc a fi cea mai adevărată oglindă a unui timp generos cu oamenii pe toate treptele lui, a unui drum ascendent în toate etapele lui. Au evoluat spectaculos contextul, ritmurile și dimensiunile trăirilor omenești. Simultan, mutațiile survenite în conștiințe au modelat și prilejurile interioare ale oamenilor și modul lor de a se exterioriza în relațiile cu semenii lor, cu ambianța socială. Și, prin firea lucrurilor, avem a ne mindri cu o anume înțelepciune, conținută în oricare dintre gesturile noastre constructive: în consecințele tuturor izbiznilor materiale ale poporului român regăsim mereu și o izbîndă morală. Fapt care își are însemnătatea lui în lumea de azi.

Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, după sărbătoarea din august, conturînd bilanțul îndeplinirii hotărîrilor Congresului al XII-lea și Conferinței naționale ale partidului, ne-a orientat privirile spre ziua de mîine, spre cuantumul de efort pe care sîntem chemați să-l incorporăm în substanța viitorului. A unui viitor care își dezvăluie, la rîndul lui, două perspective: una apropiată, rezultată din direcțiile de dezvoltare economico-socială în cincinalul 1986—1990, și una întruviu mai îndepărtată, determinată de orientările privind evoluția României pînă în anul 2000. Și astfel, prin însăși succesiunea marilor momente îngăduite în cuprinderea sa — de la aniversarea unei clipe de glorie, la un eveniment politic major, decisiv în existența națiunii —, prin înseși deschiderile Congresului recent încheiat spre orizonturile de ieri, de azi și de mîine ale patriei, anul 1984 ne impune să decupăm din timpul și evoluția țării capitele distincte și elocvente prin chiar conținutul lor.

Aceste capite sînt treptele devenirii noastre, etapele definirii noastre. Și ne propunem să le schițăm cu precădere prin prisma acelor date și realități capabile să revendice un impact nemijlocit asupra vieții de zi cu zi a omului, asupra bunăstării și fericirii lui imediate.

RECENT, chiar în vara acestui an, în virtutea profesiei de ziarist, am traversat o întâmplare revelatoare : în mai puțin de o săptămînă, mi-au trecut prin mîini și prin priviri cîteva mii de fotografii realizate pe toate meleagurile României contemporane și în toate domeniile și împrejurările în care poporul român își exercită, suveran, dreptul de a-și construi prezentul și viitorul în conformitate cu aspirațiile sale. În uzine și pe ogoare, în grădinițe de copii și în săli de cursuri universitare, în laboratoare echipate după ultimele jurnale de modă ale științei și tehnicii și în galerii de mină, în centrele civice ale orașelor renăscute și în apartamente obișnuite, ale unor familii într-o toată obișnuite. În văzduh, în cabinele unor aeronave moderne, și pe Dunăre sau pe mările lumii, pe punțile vapoarelor românești care le cutreieră într-o fertilă navetă. Și, nu în ultimul rînd, pe marile șantieri, acolo unde efortul uman, prin anvergura sa fără termeni de comparație, determină pînă și corecții de esență ale peisajului, remodelări ale geografiei ancestrale a acestui pămînt. Și trebuie să recunosc faptul că impresia a fost pur și simplu copleșitoare.

Cunoaștem România de altădată, din albume realizate de mari fotoreporteri ai timpului lor. Cunoaștem poate mai bine decât alții și România de azi, despre orașele și satele căreia am scris un număr apreciabil de reportaje. Dar abia în această împrejurare, asaltat de imagini surprinse din cele mai diverse unghiuri, de la înălțimea staturii omului sau de la altitudinile la care zboară păsările, din zorii frazei ai zilei, cînd începe munca țărânului, și pînă în miezul nopților trăite în jurul furnalelor întruna aprinse, am înțeles pînă la capătul lui un adevăr și simplu, și fundamental în același timp: România de astăzi este o altă Românie decât cea a părinților noștri. Este o Românie reconstituită din temelii ei.

Înfăptuitorul acestui miracol este poporul român. Călăuzitorul poporului, pe drumul faptei perpetue, revoluționare, este Partidul Comunist Român. Și, pentru că faptele care au determinat o renaștere integrală a structurilor politice, economice și sociale ale României au fost în ultimele două decenii mai dense și mai bogate în consecințe benefice decât oricînd altădată, numim acest timp distinct al țării Epoca Nicolae Ceaușescu.

Pas cu pas, viața României din ultimele patru decenii a urmat un drum în consens cu posibilitățile și aspirațiile țării. Din acest punct de vedere, cel puțin un anume lucru este cît se poate de limpede: nu ne-am propus obiective care ne-ar fi întrecut puterile și nici nu am visat altitudinii de neatinș, înșelătoare asemenea unui miraj. O chibzuință funciară ne-a călăuzit în elaborarea tuturor proiectelor de viitor apropiat sau îndepărtat și o hărnicie tradițională, de oameni deplin conștienți de realitățile pămîntului și ale timpului, a stat la temelii împlinirii lor consecvente. Încît, în toate etapele dezvoltării noastre postbelice, și mult mai pregnant în cele două decenii ale Epocii Nicolae Ceaușescu, ne-am obișnuit să învingem. Rezultatul însumat al victoriilor noastre este tocmai acest chip fundamental înnoit al patriei.

Din Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XIII-lea al partidului reținem și datele generale din substratul acestei ample prefaceri: „Comparativ cu anul 1945, producția industrială a țării este în 1984 de peste 100 de ori mai mare, iar cea agricolă — de aproape 7 ori. Dezvoltarea în ritm intens a întregii economii naționale a dus la creșterea produsului social de 28 de ori și a venitului național de 32 ori. Pe această bază a avut loc ridicarea neîntre-rupută a nivelului de trai al întregului popor. În cursul celor patru decenii fondul de consum a crescut de 24 de ori, s-au creat peste 6 milioane noi locuri de mun-

că, iar circa 80 la sută din populația țării s-a mutat în locuințe noi“. Și merită să stăruim cu un plus de atenție mai cu seamă asupra acestei afirmații a secretarului general al partidului nostru: „... circa 80 la sută din populația țării s-a mutat în locuințe noi“.

CÎND am așezat un accent cuvenit asupra chipului nou al României de astăzi aveam în vedere, înainte de toate, chipul nou al orașelor și satelor românești. El reprezintă realitatea noastră cea mai concretă și, totodată, argumentul cel mai convingător al adevărului că politica Partidului Comunist Român se realizează prin om, pentru oameni. Și tocmai asupra acestei componente a înfățișării României contemporane ne propunem să stăruim, întrucît schimbarea pe care o implică, și în peisajul urban și rural, și în viața oamenilor de la orașe și sate, nu este numai una de suprafață sau de decor, ci una esențială, de profunzime, cu reverberații puternice în conștiință.

Arhitectura românească are o tradiție solidă. O atestă numeroase edificii de interes public din București și din alte orașe ale țării, rămase întregi prin grațitudinea oamenilor și a timpului. Nici construcția de locuințe din epoca antebelică nu a fost lipsită de momente de strălucire. Ansambluri compacte de vile, asemenea cartierelor bucureștene de la Șosea și din Cotroceni, pot fi înfățișate în puține capitale din Europa. Totuși, însuși apelul la aceste exemple ne oferă și argumentele limitelor de exprimare ale arhitecturii românești din trecut ; în detrimentul celor mulți, ea a fost nevoită să se pună în slujba privilegiilor unui timp revoluționar. Chiar dacă au preconizat, teoretic, soluții marcate de viziuni radicale și îndrăznețe în domeniul activității lor, în consens cu nevoile reale ale națiunii, caracterul retrograd al contextului social din România de altădată i-a împiedicat pe arhitecți să-și finalizeze în practică aspirațiile și spiritul creator.

Într-o Românie a unui popor stăpîn pe destinele sale, toate valorile viabile din patrimoniul spiritual al națiunii au fost chemate să contribuie la edificarea unei țări noi. În acest context, misiunea arhitecților, a constructorilor de locuințe, a fost una de avangardă. Expresie nemijlocită a avîntului economic, opera laborioasă a făuritorilor de case ai timpului nostru apare în toată mărirea ei mai ales atunci cînd o comparăm cu trecutul. Comparația este deosebit de elocventă, nu numai din punct de vedere cantitativ, cît și prin acela al calității și al valorii deosebite a unui mare număr de realizări. S-au proiectat mari ansambluri de locuințe, care au schimbat fața tuturor orașelor țării, și edificii cu caracter de unicat a căror arhitectură, bazată pe structuri clare și volume echilibrate, se evidențiază printr-o expresivitate plastică diferențiată și impunătoare.

Cine privește cu obiectivitate noile noastre cartiere de locuințe, nu poate să nu fie impresionat nu numai de amploarea lor, ci și de puternica vitalitate pe care o degajă, de modul în care noul conținut funcțional a fost integrat în spațiul urban, reflectînd cu elocvență grija și atenția pe care statul nostru le acordă calității vieții oamenilor, stadiului ei de civilizație. Cu toate că tehnologiile de edificare sînt asemănătoare, sint remarcabile diferențele ce există și nota personală pe care o reprezintă fiecare cartier. Acestea nu rezultă exclusiv din arhitectura clădirilor, ci, mai ales, din organizarea și compunerea spațiului total de viață, a tot ceea ce contribuie la împlinirea cadrului general. Ele reflectă, de fapt, spiritualitatea proprie poporului nostru, care se manifestă în toate realizările sale.

La fel, nu mai puțin importante sînt succesele constructorilor noștri în celelalte domenii ale sporirii patrimoniului național

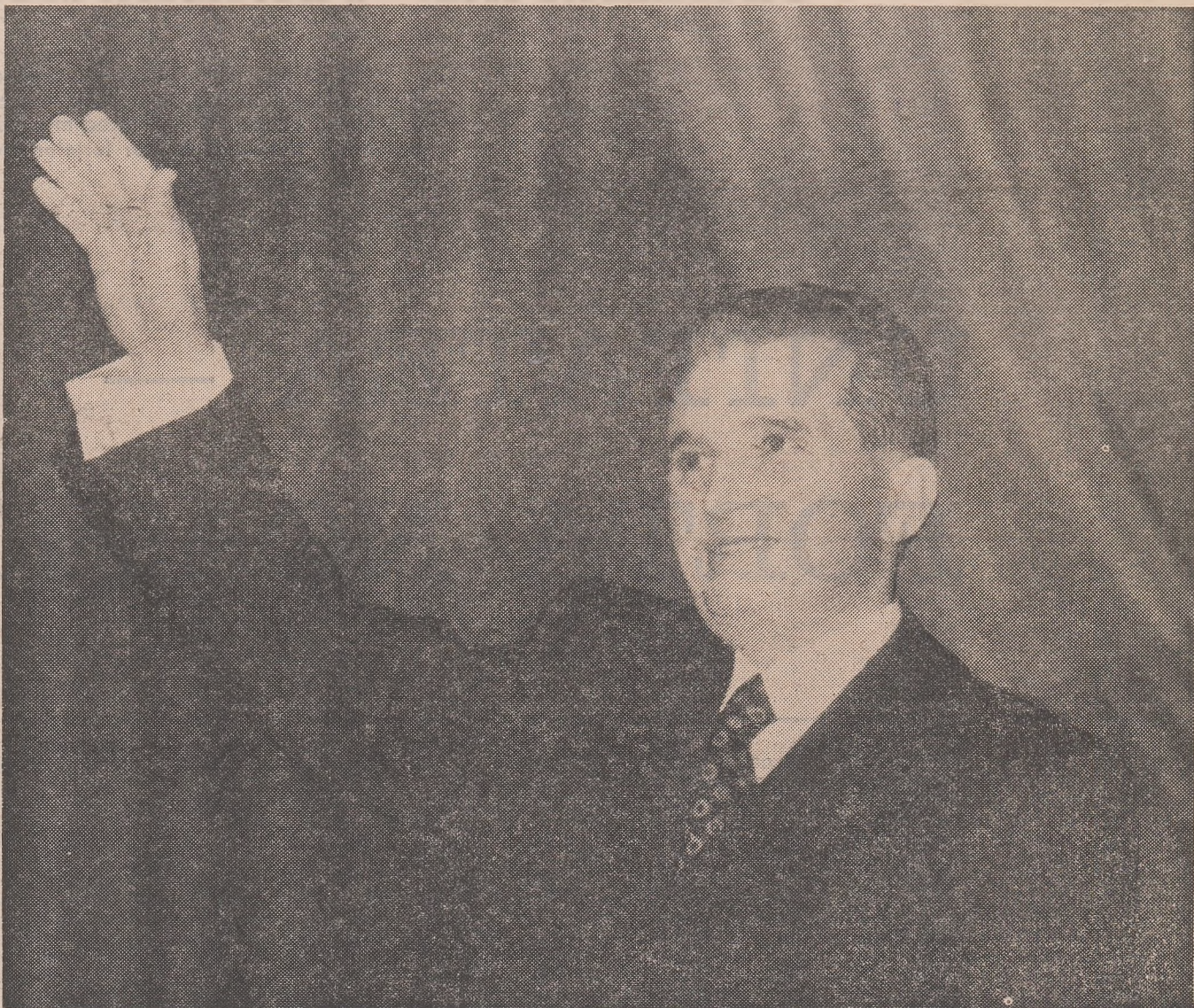
de edificii de un acut interes social. Modul de abordare a dotării tehnico-materiale a industriei turistice a condus la dezvoltarea echilibrată, unitară și armonioasă, pe întreg teritoriul țării, a unei game variate de hoteluri, moteluri și hanuri, cu capacitate, confort și expresie plastică, pregnant diferențiate. În sectorul cultural, s-au construit clădiri cu programe variate: cinematografe, case de cultură, teatre, săli polivalente. Noua serie de instituții culturale, exprîmă, în prezent, o concepție coerentă, ale cărei rezultate vor rămîne, în mod cert, un semn dintre cele mai grîitoare ale fenomenului arhitectural autohton. Pentru a răspunde cerințelor învățămîntului contemporan, s-au construit edificii școlare noi, de toate gradele, iar vechile noastre universități au fost completate cu spații specializate, amfiteatre, laboratoare și echipamente la zi. A fost proiectat și construit un fond spitalicesc modern, în deplin consens cu cerințele timpului. În sfîrșit, deosebit de semnificativă este și evoluția arhitecturii industriale de astăzi.

Cu alte cuvinte, a vorbi despre dezvoltarea construcției de locuințe înseamnă a cuprinde în preocupări mult mai multe decât exprimă denumirea domeniului ca atare. Același Raport prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XIII-lea al partidului ne-a asigurat că aceste preocupări vor cunoaște și în viitor o tratare adecvată și o neîndoieală împlinire. În cincinalul în curs, se vor edifica în total 750 000 locuințe noi. În perioada 1986—1990 — consemnează Direcțiile aceluiași Congres, unul dintre principalele documente supuse dezbaterii marelui forum al comuniștilor țării — vor continua să se îmbunătățească condiții de locuit, prin realizarea unui număr echivalent de apartamente. De asemenea, și perspectiva mai îndepărtată, a anilor 1991—2000, este deosebit de generoasă cu acest orizont al vieții umane: va fi soluționată pe deplin problema locuințelor, asigurîndu-se în medie pentru fiecare locuitor o suprafață locuibilă de 14 metri pătrați, care, împreună cu dependențele, va totaliza circa 18—20 metri pătrați pentru fiecare persoană. Și nu este vorba aici despre o simplă etalare de cifre. Dimpotrivă, este vorba despre un mod specific și eficient de a angaja un întreg efort economic, desfășurat pe multiple planuri, în favoarea bunăstării concrete a populației, a fiecărui cetățean în parte. Opinia noastră fiind că în domeniul construcției de locuințe fibra profund umanistă a întregii politici economice și sociale românești se definește cu o expresivitate particulară.

NU este un secret pentru nimeni că cincinalul în curs, prin condițiile dificile în care a trebuit și trebuie să-și atingă obiectivele, nu este unul dintre cele obișnuite. „Conferința națională din 1982 — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — a adus o serie de modificări și îmbunătățiri planului cincinal, în concordanță cu noile probleme apărute, atât ca urmare a unor contradicții interne, cît și a influenței crizei economice mondiale“. Cu toate acestea, ritmurile de creștere economică a țării s-au ameliorat continuu: de la 2,8 la sută în 1981—1982, la 4,8 la sută în 1983, pentru a atinge, în acest an, peste 6 la sută. Numai în primii patru ani ai cincinalului actual, producția agricolă a fost cu circa 3 milioane de tone mai mare decât media cincinalului anterior. Sporuri deosebite de substanțiale s-au înregistrat și în industria energetică, chimică, metalurgică și a construcțiilor de mașini. „Ca rezultat al marilor realizări obținute în dezvoltarea forțelor de producție, al creșterii susținute a potențialului economic — apreciază Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu —, produsul social va fi, în 1985, cu 25 la sută mai mare decât în 1980, realizîndu-se un ritm de dezvolt-



funcția de secretar general al partidului



anual de circa 5 la sută. A crescut rnic bogăția națională. Mijloacele fixe fi în 1985 de 2 860 miliarde lei. A spo- de asemenea, venitul național într-un mediu anual de peste 7 la sută". ce nu înseamnă decît că platforma start a cincinalului 1986—1990 este atită. Pietrele de temelie ale viitorului așezate.

at atât de tonice sînt și datele menite ie inițieze în direcțiile de dezvoltare omico-socială a României în cincinalul —1990. Din început, secretarul gene- l partidului nostru a ridicat înaintea omiei românești o exigență revela- . „Avînd în vedere tendințele gene- ale dezvoltării mondiale, cit și forța striei noastre socialiste — a spus to- șul Nicolae Ceaușescu —, se impune cordăm o atenție deosebită noii re- lîi tehnico-științifice, astfel încît in- ia românească, întreaga economie să dice la nivelul celor mai înaintate și sate cuceriri ale științei și tehnicii emporane“. Și, implicit, la nivelul ucțiilor preconizate pentru anul 1990: 7 miliarde kWh energie electrică, milioane tone cărbune, 30—32 milioane cereale, 1500 noi capacități de pro- e în toate ramurile economiei națio- . „Producția marfă industrială — sin- a tovarășul Nicolae Ceaușescu acest u efort al viitorului apropiat — ur- ză să crească, față de 1985, cu 34—37 ută, într-un ritm mediu anual de 6—6,5 la sută. Ritmuri medii anuale eștere mai mari sînt prevăzute pen- ndustria construcțiilor de mașini, de 5 la sută, și pentru industria chimică, 1,5—9 la sută. În cadrul industriei ructoare de mașini, producția în- lectronice, inclusiv a mijloacelor ice de calcul, va crește, pe cincinal, 2—67 la sută, producția industriei de mică fină cu 48—55 la sută, iar cea ave maritime pentru transport măr- cu 34—36 la sută. Totodată, va crește acția industriei metalurgice într-un mediu anual de circa 6 la sută, apro- de cel prevăzut pentru întreaga in- ie. Corespunzător proiectului de Di- ve, industria ușoară se va dezvolta un ritm mediu anual de 5,5—5,8 la iar industria alimentară într-un ritm 5—6,8 la sută“.

re timp, proiectul amintit a devenit ment ferm, adoptat în unanimitate rumul comuniștilor țării. Și regăsim l aceeași grijă față de om, aceeași ie pentru asigurarea unui nivel com- zător al civilizației sale.

JN DOCUMENT care angajează viitorul țării — Directivele Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dez- rea economico-socială a României în alul 1986—1990 și orientările de per- ivă pînă în anul 2000 — deschide în fiecărui cetățean al României socia- o fereastră spre ziua de mîine a pro- i său destin. Și destinul acesta se a fi privilegiat, pentru fiecare ce- . în parte și, deopotrivă, pentru ul nostru popor.

pentru anii ce vin, în planul realizări- enite să se răsfrîngă nemijlocit asu- existenței de zi cu zi a oamenilor, nia își propune țeluri firești, ambi- doar în măsura în care consecvența presupune o ambiție dezbrătată de trufie. „În cincinalul 1986—1990 — mnează lapidar documentul la care ferim — se va asigura menținerea lui de trai realizat și creșterea ve- lor populației, a retribuției reale pe ra sporirii venitului național și a ctivității muncii, a reducerii costuri- e producție și îndeosebi a cheltuieli- ateriiale, a dezvoltării generale a ții“. Și dacă venitul mediu anual ori într-un ritm mediu anual de ,3 la sută, nu încapă nici o îndoială a adevărului că nivelul de viață îl rma într-o cadență relativ asemă-

nătoare. Nu numai în mediul urban, ci și în lumea satului românesc, unde creș- terea veniturilor reale ale țărănimii va asigura o egală bunăstare omului dedicat muncii sale.

În diversele orizonturi ale vieții sociale, de asemenea, ascensiunea planificată este în deplin consens cu posibilitățile și ne- voile. Realismul și chibzuința predomină și în acest domeniu. Menținerea sub con- trol a prețurilor cu amănuntul și a tarife- lor pentru servicii reprezintă o premisă a consistenței veniturilor, nu atât în ac- ceptia lor cifrică, cit în substanța reală. Dacă volumul desfacerilor de mărfuri în cincinalul următor va spori cu 9—10 la sută față de 1985, ne aflăm înaintea unui nou argument al chibzuinței sănătoase în spiritul căreia întîmpinăm viitorul. Și Di- rectivele, dealtfel, așează un accent cores- punzător pe „condițiile eliminării oricărei forme de risipă“, vitale într-o societate care trăiește cu picioarele pe pămînt. Mult mai amplă va fi creșterea din domeniul prestărilor de servicii, preconizîndu-se pe acest plan procente de 68—76 la sută, și faptul este cit se poate de explicabil: în- tre sporul prestărilor de servicii și munca omenească nemijlocit implicată constatăm totdeauna un raport de proporționalitate directă. Cu alte cuvinte, nu ne vom bucu- ra de înlesniri mai multe și mai durabile dacă nu vom munci mai intens și mai calificat. Nu este neglijat nici capitolul turismului și al activităților curente de agrement. O premisă a progresului lor rezultă și dintr-un cîștig de esență al existenței umane din anii ce vor veni : generalizarea treptată, în întreaga econo- mie, a săptămîinii de lucru de 44 de ore, astfel încît oamenii muncii vor beneficia, în afara duminicilor, de două zile libere pe lună. Apoi, o atenție egală este acor- dată îmbunătățirii permanente a siste- mului de ocrotire a sănătății, cu deose- bire prin intensificarea măsurilor profi- lactice.

PRIN excelență, viitorul chiar vine. A fi pregătiți înaintea viitorului a devenit însăși rațiunea noastră de a fi, temeiul acțiunii noastre. „Fără îndoială că transformarea în fapte, în realitate, a acestui însuflețitor pro- gram — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu —, cere în continuare, din partea între- gului nostru popor, eforturi susținute, o activitate intensă și multilaterală, pasiune

„Vă asigur, dragi tovarăși, asigur partidul și poporul nostru că, și în viitor — ca și pînă acum —, voi face totul pentru a răspunde încrederii ce mi s-a acordat, că voi acționa cu întreaga fermitate, cu toate forțele, în vederea îndeplinirii hotărîrilor Congresului nostru, a Programului partidului, pentru asigurarea ridicării poporului, a patriei noastre pe noi culmi de pro- gres și civilizație, pentru întărirea continuă a independenței și suveranității României socialiste!“.

(Din Cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la încheierea lucrărilor Congresului al XIII-lea al partidului)

revoluționară, spirit de abnegație și dă- ruire. Pe drumul pe care îl avem de parcurs va trebui să învingem încă unele greutăți, să soluționăm probleme noi, com- plexe, să ne confruntăm și să depășim o serie de dificultăți inerente desfășurării unei asemenea opere grandioase. Vom urca și vom străbate noi căi nebatătorite, necunoscute — ceea ce impune să fim animați permanent de un spirit cutezător, de hotărîrea de a promova tot ce este nou și înaintat în gîndirea și practica socială, de a însuși și aplica în viață cele mai noi cuceriri ale geniului uman, tezaurul cu- noașterii universale. Pornind pe noul drum să fim conștienți că nimic nu se poate realiza fără muncă, fără eforturi, fără consum de energie și inteligență crea- toare, fără spirit revoluționar, devotament și abnegație. Să unim, deci, toate forțele poporului, să concentrăm toate mijloa- cele de care dispunem pentru a duce mai departe procesul revoluționar al dezvol- tării societății noastre, pentru a ridica pe o treaptă nouă opera istorică pe care eroicul nostru popor o îndeplinește în România, sub conducerea glorioșului par- tid comunist“. Și astăzi știm toți cit ade- văr este cuprins în aceste cuvinte.

Călăuziți cu înțelepciune, am parcurs în ani pușini un drum lung, plin de impli- niri. Nu am urmărit performanța de dra- gul performanței, angajîndu-ne în proiecte himerice, și creșterea noastră în timp s-a dezvoltat și se dezvoltă întruna a fi nu numai de ordin material, ci și de ordin moral. În sensul unei echități fundamen- tale implicată deopotrivă și în îndeplinire și în consecința îndeplinirii. Din efortul întregii națiuni fiecare cetățean își asumă partea sa ; la fel, din bunăstare, fiecare cetățean beneficiază de partea sa, cores- punzătoare dreptului său.

INFĂPTUIREA exemplară a obiec- tivelor înscrise în hotărîrile Con- gresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român a devenit o da- torie și o cauză a întregului popor. Însu- flețitoarele dovezi ale emulației care a cuprins țara sînt semne care vin din pro- funzimile conștiinței noastre comune, sînt mărturii ale devotamentului și abnegației pe care o națiune liberă le investește în împlinirea idealurilor ei. Mai mult, sta- rea de spirit a țării își dezvoltă și o altă semnificație : un conducător înțelept a

modelat și fortificat timp de două dece- nii puterea de a îndrăzni și a îndeplini a României și, la acest ceas al asumării unor răspunderi noi, însăși realegerea sa în fruntea partidului reprezintă, pentru comuniștii români, pentru poporul român, un act de conștiință și un angajament so- lemn înaintea viitorului.

Din clipa cînd Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român și-a încheiat lucrările, România s-a aplecat cu o nă- dejde sporită asupra lucrului ei. În cita- delele industriale, pe ogoare, în labora- toarele unde fibra certitudinilor viitoare prinde un contur tot mai ferm, în școli, lingă umărul generațiilor în formare, sau pe cheiurile noastre deschise spre lume și pace, lucrările înaltului forum al comu- niștilor a determinat o efervescentă crea- toare temeinic orientată spre izbinzile în- scrise în documentele adoptate. Din nou, se deschid înaintea noastră drumurile unei creații conștiente, anticipative. Din nou, odată cu obiectivele noi ale progre- sului nostru economic, cresc oameni noi, printr-o translație dialectică a unei mă- reții de ansamblu în particularitatea indi- vidului, în statura personalității sale.

Nu a existat nici un moment în istoria noastră cînd unitatea țării să fi fost mai deplină și mai indestructibilă decît azi : o unitate cu țeluri limpezi, o unitate capa- bilă să implice pe fiecare în făurirea des- tinului național, o unitate care se exprimă deschis și emoționant prin dragostea ne- țărîmuriță pentru cel ce ne călăuzește spre ziua noastră de mîine, spre comu- nism. Unitatea unei țări care și-a schim- bat fundamental chipul și sufletul prin- tr-o trăire neobișnuit de concentrată a propriei sale istorii din ultimele patru decenii. Unitatea unei națiuni în a cărei istorie contemporană înțelepciunea și clar- viziunea tovarășului Nicolae Ceaușescu au implicat un moment de supremă lucidi- tate.

Momentul unei șanse fără egal.

Mihai Pelin



ALBA IULIA
1 DECEMBRIE
1918

ție — au făcut din continuitatea și unitatea românilor ideile-temelie ale operei lor. Grigore Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino și Dimitrie Cantemir au proclamat și argumentat că munteni, moldoveni și transilvăneni sînt toți un singur popor. Dovezile strîns de ei au oferit o bază solidă pentru revendicarea egalității în drepturi a românilor transilvăneni. Inochentie Micu, începătorul luptei pentru emanciparea națională, intrase în posesia unui exemplar al operei lui Dimitrie Cantemir, *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*, și, după cum se știe, vechimea populației române din interiorul arcului carpatic a fost unul din principalele argumente în favoarea programului său. Dacă pînă la el, termenul de *natio* era utilizat pentru a desemna numai elementele privilegiate ale unei comunități etnice, Inochentie Micu i-a lărgit conținutul, înglobînd în ea pe toți românii transilvăneni.

Pe măsura maturizării procesului de formare a națiunii române, ideea unității naționale s-a afirmat tot mai viguros. În Horea, conducătorul marii răscoale țărănești din anul 1784, contemporanii au văzut un „rex Daciae”. În condițiile în care peste trei pătrimi din iobagii Transilvaniei erau români, abolirea regimului feudal cerută în ultimatumul de la Deva din 11 noiembrie 1784 însemna ridicarea populației românești din starea de șerbie. În Tudor Vladimirescu, țărani transilvăneni au văzut un nou „Crăiut Todor”, destinat să le aducă izbăvirea din iobăgie.

IN CHIP firească existența națiunii române reclama un cadru politic adecvat, care nu putea fi decît statul național unitar. Constituirea sa avea să se facă în două faze: mai întîi formarea statului modern, prin unirea Munteniei cu Moldova (1859), apoi, prin unirea românilor aflați sub stăpînire străină cu statul român (1918).

Marele efort pentru crearea statului național a încordat toate forțele națiunii. Timp de decenii împlinirea idea-

lului de unitate națională a dominat întreaga societate românească. Cultura și, în primul rînd, literatura au stat sub semnul luptei pentru unitate. Militantismul politic, în înțelesul angajării plenare a omului de cultură în acțiunile avînd drept obiectiv statul național, a devenit o caracteristică și o tradiție a vieții noastre culturale. Generația pașoptistă, care trăise drama intervenției străine înăbușind flacăra revoluției, avea să realizeze printr-o performanță de inteligență politică — fără vărsare de sînge — prima etapă. Generația următoare — aceea a unificatorilor — avea să vadă înlăptuindu-se, în lacrimi și sînge, idealul național. O clipă, în iarna 1916—1917, totul părea pierdut. I. G. Duca descrie imaginea teribilă a țării în bejenie: „În depărtare se auzeau focurile inamicului, copiii țipau, femeile plîngeau, oamenii răcneau, ploaia nu mai înceta, gerul se înțețea, într-o parte un sat era bombardat, într-alta se vedeau flăcările de incendii. Era o viziune de infern”. În acele clipe dramatice, cînd împlinirea visului de unitate părea să se destrame în foc și lacrimi, credința în biruință s-a hrănit din optimismul ce nu ne-a părăsit nici în acele „cumplite vremi” pe care le evoca Miron Costin, optimism căruia Petru Rareș i-a dat glas la ceasul căderii sale: „Vom fi ce-am fost și mai mult decît atît”, cuvinte repetate de Nicolae Iorga, în mintea căruia se cuprîndea întregul trecut al neamului său, în parlamentul refugiuului de la Iași. S-a săvîrșit în 1918 acea „minune a minunilor”, cum numea marele nostru istoric Marea Unire. Surparea autocrației țariste și a monarhiei austro-ungare a descătușat popoarele oprite. În temnițele multinaționale care erau cele două imperii — al Romanovilor și al Habsburgilor. Dreptul la autodeterminare — unul din cele mai sacre — al popoarelor a putut atunci să se exercite liber și democratic. Românii s-au folosit de el și la 1 Decembrie 1918, votul marii adunări populare de la Alba Iulia a încheiat etapele regăsirii românilor în frontierele aceluiași stat.

STATUL unitar nu ne-a fost dăruit de Antanta căreia i-am fost aliați; l-am înlăptuit prin lupta și jertfa noastră, care împlineau o aspirație de vechime multiseculară. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Formarea statului național unitar a constituit încununarea unor lupte de secole, a năzuințelor românilor de pretutindeni de a-și avea un stat unitar independent, de a trăi liberi, în pace și colaborare cu vecinii, cu alte popoare”.

Acestui stat, clasa muncitoare, aflată în primele rînduri ale luptei pentru unitate națională, i-a dat un chip nou. Ceea ce socialiștii români așteptau de la „Dacia viitoare”, a prins viață sub ochii noștri. În vara anului 1944, din inițiativa și sub conducerea Partidului Comunist Român, s-a constituit cea mai amplă coaliție de forțe social-politice din trecutul nostru, expresie a unanimității de voință și acțiune a poporului român. Revoluția română din august 1944 a deschis o nouă eră în istoria națională și astăzi, la patru decenii, avem temeiul de a fi mîndri de ceea ce am construit. Ca de atîtea ori în istoria noastră, unitatea ne-a sporit forțele și ne-a făcut să săvîrșim fapte de răsunet. De la ritmul industrializării la apărarea fermă a principiilor de independență și egalitate a națiunilor, totul face dovada cutezanței și a fermității. Datorăm aceste mari înlăptuiri omului căruia avem fericierea de a-i fi contemporani: Nicolae Ceaușescu. Intrat de pe acum în galeria marilor personalități ale neamului, el intruchipează marile virtuți ale acestui popor atît de încercat de istorie și, prin forța exemplului său personal, unește în jurul lui, al partidului, întreaga națiune. Unitatea cu rădăcini atît de adînci în trecutul nostru este forța de nebiruit cu care am străbătut furtunile istoriei și tot unitatea este garanția împlinirii aspirațiilor noastre de pace și progres.

Fl. Constantiniu

Din cronologia Marii Uniri

■ O cronologie sumară a evenimentelor premergătoare desăvîrșirii Marii Uniri, consemnate în lunile ianuarie-noiembrie 1918:

17. I. — La Paris își face apariția săptămînalul „La Roumanie”, pus în slujba revendicărilor și intereselor românești — cum aflăm din editorialul primului număr.

24. I. — O delegație formată din 73 de profesori și ziariști români sosește la Paris, unde este primită de Comitetul francez de acțiune parlamentară în străinătate. Sînt discutate problemele privind situația românilor transilvăneni aflați sub stăpînire străină.

4. II. — Conducătorii Universității din Paris trimit o scrisoare Universității din București, în care promit sprijinul pentru lupta de realizare a Marii Uniri.

9. IV. — Se deschide, la Roma, Congresul naționalităților din monarhia austro-ungară. În moțiunea finală se recunoaște necesitatea luptei comune pentru obținerea unității naționale și a libertății popoarelor respective.

30. IV. — Se constituie la Paris Comitetul Național al românilor din Transilvania și Bucovina, condus de inginerul Traian Vuia. În luna mai acest comitet începe editarea revistei bilunare „La Transylvanie”, care va milita, alături de „La Roumanie”, pentru Marea Unire.

5. VII. — Sub conducerea lui Vasile Stoica se înființează la Washington Liga Socială Română, încadrată în lupta pentru Marea Unire.

8. VIII. — Nicolae Titulescu și Take Ionescu se află la Londra, unde au întrevăderi cu marii oameni politici, în problema Unirii.

6. IX. — Ia ființă, la Paris, Consiliul Național al Unității Române. Președinte — Take Ionescu; vicepreședinți — Octavian Goga și Vasile Lucaci. Consiliul va fi recunoscut de guvernul francez.

12. X. — Vasile Goldiș publică la Oradea o declarație a Consiliului Executiv al Partidului Național Român, privind „hotărîrea națiunii române din Transilvania de a intra în rîndurile națiunilor libere”.

18. X. — Declarația de la Oradea este citită în parlamentul de la Budapesta: „Organul național al națiunii române din Ungaria și Ardeal nu recunoaște îndreptățirea acestui parlament și acestui guvern să se considere reprezentante ale națiunii române la congresul general de pace, căci apărarea intereselor ei națiunea română o poate încredința numai unor factori designați de propria ei adunare. Națiunea română care trăiește în monarhia austro-ungară așteaptă și cere, după multe suferințe de veacuri, afirmarea și valorificarea drepturilor ei, nestrămutate și inalienabile, la deplina viață națională [...]. Românii nu sînt o naționalitate, ci o nație”.

30. X. — Se constituie Consiliul Național Român, din care fac parte șase reprezentanți ai Partidului Național Român, în frunte cu Vasile Goldiș, precum și șase reprezentanți social-democrați.

5. XI. — Statele Unite ale Americii recunosc Consiliul Național Român Central.

28. XI. — Consiliul Național Român din Bucovina hotărăște unirea Bucovinei cu România.

1. XII. — Are loc la Alba-Iulia Marea Adunare Națională, care hotărăște unirea Transilvaniei cu România.



„La Transylvanie”

■ Comitetul Național al românilor din Transilvania și Bucovina, înființat la Paris, la 30 aprilie 1918, cu scopul „de a lupta pentru unirea Transilvaniei cu România”, a editat în capitala Franței, începînd de la 15 mai 1918, publicația bilunară „La Transylvanie”. În primul număr: „Credem că vom răspunde sentimentelor tuturor fraților subjugăți, Consiliul Național oferindu-se să coordoneze întreaga acțiune comună [...]. Pentru aceasta solicităm sprijinul moral și material al tuturor națiunilor democratice care deja au făcut jertfe grele în acest război”.

Conducerea acestei publicații o avea inginerul Traian Vuia, inventator celebru în întreaga lume; iar în comitetul de patronaj se aflau personalități de seamă din lumea culturală și științifică a Franței: Paul Dechanel, membru al Academiei Franceze, Edouard Herriot, fost ministru, Albert Thomas, fost ministru, Henry Michel, senator, profesorul Georges Lévy și alții, care, prin articolele publicate, au opinat pentru Marea Unire ce avea să se realizeze la 1 Decembrie 1918.



„La Roumanie”

■ Printre publicațiile înființate pentru a susține revendicările românilor care urmăreau realizarea Unirii, s-a aflat și săptămînalul „La Roumanie”, apărut la Paris de la 17 ianuarie 1918 și pînă la 12 iunie 1919. La conducerea acestei publicații s-au aflat: Paul Brătășanu, C. Banu, Constantin Mille și Emil Fagure. Urmărind să aducă la cunoștința întregii lumi marea și dreapta luptă a românilor pentru întregirea neamului și a patriei lor, „La Roumanie” a înregistrat, în toate cele 74 de numere apărute, atît acțiunile desfășurate în țară, în lunile de dinaintea Unirii, cit și ecurile de peste hotare ale marii mișcări naționale.

NUMEROASE sint tezele noi, de o însemnătate excepțională, pe care le găsim în **Raportul** prezentat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de la înalta tribună a celui de-al XIII-lea Congres.

Genială analiză a tot ceea ce s-a înfăptuit pînă acum, dar mai ales a ceea ce trebuie să se facă în toate domeniile de activitate, **Raportul** a cuprins, alături de imaginea viitorului — luminoasă și plină de încredere — și un îndemn la sporită răspundere față de muncă, față de întreaga activitate.

S-au conturat în acest raport perspectivele noastre viitoare cu o minunată claritate, perspectivele imediate, cele ce privesc ziua de mîine, după cum și perspectivele anului 2000, ce ne-a apărut dintr-o dată apropiat, posibil, concret.

Pentru a deveni realitate acest minunat proiect — se arată în **Raport** — este nevoie de luptă, de muncă, de eforturi, și mai ales de spirit revoluționar, revoluția fiind un proces permanent, ce nu cunoaște starea de repaos. Existența adevărată, trăită pe coordonate majore, înseamnă luptă, mișcare, transformare continuă : „În general — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — revoluția, procesul de transformare revoluționară a societății nu se încheie odată cu luarea puterii politice. Cucerirea puterii politice constituie un factor foarte important, dar reprezintă numai o etapă în lupta pentru înfăptuirea idealurilor de dreptate și echitate socială, pentru victoria socialismului și comunismului. Procesul revoluționar va continua și în societatea comunistă — practic el nu se va încheia niciodată“.

Această dialectică subtilă, tensionată, creatoare, această luptă între nou și vechi inspiră și pe artiștii epocii noastre, creatori cărora le revine nobila misiune de a-și aduce o prețioasă contribuție la

educarea și formarea omului nou, la făurirea universului spiritual și a sensibilității tinerilor de astăzi, cetățenii de mîine ai țării. „Cinematografia, teatrele trebuie, de asemenea, să creeze filme și să pună în scenă piese inspirate din munca și viața poporului nostru. Acestea trebuie să redea, desigur, și trecutul, lupta revoluționară a partidului și poporului, dar și marea epopee a prezentului, prefigurind, totodată, prin mijloacele cinematografilor și teatrului, ale artei în general, viitorul luminos al României socialiste“.

Ce poate fi oare mai generos și mai complex, mai bogat în sensuri și mai fertil în teme de inspirație decît omul zilelor noastre, care făurește o nouă societate, trecînd prin încercări, făcînd și sacrificii, dar care știe că nu luptă în zadar, ci pentru o lume nouă, adevărată ? „Pe drumul pe care îl avem de parcurs va trebui să învingem încă unele greutăți, să soluționăm probleme noi, complexe, să ne confruntăm și să depășim o serie de dificultăți inerente desfășurării unei asemenea opere grandioase“ — a arătat secretarul general al partidului, îndemnîndu-i încă o dată pe creatori să se îndrepte către realitatea noastră contemporană.

Și unde oare poate fi mai bine zugrăvită și mai convingător arătată lupta celui ce făurește viitorul decît în dramaturgie, prin excelență genul ce-l prezintă pe om „în acțiune“, dezvoltînd frământările, contradicțiile, conflictele, mersul înainte ca rezultat al confruntărilor dintre forțe opuse ? În dramaturgia noastră contemporană avem convingătoare exemple de opere ce se cer continuuate, de lucrări ce au deschis un drum nou în arta noastră scenică. Sint dezbaterile etico-filosofice de autentică profunzime ale lui D. R. Popescu, dramele sociale și de idei ale lui Paul Everac, incisivele monoloage create de Theodor Mănescu în **Politica I și II**, întrebările puse direct

sau sub formă alegorică de Horia Lovinescu în multe dintre lucrările sale. În transfigurări poetice îndrăznețe găsim problemele și preocupările omului contemporan și în piesele lui Marin Sorescu, mai cu seamă în cele ce vorbesc despre țăriile celor ce au luptat în trecut pentru libertate, în dramele istorice ale lui Mihnea Gheorghiu, Romulus Guga, Dan Tărcilă și Paul Anghel și ale altora. Au demascat tarele și rămășițele din conștiință, folosindu-se de risul cu puteri de eradicare a răului, Aurel Baranga, Teodor Mazilu, Ion Băieșu, D. Solomon, Tudor Popescu, mergînd pe linia lui I. L. Caragiale, cel considerat pe drept ca părinte al comediei românești moderne.

Ceea ce a dat forță teatrului nostru, dezvoltat cu adevărat în anii construcției socialismului, legat organic de politica de culturalizare a maselor, cu colective artistice răspindite pe întreg cuprinsul țării, este faptul că actorii și regizorii și-au perfecționat arta lor, pornind de la mesajul și conținutul de idei moral-filosofice al textelor, străduindu-se să le pună în valoare prin imagini scenice dintre cele mai expresive, mai convingătoare și mai emoționante. Un avînt puternic a cunoscut mișcarea noastră teatrală în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României“ ; colocviile, seminariile, săptămînilor cu caracter tematic, organizate în cele mai diverse orașe, constituind prilejuri serioase, solide pentru verifi-

care permanentă a nivelului atins, a carențelor ce trebuie înlăturate, stabilindu-se totodată și ceea ce trebuia făcut în continuare. Prezența la toate aceste întîlniri și a artiștilor amatori, confruntarea cu profesioniștii, dezbaterile pe marginea muncii lor cu participarea unor artiști de vază, critici, teoreticieni, cercetători au ajutat la ridicarea calității, schimbul de experiență fiind și un examen și prilejul unor influențe reciproce.

Îndemnul adresat de secretarul general al partidului tuturor creatorilor vizează nu numai necesitatea unui efort mai mare pentru a se ajunge la o calitate superioară, cerută de însăși viața care merge înainte și se perfecționează continuu, ci mai ales o reală, mare și puternică însuflețire revoluționară, un patos și un romantism revoluționar, o luptă acerbă cu tot ceea ce poate fi stagnare sau apariție a automulțumirii, a medio-crității.

„Fiți cutezători !“ — i-a îndemnat secretarul general al partidului pe tineri, dar nu numai pe ei. Cutezanța, puterea de luptă fiind, semne ale tinereții spirituale, adevărate în toate domeniile, și bineînțeles și în cel al artei, sensibil univers al gîndurilor, al meditației, al fan-teziei, al legăturilor cu valorile trecutului și cu cele mai curajoase proiecte de viitor.

Ileana Berlogea

Premiere bucureștene

H. SALEM, prozator satiric remarcabil (**Pastile contra prostiei**, **Audiență la cer** ș.a.), a debutat cu mulți ani în urmă, la Teatrul de Comedie (**Comedia întrebărilor**, în colaborare — 1969), s-a mai rătăcit vremelnic cu un text pe la Turda și a adăstat îndelung revenirea efectivă în lumea scenei, scriind între timp alte trei piese. Una din ele, **Dragoste la prima vedere**, a fost acceptată, în sfîrșit, și chiar amical, de Vasile Donose, noul director al Teatrului satiric muzical „C. Tănase“ și de secretarul literar, dramaturgul și poetul Aurel Storin. Instituția riscă, din cînd în cînd, și investiții în dramaturgia neestradistică ; i-a propus însă autorului (autorilor — căci piesa e scrisă în colaborare cu Lucia Verona) un compozitor — Vasile V. Vasilache, care a scris muzică bună, multă, cantabilă, lejeră dar de gust — un textier pentru cîntece — din cel abilitați în materie și nu lipsit de spirit, Eugen Rotaru —, un coregraf (discuși) Victor Vlase — ca să le arate actorilor cum să mai și baletizeze pe planșeu — și un dirijor priceput, Dan Ardelean, aflat cu orchestra pe bandă magnetică, astfel că piesa a devenit comedie muzicală și s-a integrat în mediul specific al sălii din Calea Victoriei nr. 174.

Cînd era nemuzicală, **Dragoste la prima vedere** arăta a fi o comedie satirică hazoasă ținînd traficul de influență iscat de dorința de exhibiție a unor veleitari. Un regizor cinematografic, asaltat de rivnitori la gloria ecranului, e silit să facă față, cu toate mijloacele — de la refuzul îndărătnic la farsa eliberatoare — și o face cu succes. Tema secundă, izbutit tratată și ea, era a unei cinematografilor în perpetuu minorat de vîrstă, care nu mai apucă decît arareori să iasă din simplism și schematism. Era remarcabil persiflată ușurătatea în relațiile sentimentale, o eroină nostim portretizată fiind mitomana Tina. Reusită, de asemenea, figura unei femei pilot de avion ; avea umor mușcător, glumind tot timpul condimentat și vîndînd intelectualitate, gust, puritate sufletească. Unele ecouri din Mazilu și Băieșu erau sesizabile, dar în esență piesa se arăta a fi originală în tendința ei de igienizare morală a relațiilor.

După tratamentul cu alifie muzical-dansantă și alte produse de cosmetică scenică, satira s-a mai netezit, panta dinspre final a devenit mai moale, comedia are un ten ceva mai mat. Rămîne evidentă știința autorilor de a elabora situații prin excelență comice și de a orchestra vivace dialogul, uneori cu întor-

sături imprevizibile. Tonusul e permanent voios, fiind dealtfel păstrat ca atare de Sorina Mirea — tinăra care a debutat incert la Naționalul ieșan, dispărînd apoi o vreme de pe firmamentul regional, revenind acum nu fără oarecare aplicație. Decorurile și costumele Theodorei Dinulescu sint în spiritul spectacolelor de revistă, cu invenție redusă, ici-colo cu cite o trăsătură grațioasă.

Din fericire, trupa e chiar de actori-actori și se desfășoară artistic mai mult decît multumitor, adică jucînd nu jucîndu-se, interpretînd cu volubilități și în ritmuri ce convin speciei, cîntînd cu disponibilitate, servind poantele în bună cadență. Hamdi Cerchez și Ioana Casetti sint pivoții edificiului scenic, amîndoi mobili, malițioși, inventivi. Un actor nou, neremarcat pînă acum, Vasile Murariu, se dovedește potrivit prin umor sec și improvizatie mucalită. Florin Tănase are intervenții spirituale, mimînd surpriza continuă. Nae Lăzărescu, unul din cei mai buni actori de revistă, se integrează meritori în acest ansamblu, lpsîndu-se de efecte, avînd o atitudine creatoare serioasă. Schițe reușite mai desenează Mișu Dobre — cu un haz personal excelent — și Oana Solomonescu ; pe care n-am mai văzut-o de cînd a absolvit Institutul, dar iat-o, proaspătă și dezinvoltă, de parcă împrejurarea citată ar fi fost ieri.

Sub posibilitățile ei, demonstrate furtunos, cîndva, la Piatra Neamț, e Virginia Rogin, acum, curios, sugerînd lin-cezeală cînd era nevoie chiar de nervul ei cunoscut.

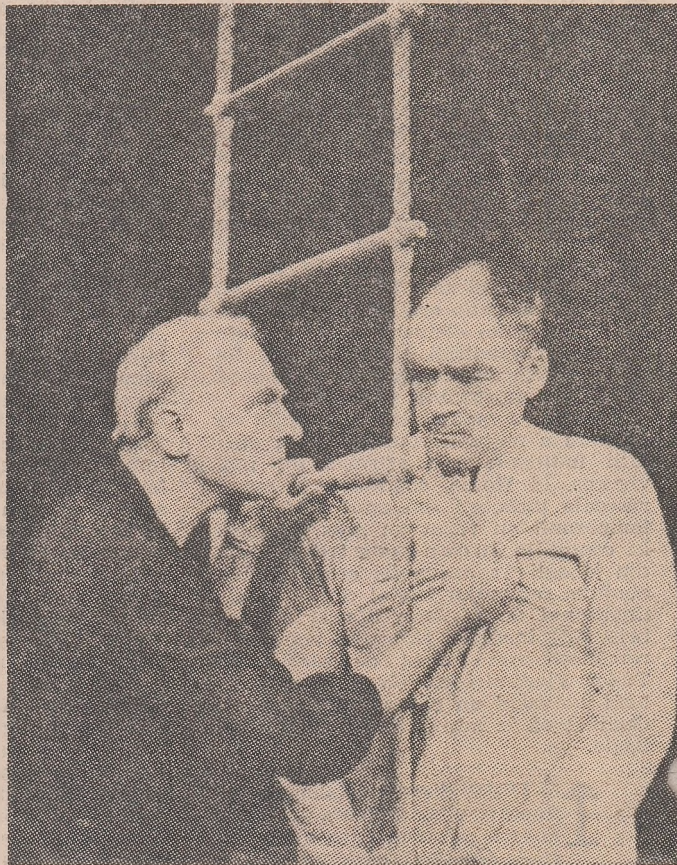
Un spectacol distractiv, nu fără miez, nu fără umor, nu fără justificare pe această scenă — care ar putea deschide, cu el, eventual, o serie bizuită pe comedie veritabilă.

ȘTIINDU-L pe Alexandru Ghelman — autor sovietic originar din Bălți (R.S.S. Moldovenească) — din piesele atît de puternice reprezentate la noi, am așteptat cu interes noua traducere oferită de Tudor Stierade, **Într-un parc, pe-o bancă**, Teatrului „Bulandra“.

L-am regăsit pe autor în volutele amărui ale unei comedii în două personaje, în duritatea infrunțărilor, în iscusința alternării momentelor tragice, lirice, ironice și mai ales în reverberațiile atît de neașteptate și ample ale cite unui fapt mărunț : crezi că e o simplă aventură erotică, seara, într-o grădină pustie și, treptat, pe nesimțite, te afli într-un context social larg, complicat și labirintizat, din care pare a nu fi nici o ieșire. Nu l-am regăsit însă pe același viguros autor în dilatarea întîmplării, cu repetări și

■ Noua premieră a Teatrului Național din București e un spectacol cu două piese iugoslave contemporane : **Farul** de Djordje Lebovič și **Domnul Valentino** de Borislov Pevič. Spectacolul e și pe afișul **Săptămîinii teatrului scurt**, festival care se desfășoară între 3 noiembrie — 6 decembrie la Oradea (ediția a VI-a).

În fotografie, cei doi interpreți din **Farul** : Gheorghe Cozorici și Mircea Albulescu.



prelungiri oțioase și în întorsătura finală, care pare scrisă de altcineva și care, după atîta fină incursiune psihologică, falsifică raporturile anterioare : bărbatul care umbra noaptea pe străzi după dragute întîmplătoare, dormind la ele și dispărînd în zori, o face — zice finalul — din pasiune pentru propria-i soție, pe care o lubește cu disperare ! Ca să vezi cit de complicată e nu numai firea omenească, dar și dramaturgia pe această temă... Să nu fi fost capabil abilul dramaturg a sfîrși comedia sa atît de tristă pe chiar firul ei ?

Pînă la aceste ultime zece minute, care încenșesc și spectacolul, derutînd actorii și nedumerind spectatorii, avem însă o reprezentatie incîntătoare, imbelșugată în adevăr și frumusețe, construită cu finețe de Mircea Cornișteanu în scenografia simplă, esențializată a Ștefaniei Cenean (o bancă validă și una rămasă doar într-un picior, unde se așează personajul rămas și el stingher, apoi sugestia unei străzi nopțatice, iar costumele malițios gîndite — El într-o formulă vestimentară strident soioasă, de derbedeu voios, ea într-o rochie diformă, necăjită, de croială și colorit în prost gust manifest).

Acest bărbat care are nevoie de tandrețe dar minte cu nerușinare, care cere înțelegere și uită mai iute decît rostește, care scapă mereu cînd e prins cu ocaua mică — printr-o pîruetă comică, o lacrimă falsă, o zvîcnire cabotină — dar care e capabil și de o hotărîre bruscă, profundă în disperare și alean — e intruchipat de Victor Rebengiuc cu o artă înaltă și într-o diversitate de atitudini delectabilă. Un mare actor, cum e acesta, al nostru, știe să treacă fluent prin stări diferite și să schimbe neașteptat registrele. Rebengiuc mai are însă aici și harul de a înfășura într-o pînză diafană vulgarita-

tea și plînsul calp, sau risul timp ; are iscusința de a se răsuci în sine chinuitor, crescînd de la licheaua mărunță, eșuată în tribulațiile-i sordide, la omul măcinat de o suferință adîncă, dornic să se purifice. În lunecarea continuă printre adevăruri și falsuri, purtînd zeci de măști ale autenticității și inautenticității, personajul e totdeauna ca un arc întins, fiindcă actorul e în vibrație continuă. El acoperă permanent toată scena și nu dispăre nici o clipă din cîmpul atenției. El produce, într-o policromie captivantă, un exemplar de umanitate cu lucriri fascinante, suind și coborînd scara condiției date în amețitoare salturi și imunde tiriri, amintind de priceperile lui N. Bălățeanu sau ale lui Peter O'Toole în roluri de aceeași plurivalență, cu antinomii înterioare continui și în ritm de fugă muzicală.

Îi e alături Luminița Gheorghiu, creatoare inspirată a Femeii, mărginită și disperată, iubitoare și intuitivă, imagine dureroasă a abandonului în solitudine, victimă inocentă a mizeriei morale, cînd doare întinată și aspirație nevolnică spre o existență normală în orizont mic. Și actrița știe să-și înalțe personajul ei mărunț spre o culminație a chinului ce înobilează prin detașare și înțelegere. Gestul prin care Femeia, pricepînd că a pierdut Bărbatul, îi dă cheia casei ei — ca un îndemn, ca o speranță — e de mare emoție în puritatea sa. Tot ce face actrița e convingător. Și foarte bine măsurat.

O performanță de cuplu, un moment de artă — desigur, de anvergură mai redusă, dar plin și rotund — care aprinde din nou o lumină clară pe emblema Teatrului „Bulandra“.

Valentin Silvestru

„Ana Pavlova“

ANA PAVLOVA s-a născut în 1882, într-o familie modestă și, după cum ne arată Emil Loteanu, autorul filmului, într-o regiune de o mare frumusețe. Mama ei o destina nase carierei de modistă, rentabilă și mai ușoară decât altele. Fetița, aflată la Leningrad, rămâne fermecată de spectacolul unei școli de balet, văzută de pe stradă. Vraja nu mai poate fi ruptă și copilul reușește să intre la celebra școală de balet din Leningrad. Slăbuță, fragilă, dar animată de o voință fanatică, reușește să ajungă o veritabilă dansatoare. Nu-i ajunge. Vrea să devină steaua baletului rus și să danseze pe scena celebrului „Mariinski“. Pașii ei de dans sint îndrumați de cea faimoasă echipă de coregrafi leningrădeni, condusă de Marius Petipa, care a dat Rusiei și întregii lumi nenumărați balerini de prima mână. Scena primei întâlniri dintre Petipa și micuța Ana e una din cele filmului. Fetița, întrebată cum o cheamă, face o plecăciune cuvințioasă și răspunde: „Ana Pavlova“. Dar nu se oprește aici și, la rîndul ei, întreabă: „Dar pe dumneavoastră?“ Marius Petipa își spune numele, inclinîndu-se ca în fața unei prințese. O mai întreabă: „Ce vrei să dansezi?“ „De toate“, răspunde ea. „O să fii în stare?“ — „Dacă n-am să fiu, am să mor“.

La începutul secolului, dansul era la o mare răscruce. Conservatorismul lui Petipa era contestat de Diaghilev; dar Ana triumfă în *Giselle* și, pentru o dată, cînd Diaghilev vrea să-l felicite pe bătrînul Petipa, acesta pleacă. Opera vieții lui după cincizeci de ani de muncă era întruchipată de Ana Pavlova.

Ana se alătură celebrei trupe a lui Serghei Diaghilev. Nu poate suporta însă caracterul foarte autoritar al acestuia și dorește să meargă pe drumul ei. Îl părăsește, își înființează propria ei trupă și colindă lumea, mergînd din triumf în triumf. Nimic nu o va opri: nici războiul, nici revoluția din Mexic, nici ciuma galbenă din Ecuador, nici crahul de la New York.

Filmul lui Emil Loteanu, care ne-a mai delectat și cu *Satra* (de pildă), e admirabil. Eventualul reproș ce i s-ar putea face (toată desfășurarea filmului e oarecum exterioară, fără aprofundarea sentimentelor intime) este totuși nejustificat. Viața acestei incomparabile dansatoare a fost dominată pînă la fanaticism de arta ei. Așa a trăit Ana Pavlova, așa a intrat în legendă, „printre zei“, cum spunea Diaghilev. Dar nu a fost o ființă rece, fără sentimente. Dovadă sint comportarea ei față de Victor d'André, soțul și impresarul ei, față de trupa ei pe care nu o abandonează, cînd toți impresarii i-o cereau, față de oamenii sărmani din Ecuador, îngroziți de ciumă. Nu s-a lăsat filmată, tocmai ca să rămînă o legendă. Probabil că tehnica dansului a evoluat, dar ea a rămas în memoria oamenilor ca o artistă incomparabilă, genială.

Filmul e o succesiune de tablouri, de dansuri, unul mai frumos decît altul. Iar creația Galinei Beliaeva este cu totul ieșită din comun. De altfel, toată distribuția este extraordinară, iar asemănarea cu personajele reale tulburătoare. Nu e puțin lucru să-i „vezi“, de-a lungul unui singur film, pe Pavlova, Nijinski, Diaghilev, Saint-Saëns, Stravinski, Petipa.

D.I. Suchianu



Costel Constantin și Mircea Diaconu, protagoniștii filmului *Amurgul fîntînilor* (regia: Virgil Calotescu)

„Amurgul fîntînilor“

PRIN recentul lung-metraj *Amurgul fîntînilor*, regizorul Virgil Calotescu revine către dramatismul tranșant al peliculei alb-negru; pregnanța peisajului — potențînd expresiv ceea ce se enunță declarativ — ține de estetica documentarului (nu întîmplător, cineastul cu bogată experiență în acest gen face „introducerea“ în subiectul propriu-zis printr-o serie de „actualități“ înregistrate chiar în anul 1946), dar și de formula de elaborare a unor dintre filmele de ficțiune turnate de același regizor. *Amurgul fîntînilor* încearcă a se apropia de *Subteranul* (1967) și, mai ales, de *Mastodontul* (1975); restructurarea filmică a faptului de viață (orchestrată prin partiturile gândite de Ioan Grișorescu, pentru precedentele confruntări, fixate tot în alb-negru) este însă, de astă dată, modestă.

Interesantă este totuși voința consolidării povestirii, îndeosebi, prin realismul viguros al decorurilor semnate de debutantul Mircea Alexandru Neagu. Autentică atmosferă a trecutului învaluit hambarul de conac, moara tăcută, circiuma cu lămpi de gaz, ulițele înecate în praf; în Bărăganul ars de secetă, cum-pene nemiscate ori pendulînd în bătaia vîntului torid, deasupra puțurilor secate, pierdute în întinderile de pămînt sau aglomerate la o răscruce, brăzdarul plugului înfipt trudnic în ogorul pietrificat de arșiță se constituie ca elemente ale încadrărilor clasice, imaginate de operatorul Vivi Drăgan Vasile, după rigurile stabilite în *Comoara din Vadul Vechi* (filmul dedicat aceleiași epoci și aceluiași univers, semnat în urmă cu două decenii de Victor Iliu). Iar efectele de iluminare (razele soarelui izbucnînd dureros pe suprafața pustie a cîmpiei, pătrunzînd prin ferestre ori către adîncul unei fîntîni) se orînduiesc ca în compozițiile monumentale ale unui Figueroa. Beneficia în sine rezonanță plastică se extinde, marcînd întregul film — de altfel, coscenaristul peliculei, Radu Anest Petrescu, afirma, într-un articol din revista „Cinema“, că textul scris împreună cu Mihai Vișoiu a ajuns, la un moment dat, să trezească interes într-un cerc de cineasți sud-americani. Cert este că acum

Amurgul fîntînilor (cu toate că nu a fost realizat în coproducție!) poartă și pecetea vechii școli mexicane. Centrele de greutate ale intrigii își lasă ușor des-cifrate accentele contrastante, pentru ca apoi, în schematica derulare a acțiunii, să fie reluate ilustrativ; scenele violente (un țaran își retează cu toporul degetul, pe care anterior îl apăsase pe actul de vînzare al pămîntului său) oscilează între grandilocvență și pitoresc, iar marginalele peripeții sentimentale (în calmă așteptare a dragostei se ivesc simetricele siluete feminine — Vița și Maria, de pildă), ca și interludiile folclorice dobindesc funcții ornamentale.

Cadențele epice, deși evident încetinite, ocolesc sau uneori chiar suspendă înlăturirile psihologice firești (Culai, de exemplu, trece brusc de la disperarea că-i moare viața în jug la euforia rein-tîlirii cu fratele lui de cruce, pentru ca abia pe inserate să-i povestească, din nou innegurat, tocmai întîmplarea la care acesta fusese, în fond, martor impasibil); în schimb, efortul autorilor e focalizat către sublinierea prin dialog — mai ales — a semnificațiilor fiecărui gest. Prin cuvinte se definește însuși portretul eroului principal, Nanu Calotă. În fragmentare conversații de plan secund i se reconstituie biografia de comunist — a fost în fruntea țărănilor la împărțirea moșiei boierești și a lucrat în uzină —, iar, la rîndu-i, protagonistul (întruchipat de Costel Constantin) se explică, vorbind cu tovarășii săi, Rășină (Constantin Diplan) și Lețea (Ion Hidișan), cu însă-gurații, dar cinstiții Culai (Mircea Diaconu) și Pătrăscu (Mircea Albulescu). Actele sale sint, de asemenea, comentate de circumarul (Ștefan Sileanu) și de primarul (Vistrian Roman), care-și vîd stăvilite violențele planuri de îmbogățire; teama lor reflectă, desigur, din unghi opus, tot forța justițiară a personajului, puterea sa de a lupta, împreună cu oamenii satului, împotriva secetei, dar și de a-i călăuzi pentru a înțelege sensul propriei deveniri, intrarea conștientă în era socialistă.

Ioana Creangă

Cinema

Flash-back

Întoarcerea acasă

■ **EXISTĂ** filme la care revii oricînd cu emoție, ca la o muzică de cameră. *Iarba verde de acasă* face parte dintre ele. Este povestea înapoierii în sat a intelectualului, temă ruptă dintr-o literatură oarecum convențională, dar ridicată la rangul artei majore, al operei unice, de mina scenaristului necorupt de șabloane (Sorin Titel), de ochiul regizorului neînhibat de simplitate (Stere Gulea). Experiența tînărului care renunță la onorurile carierei universitare pentru a se întoarce în căsuța cu șindrilă a copilăriei și-n școala unde învățase tabla în multirii pare, în definitiv, idealistă și chiar utopică. Cine mai face așa ceva de bună voie? Sorin Titel știe, ca orice scriitor adevărat, să pună întrebarea fără să aștepte neapărat un răspuns. Reîntegrarea în lumea mai degrabă adversă a satului ia, în imaginația justițiară a scenaristului, înfățișarea unui pariu existențial. Situația nu-i îmbietoare deloc, casa e dărăpănată, grădina invadată de bălării, mama a murit, tatăl a plecat ca salahor pe un șantier, în cancelarie domnește resemnarea sau arivismul, unii colegi își iau ca nași persoane influente, iar majoritatea se mulțumesc să bom-băne sau să inghită antinevralgice. Vechiul director e pe punctul să fie schimbat, conspirația mediocrității e atotputernică și activă, ea știe cînd și cum să lovească pentru ca efectul să fie impasibil. Ștefan al lui Serafin intră în această conjunctură cum dezorientat, se opune concedierii bătrînului dascăl și învinge — acum, ca și mai tîrziu — toc-mai pentru că nu s-a gîndit la risc, că-lăuzit numai de convingerile lui intime.

Puterea lui Ștefan stă însă în contem-plarea valorilor eterne ale vieții de la țară. El simte că se poate trăi oriunde este dragoste, oriunde știi să te simți acasă. Acțiunea lui, tăcută și misterioasă pînă la un punct, este o invitație la existența simplă și liniștită, la aprofundarea vieții elementelor, la o mare libertate interioară. Sprijin — fără să știe nici el, nici ei — îi sint copii, elevii aceia să-răcuți și extraordinar de ingenui, care strecoară în partitura filmului o puritate preclasică. În nici un film românesc nu am întîlnit copii mai adevărați, mai nefalsificați, vorbind și gîndind într-o limbă mai melodică și mai curată. Bunul lor simț este ca o cumpănă a universului într-un veac ce are nevoie de sinceritate și de renunțarea la complicații.

Luînd din viață nenumărate celele proaspete, fiind în același timp neoreal-ist și elevat, spontan și subtil, candid și necruțător, ideal și dur, *Iarba verde de acasă* este un film ce nutrește încrederea în păstrarea valorilor morale.

Romulus Rusan

Radio-tv.

■ **INTENȚII** foarte bune au stat la baza ultimei *Serate muzicale t.v.* și ni se pare firesc a începe cu invocarea lor. Invitînd 15 studenți de la Conservatoarele din București, Cluj-Napoca și Iași, emisiunea a urmărit în primul rînd, credem, a înfățișa concret, prin intermediul unui program susținut de tinerii aflați la începutul specializării în cadrul unei instituții de învățămînt superior, nivelul reprezentativ al școlii muzicale românești. Atît gazdele cit și cei patru critici chemați a urmări evoluția interpreților de 18—20 de ani au observat, astfel, și impresiile generale ale telespectatorilor (din păcate doar ale telespectatorilor bucureșteni), au confirmat aceste observații, maturitatea, profesionalismul și, nu o dată, originalitatea performanțelor muzicale de pe scena sălii de concert a Radiodifuziunii. Nimic uimitor, de altfel, în asemenea constatări. Liceele de muzică au an de an promoții excelente, dovadă numărul impresionant de premii obținute de elevi la competiții naționale și internaționale de prestigiu. Nici foarte rar, dar nici foarte des radioul și televiziunea asigură micilor vir-

Intenții bune

tuozi o audiență mai largă și publicul citorva orașe pot a-i revedea în gale ce le sint special dedicate. Concursul de admitere la Conservator este, în sfîrșit, un examen de înaltă dificultate, cele citeva locuri la secțiile de instrumente și canto fiind ocupate de cei mai buni dintre cei mai buni, la capătul unei întreceri de o severitate încă mai accentuată decît cea a unor confruntări internaționale. Iată, deci, premisele alcătuirii unor generații de muzicieni în permanență confruntare cu ei înșiși și cu colegii, cu rigorile (și seducțiile) unei vocații și ale unei meserii pe care le vor sluji toată viața. Emisiuni mai vechi ale *Seratei* puseseră în discuție tema (ne gîndim la recența întîlnire dintre profesora Arta Florescu și elevele sale), revenînd acum, ediția de duminică a subliniat în plus responsabilitatea instituțiilor culturale pentru destinul studenților și mai ales al absolvenților de Conservator, militînd pentru o mai bună, reală, eficiență folosire a potențialului de talent și măiestrie al acestora în sălile Filarmo-nicilor, în programul de concert, recitaluri dedicate marelui public. Evoluția studenților a fost

întîmpinată cu exigență și afectuoasă înțelegere de criticii prezenți în emisie, iar citeva dintre schițele de portret și comentariile formulate de ei au dat întîlnirii necesara cotă de seriozitate intelectuală. Din păcate, cele 105 minute ale *Seratei* nu au fost suficiente pentru o adevărată cunoaștere a 15 artiști tineri, astfel încît, grăbiți de timp și de glasul realizatorului t.v., ei au pre-terzentat un program mai scurt decît cel pentru care se pregătiseră și nu au avut posibilitatea a-și exprima unele gînduri sau opinii, deși și ele s-ar fi dovedit utile, interesante. Oricum, intenția *Seratei* a fost, repe-tăm, lăudabilă și ne-ar bucura dacă, pe de o parte, ea ar fi continuată mai pe de îndelețe și dacă, pe de altă parte, ar constitui un exemplu pentru alte emisiuni t.v. (precum *Scena și ecranul sau Viața culturală*) ce ar putea deveni, la rîndul lor, gazdă a studenților de la instituțiile de artă ale țării. Să nu uităm, așadar, I.A.T.C.-ul, mai ales că în această toamnă se implinesc 150 de ani de la primele forme de profesionalizare a actorilor și 120 de ani de la fonda-rea învățămîntului artistic de stat.

Ioana Mălin

Telecinema

■ **Inteligențe** aparținînd unei limbi feerice și capabile să se des-fășoare într-o aventură plină de sens și coincidențe care țin de miracol, cum e această aventură semantică, romantică și rom-mănească de la Mit la Mitică — dîndu-ne ver-tijul de a crede că sintem printre puținii din lume care putem, cu cîțiva atomi de literă și o simplă deplasare de accent cit o uriașă alunecare de pămînt, să concentrăm pe un virf de dînte și creion toate matematicile superioare ale fuziunii dintre sublim și deriziune, adică dintre mitic și Mitică — ce altceva să facem în fața unei legende ca aceea, modernă, a insulei Navarone decît să stabilim o medie între uimire și cli-pire? Insula aceasta se găsește într-un bazin saturat de zei, odisei, epopei și antei. Mai mult: bazinul acesta mediteranean prezintă și curiozitatea că mai toate con-flagrațiile sale locale au căpătat denumirea de mondiale. Nici un război n-a fost mondial dacă nu s-a desfășurat, cit de cit, pe aici. Ce se întîmplă pe la Capul Horn sau al Bunei Speranțe e încă particular — ceea ce bu-buie de la Gibraltar în-coace, e universal. E un tic? E ceva mitic? Cert e că această legendă face parte din lotul celor to-nice și autentice: în al

Bătrînele legende moderne

doilea mondial — și e de sperat (nu-i greșit nici a se culege într-un cuvînt) că și ultimul — un grup de șoc al armatei britanice a izbutit să distrugă un formidabil amplasament de artilerie hitleristă, instalat pe această insulă stîncoasă și păzit cu o cerbie care sugera că și acest substantiv s-a născut din și sub aceste ape. Operația a avut acel caracter supraomnesc enunțat din prima secvență atît a filmului cit și a oricăror cărți bune, cum ar spune Faulkner: „Nu se poate!“ Măreția poveștii trece prin furtuni, genuni și minuni care leagă cerul și pămîntul, soarta de artă, Homerul de Rocambole, acesta din urmă nefiînd decît o contracție a (no)Rocamboleului, căci și el, norocul, e de luat în seamă din clipa cînd se spune: „Nu se poate!“ Dar după toate aceste uimiri, vine clipa cli-pirii și din valurile epice apare, bine înarmată, înțelegerea cu a ei frumusețe: un om din acest grup de eroi e gata să se prăpădească; el e cărat cu targa de cei care au pe cap propria lor viață; nu-l ucid, nu-l lasă să se sinucidă, nu-l pără-sesc, îl trag după ei, legă-nîndu-l cu imaginea unui ipotetic chirurg; com-mandantul — unul din acei tipi care nu are gloanțe pentru a-și ucide oamenii răniți dar nici

iluzii — îl pregătește din timp pentru momentul cînd va cădea în minile S.S.-ului, cum va și cădea: S.S.-ul va folosi sco-palamina, un narcotic puternic prin care omul, delirînd, spune totul... Comandantul informează creierul celui rănit că operația militară în insulă a fost anulată, pen-tru o debarcare pe alt fîrm; această minciună e singurul antidot la sco-palamină, singurul mijloc pentru a deruta și în-fringe vigilența hitleristă. Fără această vi-clenie — cum i se zice frumos încă de pe vremea primelor furtuni epice pe aceste tărîmuri — fără această intoxicare a rețelei dușmane, cum se spune mai spre zilele noastre, n-ar fi existat acel happy-end, numele mai nou pentru cathar-sis, precum coincidența azi pentru miracol, și din toată povestea s-ar fi ales o spumă de ocean. În-treaga operație a atîrnat nu doar de funiile cu care s-au escaladat acele stînci la fel de impunătoare ca tunurile din fortăreață ci și de un nod de o substanță inefabilă, întotdeauna secretă; de cite ori reușim să-l pipăim aici, sub peniță, pe virf de limbă sau acolo, sub timplă, unde făcea semn Fedia Pro-tasov, ne simțim ceva-ceva mai ant(e)ici.

Radu Cosașu

„Orizont”

■ MĂRTURISIND iluminarea produsă prin contactul cu poezia lui Blaga, **Titina Comşa** caută echivalenţe între versuri cu profunde implicaţii filosofice şi imagini transferate în tehnica tapisseriei. Rezultatele sînt cel puţin ambigui, nefiind nici ilustraţii — oricum imposibile în cazul unei asemenea literaturi de înalt zbor ideatic şi ontic — şi nici virtuale deschideri către orizontul conceptual al marilor abstracţii astrale de la care pornesc situaţiile plastice. Rămîne, deci, să apreciem valoarea intrinsecă a lucrărilor, dintr-o perspectivă expresivă proprie artei în chestiune, fără a mai căuta să descoperim relaţii incompatibile cu versurile ce servesc drept „motto”, oricum apte de permutări şi combinaţii aleatorii. Problema „literaturizării” — ca să nu spunem chiar a „filosofării” — imaginii vizuale este, în sine, încă destul de controversată şi relativă, coeficientul determinant de subiectivism care intervine, ca o intercalată, între evanescenţa textului şi proteismul imaginii putînd servi drept argument fără statut de judecată de valoare. „Aşa văd eu” poate căpăta infinite ipostaze, după numărul subiecţilor emiţători şi receptori, astfel încît rămîne totdeauna o prea mare posibilitate de interpretare pentru a pretinde echivalenţa deplină, singurul lucru posibil fiind cel al intrării într-o atmosferă cit de cit sugestivă, la nivelul esenţei ideatice. Efortul artei se cere, deci, apreciat din acest unghi, iar expoziţia trebuie abordată în totalitate, ca rezultat al unei duble pasiuni şi al consecvenţei stilistice, în care arhetipurile tind către idealitate şi vis.

TOT la „Orizont”, dar în sala „Atelierului 35”, trei tineri creatori din domeniul esteticii industriale ne propun o selecţie de prototipuri sau capete de serie cu deschidere către zone de acţiune şi interes destul de diferite. Aria proiectării cuprinde aparatură optică, de la microscop şi lupă, la aparat de proiecţie sau orgă de lumini, aparatură telefonică şi radio, inclusiv casetofon, agregate şi combine destinate agriculturii moderne, dar şi seturi de obiecte pentru uzul cotidian, calendare, servicii de birou, scrumiere, toate, evident, rezultate ale unui studiu metodic, serios şi eficient asupra finalităţii complexe presupuse de tema abordată. Numitorul comun al expoziţiei, detectabil ca un factor pozitiv, este acela al unităţii de ansamblu, soluţiile etalate, provenite din premise atît de variate, decurgînd dintr-o perspectivă comună, sau un consens eficient, asupra a ceea ce înseamnă design şi formă discret modernă ergonomică şi funcţională, cu o capacitate de integrare afectivă evident ridicată. Căci, aşa cum postulează teoria design-ului ca acţiune specifică, autonomă şi cu imens impact în civilizaţia industrializată a secolului, cei trei autori pornesc în rezolvarea problemei concrete de la datele



Sculpturi ale grupului „Atelier 3” (Adrian Barbălată, Liviu Barbălată şi Gheorghe Prodan) în sălile „Teatrului Foarte Mic”

tehnice riguros determinate, filtrîndu-le prin imperativul optimizării maxime şi al randamentului fizic şi psihologic, ceea ce presupune sociologizarea perspectivei şi un necesar coeficient de estetizare, prin intermediul căruia obiectul se integrează într-un climat dat, ameliorînd rezultatul efortului nu doar prin ergonomic, ci şi prin plusul de umanizare adus de formă, culoare, tactilitate, structură. Coloritul, adăugat unei linii curve, clare, fără accidente inutile sau convulsii formale ce provoacă reticenţe, face din banalul telefon — acesta adus la variante atractive şi inedite — un obiect plăcut, atractiv, apropiat. Cu atît mai mult cu cit, fără a fi detaliate, cabinele maşinilor oferă un spaţiu mult mai intim şi mai confortabil, o lupă capătă polivalenţe funcţionale, un radioreceptor devine obiect în sine, iar calendarul, gîndit ca un „gadget” atractiv, incită imaginaţia şi evită instalarea stereotipiei, ca şi jocul „Reco”. Situndu-şi activitatea în orizontul distinct al esteticii industriale, fără contaminări cu „art-deco” sau hibridizări deconcertate, **Sorin Turculeţ, Silviu Turculeţ-Dan şi Dumitru Tili** realizează dubla performanţă de a-şi demonstra incontestabile calităţi de creatori în spaţiul formelor utilitare şi de a pleda în favoarea noţiunii de design şi a utilităţii acestui tip de proiectant în toate sectoarele producţiei, ca un element de ameliorare a civilizaţiei obiectului, indiferent de finalitate.

„Teatrul Foarte Mic”

■ TOT un grup, de data aceasta expunînd sub un generic menit să ne sugereze activitatea colectivă, în numele unui program estetic unificator — „Atelier 3” — prezintă în sălile de la „Teatrul Foarte Mic” un grupaj de pictură, sculptură şi mobilier, toate evident tutelate de ideea recuperării formelor istorice cu sorginte în evul mediu românesc. Fireşte, pictura se atestă din precedentul frescelor sau miniaturii medievale, cu interpretări ce ţin de cîmpul tematic diferit, sculptura valorifică materialul tradiţional, lemnul, şi modalităţi de cioplire ce ţin de tehnica artei populare, repertoriul fiind cel al portretisticii votive, iar mobilierul este frust şi ergonomic în spiritul legendelor, iar nu neapărat al relievelor concrete. Rezultatele sînt, fireşte, diferite, iar diversitatea procedeelelor aparţine în egală măsură intervenţiei unuia sau altuia dintre autori şi temei abordate, fiecare subiect reclamînd un alt mod de acţiune. Prelungind valorificarea tradiţiei dincolo de aspectul iconic şi spiritul formelor, artiştii se introduc, adeseori, în scena redactată, sub forma autoportretelor ce atestă orgoliul breslei şi îndubitabila participare la evenimentul consemnat. Cromatica picturii este dedusă, uneori evident programat, din setul gamelor austere practicate de vechi „zugravi de sub-

ţire”, chiar dacă subiectul trece în sfera basmului şi al legendei cu iz de literatură fabuloasă, rămînînd totdeauna în climatul afectivităţii profunde, mai ales cînd este vorba despre un peisaj sau un portret cu identitate. Sculptura este concepută în planuri ferme, decise, cu accentuarea unor trăsături fizionomice prin care personajele — au căpătat statut de efigie arhetipală — **Eminescu, Vlad Tepeş** — trecînd în sfera simbolului atunci cînd subiectul aparţine mitului. Acesta este cazul interpretării metaforice a legendei **Mesterului Manole**, o piesă cu certe calităţi monumentale, proiectată ascensional, ca o condiţie ideală şi o aspiraţie mereu în căutarea împlinirii. Cu sinceritate şi vădit entuziasm, fără prejudecăţi stilistice, dar cu un program ce se instituie firesc, prin meditaţia în jurul ideii de istorie şi istoricitate, **Adrian Barbălată, Liviu Barbălată şi Gheorghe Prodan** se apleacă cu grijă şi respect asupra obiectului pasiunii lor, adăugînd incontestabile calităţi plastice, formative, fondului ideatic deja structurat. O mai severă decantare a mijloacelor picturale, ca în lucrarea **Calfe şi zidari**, şi abordarea unor suprafeţe mai mari, optime pentru suflul epic manifestat de grupul „Atelier 3” vor permite celor trei artişti performanţe pe măsura disponibilităţilor şi, mai ales, o clară delimitare prin originalitate şi forţă.

Virgil Mocanu

MUZICĂ

Dezvoltarea muzicologiei româneşti

AM luat condeiul în mînă, spre a face cronică muzicală, imediat după încheierea păcii mondiale şi tot atunci am intrat în învăţămîntul muzical (1945). Am urmărit — direct şi profund implicat — viaţa muzicală, publicînd săptămînal cîte 2-3 articole, paralel cu emisiuni de radio şi — după 1957 — cu transmisiuni de televiziune. Înfiinţarea secţiei de critică şi muzicologie în cadrul Uniunii compozitorilor (1949) a însemnat nu numai sprijin moral şi material, nu numai recunoaştere publică a disciplinei şi profesiunii, ci, în primul rînd, constituirea unei forţe creatoare stabile şi unitare într-o organizaţie obştească de prestigiu naţional şi apoi un for de dezbateri ştiinţifică în miezul nucleului de compozitori ce ofereau „materia primă” a întregii culturi muzicale socialiste. Am trăit într-un excepţional moment de înflorire artistică, cu zeci de excelente ansambluri (Filarmonici, Opere, Teatre muzicale, Orchestre, Cvartete ş.a.) şi un mînunchi de compozitori de valoare universală, ce mi-au oferit un cîmp de investigaţie nebănuit de rodnic. Între anii 1965—1980, în special, muzica românească a cunoscut poate cel mai spectaculos salt artistic din întreaga-i existenţă, prilej pentru mine de a da la iveală peste 25 de volume şi peste 1500 de studii şi cronici. Succesele internaţionale ale creaţiei noastre muzicale mi-au înlesnit participarea la diverse congrese şi simpozioane de muzicologie de peste hotare, fapt care a coincis cu o nouă etapă de afirmare personală şi a întregii bresle, unde eram acum pe deplin angajat în procesul de

înscriere pe coordonate superioare. Fructul acestor 40 de ani de muncă îl culeg astăzi, cînd mi-a apărut cartea **Exegeze muzicologice**, primul volum din seria celor 16 retrospectivă ce însumează totalul de circa 3000 de studii, eseuri, articole, cronici, recenzii, publicate în presa românească şi străină. Dacă voi preciza că prin tipărirea, la Editura „Kriterion”, a lucrării **Musikalische Interferenzen**, la sfîrşitul acestui an, voi atinge 50 de volume, poate că am spus totul, privind semnificaţia acestei etape de viaţă, din care două treimi am consacrat-o muzicii.

PÎNĂ la moartea lui Enescu (1955), muzicologia noastră şi-a căutat noua albie de cercetare şi de afirmare, continuînd, pe de o parte, să-şi desăvîrşească preocupările individualiste dinaintea războiului în domeniul istoriografiei (G. Breazu, Z. Vancea, G. Onciul), folclorului (C. Brăiloiu, S. Drăgoi), esteticii (D. Cuclin), bizantinologiei (I.D. Petrescu), criticii muzicale (E. Ciomac, C.C. Nottara, A. Tudor, J.V. Pandulescu, R. Alexandrescu), iar, pe de altă parte, să-şi afle o cale comună de interese majore, imediate, ale creaţiei autohtone. Absenţa unei reviste de profil pînă în 1950 şi a unei edituri specializate pînă în 1957 a îngreunat afirmarea muzicologiei originale. Fondarea noilor instituţii muzicale (opere, teatre, filarmonici, orchestre şi coruri profesionale), apariţia revistelor de artă ale institutelor academice, Uniunii compozitorilor şi ale Conservatoarelor a dus la dinamizarea bruscă a muzicologiei şi criticii, la impunerea unei generaţii valoroase de profesionişti

ai breslei (tinerii erau toţi absolvenţi ai învăţămîntului muzical superior). Festivalurile muzicale internaţionale („George Enescu”, „Cerbul de aur”, „Festivalul de folclor al ţărilor balcanice”), precum şi multitudinea festivalurilor naţionale şi judeţene, instituite între anii 1958—1970, au dus la lărgirea cercului de muzicologi, critici şi cercetători ai artei sunetelor cu numeroşi muzicieni din provincie. În această etapă se conturează noile personalităţi ale condeiului muzical, se publică monografiile, sinteze istorice, lexicoane, metode instrumentale, culegeri ştiinţifice de folclor, primele ediţii critice din operele clasicilor. Din păcate, criteriile de tipar prea oscilante, concesive au dus la apariţia multor cărţi perisabile, contradicţii, lipsite de valoare, întîmplătoare. În acest climat „călduţ”, critica muzicală a început să-şi piardă spiritul polemic, fermitatea, trecîndu-se la o publicistică de consemnare şi semnalare, obiectivistă şi îngustă ca perspectivă. După 1970/75 s-a păşit la o acţiune fermă de editare a izvoarelor muzicii româneşti, la întocmirea mult-asteptatului **corpus** de documente. În învăţămînt s-au pus bazele unei valoroase generaţii de cercetători, unii aflaţi azi în Cenuclul tinerilor muzicologi, iar alţii deveniţi membri stagieri ai Uniunii compozitorilor. Dacă în istoriografie, lexicografie şi folcloristică au răsărit cîteva volume fundamentale, în schimb, în critica muzicală din ultima vreme s-au pierdut unele din valenţele tradiţionale, din lipsa spaţiului publicistic, reducerea emisiunilor muzicologice la radio şi televiziune, restrîngerea numărului de absolvenţi ai conservatoarelor. Dacă în compoziţie se poate vorbi de o pleiadă de creatori de nivel internaţional, în muzicologie numărul personalităţilor de direcţie, de prestigiu naţional e mic.

ÎNTRU generaţia veche (dinainte de 1944) şi cea nouă de după război, sudura sufletească s-a realizat greu, deoarece domina spiritul de cercetare şi lucrul individualist, adeseori chiar egoist. Paternitatea descoperirilor istoriografice, de pildă, mergea pînă la tănuirea izvoarelor înainte publicării lor. Generaţia mea şi-a făurit singură instrumentele de lucru, biblioteca de specialitate, metodele de investigaţie. Nu i-am putut moşteni pe precursori, fiindcă operele lor se aflau risipite în colecţii particulare, în publicaţii de multe ori inaccesibile cercetării, iar în Conservatoare nu existau catedre de muzicologie şi critică muzicală, spre a ne forma metodic o instrucţie de specialitate. Tînăra generaţie a proaspetei secţii înfiinţată de Uniunea compozitorilor a învăţat să lucreze în colectiv, a trăit în spiritul emulativ de breaslă, devenind — în jurul anilor 1965—1975 — o forţă unitară de susţinere a compozitorilor şi a viitorilor muzicologi. Contactul eficient şi permanent cu străinătatea a deschis un alt orizont de interpretare a realizărilor naţionale, a oferit acea indispensabilă balanţă în judecarea valorilor artistice autentice la nivelul artei universale. Confruntarea în muzică este mai directă şi mai dură ca în literatură, coregrafie, teatru, cinematografie etc. fiindcă limbajul universal al sunetelor nu cunoaşte graniţe, nici teritoriale, nici intelectuale, nici de vîrstă. În muzicologie, criteriile de apreciere locale limitative sînt azi inoperante. A doua generaţie postbelică are avantajul instruirii metodice şi al afirmării imediate, fiindcă pătrunde pe un teren fertilizat, într-un mediu artistic superior organizat şi într-un climat spiritual deschis unor realizări ştiinţifice şi artistice fără complexe.

Viorel Cosma

Dobrogea zilelor noastre (III)

SECATĂ de bălți și de mlaștini, asanată și semănată cu o mare varietate de cereale și de fructe, printre care și unele exotice, ca orezul și smochinul, dar și cu vii de soi, ca Murfatlarul, care și-a câștigat un renume universal, frământată în subsolul ei, înzestrat cu variate minereuri și cu calcaruri de preț, printre care strălucește marmura, scotocită arheologic, cu descoperiri spectaculoase, vizitată de sute și sute de mii de turiști pentru splendorul ei litoral și pentru minunile Deltei, Dobrogea se înfățișează astăzi ca o provincie bogată, măturie a civilizației naționale, la acest apogeu al zilelor noastre.

Buna gospodărire socialistă a trebuit să facă față distrugerilor războiului, care au afectat mai ales portul și șantierul Constanței, dar și să dea un impuls creator modernizării agriculturii, în provincia ce fusese cea dintâi cooperativizată, ca și industriei, pînă în ajun, dintre cele mai modeste, precum și urbanisticii, aflată multă vreme într-un stadiu vegetativ. Cu alte cuvinte, anii democrației socialiste au luat de la capăt totalitatea problemelor ce se ridicau în acest colț estic de țară, rămas în urmă, spre a-l ridica la nivelul ținuturilor românești prospere, în plină activitate creatoare.

Un tablou ilustrativ al transformărilor realizate în ultimii patruzeci de ani și mai ales în ultimele două decenii, ni-l prezintă cu fidelitate cartea cu titlul **Cronica dobrogeană** de Simion Tavitian, recent apărută în Editura Politică. Foarte interesantă ni se pare statistica demografică a centrelor urbane din județul Constanța: populația Constanței a crescut din anul 1956 pînă în 1983, de la 99.676 locuitori la 318.374; Medgidia, de la 17.943, la 66.774; Mangalia, de la 4.792 la 37.223; Năvodari, de la 2.770 la 19.597; Cernavodă, de la 8.802 la 16.860; Techirghiol, de la 4.176 la 12.494; Eforie, de la 3.286 la 9.527; Hirsova, de la 4.761 la 9.439.

Totalul, după calculele noastre, arată o creștere de la 146.206, la 490.285 de locuitori, adică de aproape 350%.

Agricultura industrializată cere un număr minim de brațe de muncă, majoritatea fiind atrasă de platformele industriale din Constanța, Medgidia, Năvodari, Mangalia, Cernavodă, Ovidiu-Lumina, Hirsova, Basarabi și Adamclissi, cărora li se adaugă Midia, cu combinatul

petrochimic, denumit „copilul minune al petrochimiei românești”.

Oricît am restrînge bilanțul marilor realizări din județul Constanța, nu putem lăsa de o parte lărgirea considerabilă a debarcaderelor Constanței, faptul că astăzi portul poate face față unui uriaș trafic comercial.

Nu mai puțin spectaculoase sînt realizările județului Tulcea, în același interval. Orașul dispune acum de un bogat evantai de industrii și întreprinderi, furnizînd cea mai mare cantitate de alumini uzului intern și exportului, ca și de importante industrii de conservare a peștelui. În județ, Babadagul, dispune de o fabrică modernă de zahăr și de un abator de păsări, Isaccea de o filatură de bumbac, Sulina de un șantier naval, Arsa exploatează cuarțită, Măcinul, granite.

Din fosta raia turcească, cu 2.700 de locuitori, capitala județului și-a înmulțit de treizeci de ori populația, este un port-bază al flotei de pescuit mecanic și un mare centru metalurgic, de construcție de mașini, de industrie ușoară și alimentară, totalizînd 73,5% din producția industrială a județului. Acesta cumulează mari rezerve de calcare, granituri și marmură, pe lingă alte bogate resurse minerale.

Terenurile agricole, viile și livezile, pășunile, întinsele porțiuni irigate fac și din acest ținut, altădată exclusiv al transumanței, subestimat însă, ca un pustiu, unul din cele mai cercetate ale țării, îndeosebi pentru imperiul stufului și paradisul păsărilor din Delta. Ovine, porcine și taurine, de rase superioare cresc în complexe de tip industrial, hrănite cu nutrețuri combinate.

N-aș fi crezut că pînă și terenuri nist-poase, ca acelea de la Sfîntu Gheorghe, ar putea fi folosite, prin extinderea suprafețelor viticole. Multe mi s-ar fi părut de domeniul imaginației, pînă la citirea acestei cărți de variate anchete, care mi-a întărit încrederea în imensa capacitate de inițiative și de activități a oamenilor zilelor noastre, înarmați cu putere de muncă, tenacitate și elan în schimbarea feței pămîntului, experți în fertilizarea lui.

Dobrogea e un exemplu edificator de biruință a omului în luptă cu natura, mamă bună numai pentru fiii ei cei mai vrednici.

Șerban Cioculescu

„Istoria clipei”



ELOGIIND ziaristul, breasla confrăților în eseu „Profesiunea secolului”, definind obiectul ultimului său volum, **Istoria clipei**, apărut recent la Editura Albatros, gazetarul Cristian Popișteanu notează: „O clipă poate fi o unitate de măsură cu mult mai mare decît un an și, uneori, chiar decît o viață”. De la aprecierea și evaluarea clipei, Cristian Popișteanu își dezvoltă demersul spre istorie. Comentatorul de politică externă a simțit la un moment dat nevoia să ajungă la istorie pentru că descriese arborcele începînd cu frunzele dar rămînea la ele, deși existau și ramuri, și trunchi, și mai ales rădăcini, rădăcini istorice. În această „profesiune a secolului” s-a format și sensibilul istoric Cristian Popișteanu. **Istoria clipei** învederează nu numai un strălucit ziarist, dar și un pasionat pentru adevăr, un gazetar patriot, un istoric însuflețit de dorința de a comunica în toată complexitatea realităților revolte și cele prezente. **Istoria clipei** reunește, în fapt, relatările ziaristului, istoricului Cristian Popișteanu despre împrejurările în care l-a cunoscut pe Arnold J. Toynbee, C.C. Giurescu, Mircea Grigorescu, Martha Bibescu, V.V. Tilea, Toma Caragiu, André Malraux. „Cele o sută de întîlniri cu Arnold J. Toynbee”, care în realitate au fost trei, dar prin intermediul lecturii o sută sau mai multe, oferă „cheia cărții”. Creionînd unele date autobiografice, Cristian Popișteanu relatează prima întîlnire cu istoricul englez, la 30

octombrie 1970. Portretul, opera istorică a lui A.J. Toynbee sînt făcute prin repovestirea întîlnirilor, ceea ce a permis realizarea unei imagini cuprinzătoare a savantului.

Personalitatea unuia dintre istoricii români din secolul nostru — Constantin C. Giurescu — este evocată în eseu „Multe rînduri de truditori au clădit o țară românească”. Crezul care străbate opera marelui istoric, ziaristul C. Popișteanu l-a surprins în timpul multiplelor întîlniri pe care le-au avut de-a lungul a peste 15 ani: „Adevărul istoric — susținea C.C. Giurescu — trebuie studiat în ansamblu, nuanțat, cu cunoașterea tuturor conexiunilor lui, dar nu trebuie rostit oricînd și oriunde, ci numai la locul potrivit, și la timpul potrivit”.

Pe gazetarul profesionist Mircea Grigorescu, cel care în ultimii cincisprezece ani de viață și-a pus talentul său în slujba apariției a nu mai puțin de trei reviste: „Lumea”, „România literară”, „Magazin istoric”, Cristian Popișteanu îl prezintă în eseu „Gazetarul în arenă”. De la concepția clară, laconică exprimată, convingătoare despre răspunderea ziaristului, C. Popișteanu creionează portretul lui Mircea Grigorescu: „foarte vințos, cu o figură pe care o rețineai numai decît, carnală, cu un nas puternic, cu buze marcate decis, cu sprincenele foarte stufoase, de un negru violet, care dădeau tonul întregii fizionomii”. Aproape pe nesimțite, dar cu finețe și eleganță, C. Popișteanu relatează biografia ziaristului care „a trăit toată viața arzînd. Cele mai multe din zilele și nopțile acestor vieți au urmărit, cu un fel de feroitate, un scop major: acela ca gazetele la care lucra, pe care le făcea, pe care le iubea cu cea mai tainică și constantă dintre iubiri, să prindă trenurile. Să nu piardă — nici la propriu și nici la figurat — „nici un tren important”. Eseul „Gazetarul în arenă” permite o interesantă incursiune în istoria presei românești interbelice și contemporane, cu evocarea nu numai a personalității lui Mircea Grigorescu, dar și a marilor ziaristi C. Mille, B. Brănișteanu, T. Teodorescu-Braniște, Brunea-Fox, Gheorghe Dinu, ca să cităm doar pe cei dispăruți.

„Martie 1939: Furtună la Foreign office” este un studiu istoric dedicat cunoscutului diplomat român din perioada premergătoare celui de-al doilea război mondial, V.V. Tilea. Construit ca un scenariu, care redă minuțios întîlnirea cu V.V. Tilea, prevăzut cu un prolog, trei

Antologie Roll

CIND, în acea bruscă primăvară, după o tîrzie și uriașă zăpadă, am intrat în camera de spital pe care o împărțeam de cîteva săptămîni cu Ștefan Roll, el mi-a arătat cu o privire amuzată cuierul fără pălării al aparatului de perfuzie apărut între timp, din care serul medicinal i se scurgea în braț, picătură cu picătură:

— la uite, măi, mi-au pus clepsidra.

Acea clepsidră i-a numărat cele din urmă clipe, prilejuindu-i un ultim cuvînt de spirit. Cîte vor fi fost, începînd cu „Om muri și om vedea”, spus pe cînd moartea era încă departe, aceste cuvînte — această scînteietoare jerbă de metafore și imagini — care au fost însăși viața lui, și pe care le-a risipit odată cu viața?

Dintre cele ce nu s-au pierdut și au fost strînse anul acesta într-o carte — Statuile de fum —, transcriu aici cîteva, știînd că încerc să inghesui Calea Lactee în ochiul strîmt al unei ferestre.

La început a fost cuvîntul. De aia noi rămînem ceva mai în urma lui.

Fraților, să nu fim prea serioși, că ne facem de ris.

Erai atît de frumoasă în seara aceea, încît uritul se plictisea lingă tine.

Am adunat atîtea drumuri în mersul meu, încît am ajuns o răscruce.

Erai atît de departe de mine, încît mă sufocai.

Nu mă lăsați în baltă, mă mîncă nuferii, mă aplaudă broaștele.

Și tu care erai de mult un pleonasm al meu.

Veneam de la brutăria din colț cu o piine la subțioară. Piinea parcă se cam usca pe drum. Era mai flămîndă ca mine?

Un cal ronțăia iarba unei cimpii. Parcă vorbea verde cu dumnezeu.

Nu te speria de mine! Te iubesc în virful picioarelor.

Mă simt citeodată legat de mine ca javra de lanțul pe care îl mușcă. De aia scrișnesc uneori.

Îmi stătea condeiul înfîpt în buzunarul de la piept ca un paratrăsnet. Nu-l fulgera nimeni. Aștepta îmbrățișarea celor trei degete care curățau cartofi.

Noaptea închid bine ușile. Mi-e frică să nu fug din mine însumi.

Iar m-am jucat aseară în grădina cuvintelor mele.

Omoară-mă! ți-am spus. Vreau să mă duc în cer cu cicatricea ta.

Prietenii de cîndva, nu ți-au rămas prea mari?

Cu cît te simțeam mai departe, cu atît te simțeam mai aproape de mine. De aia ți-am spus: — Fugi de-aici!

Cuvintele, aceste furnici ale scrisului.

Cuțitul, întors tîrziu acasă, își număra în gînd crimele.

A mai trecut o săptămînă. Cînd? Pe unde? Nici nu am văzut-o. Cred că a mers în spatele meu.

Aveai o gură ca un Arc de triumf al sărutului.

Mașina mea de scris e pisica neagră a nopților mele. Prinde șoricea care aleargă cu chibrituri aprinse în gură.

Îmi place să-mi rup coaja bubelor mele dulci. Parcă aș fura dude din curtea vecinului.

Vezi steaua aia de acolo? E o iubită de-a mea care mă așteaptă sub propriul ei felinar. M-aș duce, dar știu că îmi face mofturi.

Citeodată, întorcîndu-mă acasă, caut un loc mai ferit unde să-mi parchez sufletul. Căruia i-am făcut o husă de vise.

Vorbea de parcă fura găini din curtea vecinului. Vorbele lui cîrîiau.

Eram mut în seara aceea, dar ce îți tot spuneam?

Vrabia: un pumn de mălai care zboară.

Curcanul: un păun în haine de om sărac, dar mai gustos.

Vorbea cu el. Se certa cu... nimeni.

Muntele e bătrîn de milenii, dar izvoarele lui sînt pruncii limpezi care se nasc în fiecare clipă.

Șurubul: ce, s-a întors cuiul de la coafor?

Lăsați-mă să plec! strigam ținîndu-mă strîns de mine.

Fuma din pipă și părea gînditor. Fuma dintr-un semn de întrebare?

O corabie se îndepărta cu noi doi care, totuși, rămăseserăm pe țarm.

Stam în privirea ta ca pe o bancă dintr-un parc inexistent. Desigur că te odihneai cu mine.

Te-am așteptat într-o zi pînă cînd nu ai venit.

Am scris o poezie proastă. Și mi-am cerut daune morale și materiale. Mi-am cumpărat un coș nou.

Scris poezie. Avea insomnia frumosului.

Vorbea din capul lui ca dintr-o odaie în care se mutase de mult altcineva.

Uite-l! Parcă încă mai coboară din maimuță. Și nu se grăbește deloc.

Urmuz spusese ceva despre un tub prin care, printre alte minunății, se vedeau doi inși cum coboară din maimuță. Dar nu i-a văzut decît el. Pe ne-grăbitul lui Roll mulți dintre noi au avut prilejul să-l întîlnească.

Geo Bogza

CU UN CONDEI pe care nu punem mîna decît o dată pe an, sau chiar o dată la mai mulți ani, se cuvine salutat „Ulise” de James Joyce, în tălmăcirea românească a lui Mircea Ivănescu. E un mare act de cultură și, în ceea ce-l privește pe traducător, o faptă de eroism intelectual.

acte și un epilog, studiul explică ceea ce istoricul vest-german Andreas Hillgruber a denumit „Cazul Tilea”. C. Popișteanu explică cu argumente convingătoare „Cazul”, relevînd împrejurările care au impus conducerea României de atunci să-l sacrifice în 1939 pe diplomatul Tilea în scopul determinării unei reevaluări a poziției politice și economice a Angliei față de țara noastră.

Cu Martha Bibescu, așa cum mărturisește autorul, nu s-a întîlnit niciodată. Evocînd personalitatea scriitoarei ajunsă la vîrsta de 85 de ani, C. Popișteanu adaugă la cunoscutul „Jurnal politic 1939—1941” cîteva pagini inedite din carnetele zilnice ale Marthei Bibescu referitoare la anii 1940—1941 — tălmăcite din limba franceză, referitoare la epocă, la oameni și ultimele luni de viață ale soțului, George Valentin Bibescu.

„Duminica Tomii” este dedicat actorului Toma Caragiu. În puține pagini, C. Popișteanu a surprins, pentru cei de azi și de mîine, alte trăsături ale marelui interpret al scenei și cinematografiei românești.

C. Popișteanu este unul dintre puținii ziaristi și istorici români care l-a cunoscut pe André Malraux, așa cum se spune, la el acasă. Este un studiu dens, cu multiple informații, date biografice, aspecte inedite din culisele vieții politice internaționale. Fostului ministru al culturii, eminentele cenușii din preajma generalului de Gaulle, omului care în numele umanității a înfruntat multe din furtunile veacului îi sînt consacrate peste 60 de pagini, care îl explică prin faptele istoriei.

Istoria clipei este o reușită. Lucrarea argumentează, dacă mai era nevoie, încă o dată, necesitatea acelor studii, gînduri, încredințate tiparului care pornesc de la realități, de la faptele indiscutabile ale adevărului, ale realității concret istorice. **Istoria clipei** este o carte care se adresează deopotrivă istoricului, omului politic, unui larg public pe care Cristian Popișteanu l-a cîștigat nu numai ca reporter, comentator, redactor șef al „Magazinului istoric”, dar și ea un istoric angajat.

Ion Ardeleanu



Eppur si muove

O CRONICĂ secretă în care, încă din secolul al XVII-lea, studenții consemnează datele „pe care istoria oficială le-a uitat” (documente, satire, pamflete, aforisme, profeții, portrete, cantece), o cronică numită „dela Csittvár” — Csitt, în traducere românească „Ssst!” adică „să fim muți!” — iată punctul de pornire al romanului lui Jókai Mór *); început captivant, fierbînd de culoarea argoului studentesc uitat, de glumele **humanissimilor** și pitoreștiile latinisme (de pildă **absurdum** pentru sarmale, „care țin de domeniul imposibilului”) și care avertizează cititorul despre „începutul culturii în joc”, cum ar spune Hui-zing. Dar jocul are o sacrală seriozitate și toți care trec prin această experiență sînt transformați. Pe rînd sînt „jucați” și cei cinci studenți eliminați din colegiu de profesorii-judecătorești care scriseră în Cronică și ei cîndva („pentru că în tinerețe toți sînt liber-cugetători, entuziaști, însetați de glorie”) dar care acum urmăresc distrugerea acestui document care le-ar periclita sculptatele scaune. Viața îi obligă pe cei cinci exmatriculați să descopere că jocul e risc (alegerea unei posibilități!) și mai ales mișcare: **eppur si muove**.

Nimic nu e veșnic — nici limba latină, nici preceptele bisericesti, nici relațiile feudale; jocul început în colegiu va continua în fapte: vor afirma limba și literatura națională, vor ataca „închistarea nobilimii”, vor „mișca pămîntul din loc”. Borsay înființează, sub pseudonimul Bányaváry, prima trupă de teatru maghiar, avîntîndu-se „printre primele jertfe arzătoare ale artei naționale”, alegînd riscul de a fi alungat, întemnițat, de a muri de foame, numai pentru a auzi în fine pe scenă limba poporului (germana era vorbită în imperiul austro-ungar în asemenea măsură încît odraslele de nobili nici nu mai învățau maghiara). Bárko Pál, cunosător de turcă, arabă, persană, tătară, sanscrită etc., pleacă în Asia, pentru a descoperi acolo „străruiele” graiului strămoșesc. Biróczy devine jurist, tulburînd „legal” ghețurile, Csuka Ferenc trompetist în armată (simbol, evident, apocaliptic, mai ales că îndatorirea sa zilnică era să-i cînte în ureche unui maior surd, care alte sunete nu putea percepe), iar Jenőy Kálmán devine scriitor. Destinul lui Kálmán e de fapt adevăratul „teren de joc” al cărții. Nici eliminarea din școală, nici ademenirile terestre ale „femeii încîntătoare”, „flacăra la care și-au pîrilit aripile atîția tineri geniali”, nici „demonul parvenirii” (succesul în lumea nobililor și chiar posibilitatea de a se căsători cu frumoasa și bogata, de altfel sincer iubita contesa Dorothea Decséry), nici vraja altei muze (succesul în pictură) nu l-au îndepărtat de idealul său: crearea unei literaturi naționale, „mișcarea pămîntului din loc”.

Ideal romantic, nu străin de mișcarea carbonarilor (pe care Kálmán o cunoaște în Italia) și pe care autorul, înfierbîntat de „amintirea acelor titani” „care au început această operă”, îl tratează cu la fel de romantice unelte. Jókai Mór este evident în această carte „o forță primară”, cum îl numește Mikszáth Kálmán, fiindcă — fără în-

doială cu bună știință — adoptă stilul personajelor sale: degajarea, transparența etimologică, speculațiile romantice de limbaj, pasiunea pentru poezia populară, mitologie, respectul pentru „sanscrită” (citește „origini”, respect specific romantismului, „filologiei sălbatice”), patosul deplinătății. Nu lipsește credința romantică în „misiunea” scriitorului, gustul misterului, al societăților secrete, balansarea perpetuă între presupusa identitate a personajelor și cea adevărată; nu lipsește nici firul sănătos-narativ, concret, viguros (s-ar putea spune, uneori: paginile unui Balzac maghiar!), căutarea „adevărului” prin literatură, tehnica „vaselor comunicante”, după care evenimentele vieții sînt contrabalansate de cele imaginare. Destinul poetului (Kálmán) e tragic, dar visul său se va împlini peste ani; destinul savantului (orientalistul Bárko Pál) e mai lipsit de virtute, desfășurîndu-se pînă la adînci bătrînețe sub lanțul Himalayei, dar ochii săi înțelepți au fost făcuți să descopere structuri împietrite, nu ritmurile viei. Ce să alegi? Poezia sau știința? Mișcarea pămîntului din loc sau așezarea acestuia în netulburate fâgașe? Jókai Mór rămîne fără ezitare de partea artistului: „Poate mai trăiește cîte-un artist sau o artistă dintre ei, ducîndu-și viața de azi pe mîine... poate trăiesc din bunăvoință secretă a colegilor de breaslă? Poate sînt prea mindri ca s-o accepte? Poate că pier unul după altul în mizerie, neștiuți, pentru că i-ar dura și-acum să-și mîhnească națiunea cu plîngerile lor. Ei, dar totul va fi bine. După ce mor, îi vom înmormînta cu pompă și le vom înălța tuturor cite o statuie. Iar pămîntul, pe care l-au mișcat ei din loc, continuă să se rotească...”

Contrabalansarea permanentă a romanticelor izbucniri prin surîsuri ironice, a tulburătoarelor interogații prin dialoguri spirituale, a reflecțiilor prin scene pitorești, tot acest du-te vino stilistic imprimă cărții o invidiabilă vioiciune, atît de bine păstrată de traducerea Luciei Verona. Formidabila scenă mută între maiorul surd Satory și avocatul Korcza, care se prefăce și el surd, astfel încît își scriu bătărăniile cu cretă pe ușa, ingenunchind pînă la urmă ca să se poată înjura, sau farsele lui Csollán Bert (personaj amintind de eroii romanelor picarești medievale), descrierile de bilciuri și scene din viața nobilimii (cît de asemănătoare!), admirabilele portrete (Korcza, care „de cite ori trebuia să citească în germană avea senzația că poartă cizme prea strîmte”, Contesa Dorothea cea „de fildes”, simpla dar cu adevărat nobila Erzsi, amintind de Noémi din **Omul de aur**, cizmarul Tseresnyés, energica bunică a lui Kálmán etc.), toate acestea transformă cărturărăștile idealuri într-un real flux al vieții. Romanul lui Jókai Mór are o naturalitate și o plasticitate care îl fac să sune, prin fiecare frază, asemenea „clopotelului lui Rákoczi”. Iar traducerea Luciei Verona realcătuiește universul de „forțe primare” ale cuvintelor scrise — cu aceeași romantică dăruire.

Grete Tartler

Dialog liric

A STĂZI, mai mult ca oricînd, se face simțită necesitatea intensificării schimburilor cultural-literare realizabile prin intermediul traducerilor, literatura universală constituindu-se ca un cîmp de forță, de intersecție și interpretare a valorilor.

Noțiunea de literatură universală — lansată prin celebrele cuvinte adresate de Goethe lui Eckermann la 27 ianuarie 1827: „Se vestește epoca literaturii universale și fiecare trebuie să contribuie pentru ca epoca aceasta să se instaureze cît mai curînd”, presupune, cum remarcă Tudor Vianu, „un dialog între națiuni, o împărtășire comună de la aceleași bunuri ale minții, o stimulare și o întregire mutuală”, deci, un dinamism cultural generator și propagator de valori spirituale.

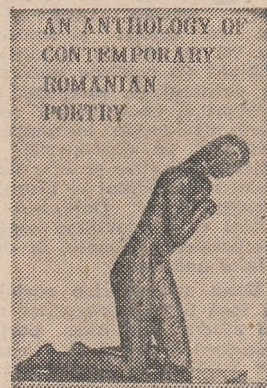
Poezia, deși poate cea mai greu traductibilă, oferă totuși un „loc de înțîlnire” ideal al afinităților, al adevărilor eterne umane, oferînd un limbaj comun ca orice „contaminare lirică”. Pentru o literatură ca a noastră, care nu beneficiază de o limbă de circulație universală, un eventual „complex al limbii” începe să se atenueze datorită traducerilor de marcă oferite de scriitorii și tîlmăcitori cu o profundă cunoaștere nu numai a limbii, dar și a spiritualității noastre.

Ca un răspuns peste timp la cuvintele incitante adresate de B. Shaw unui posibil tîlmăcitor al lui M. Eminescu, care trebuia să fie pe măsura geniului său, este traducerea semnată de regretatul Corneliu M. Popescu, încununată cu un însemnat premiu literar și semnalată de critica britanică ca „adevărata echivalență” ale poeziei-lor eminesciene.

Am zăbovit acum asupra spațiului britanic pentru că, în ultimii ani, aici s-au înregistrat traduceri numeroase și însemnate din lirica românească. Astfel, am avut bucuria de a-i reciti pe Bacovia („Violet Dusk”), pe Nichita Stănescu („The Still Unborn about the Dead”), și pe Ștefan Augustin Doinaș („Alibi and Other Poems”) în traducerea poetului Peter Jay, pe Marin Sorescu cu două volume: „This Hour”, „Selected Poems” în traducerea poetului Michael Hamburger.

În acest context favorabil poeziei românești a apărut recent la Londra o antologie de poezie românească contemporană, purtînd semnătura a două distinse traducătoare: Andrea Deletant și Brenda Walker. (Andrea Deletant este soția profesorului de limba și literatura română de la Universitatea de Studii sud-est europene din Londra, dr. D. Deletant, ce ne-a semnalat în numeroase și valoroase articole despre vestigiile ale culturii românești vechi în bibliotecile din Anglia, respectiv manuscrise românești vechi precum **Tetraevangeliarul Slavon** tipărit de Coresi la Brașov în 1562 sau **Cartea românească de învățătură**, tipărită la Iași în 1643 și multe altele).

Antologia este o binevenită panoramă asupra poeziei românești contemporane, o traducere cu totul fericită — păstrînd intacte echivalențele, precisă în viziune, ton și nuanțe. Recunoști timbrul fiecărui poet, în transpunerea fiecărei „voci” în limba engleză, nu apar nici un fel de distorsiuni lingvistice sau de sens, traducătoarele respectînd personalitatea poetică a fiecăruia — așa cum o mărturisesc chiar în prefața cărții („ne-am străduit să reținem substanța și esența stilului individual al fiecărui poet”), promisiune ținută pînă la capăt. Prefața oferă cititorului britanic o familiarizare succintă cu spațiul liric românesc de la Mihai Eminescu pînă în zilele noastre.



Poezii traduse și prezentate de autoarele antologiei sînt: Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Nina Cassian, Șt. Augustin-Doinaș, Marin Sorescu, Nichita Stănescu și Ion Stoica.

Există poeți mai traductibili decît alții, unul dintre exemplele cele mai convingătoare în acest sens fiind Marin Sorescu. Ironia, pendularea continuă între real și absurd, spiritul ludic al poeziei soresciene sînt perfect redate în versiunea engleză. Obsesia cuvintelor și a necuvintelor, a morții, a imaginației suprealiste, rostirea tragică, proprii mării poezii, capătă corporalitate în limba engleză, poezia lui Nichita Stănescu păstrîndu-și intactă întreaga forță magnetică și incantatorie ca în splendida versiune a acelui poem de dragoste: „Just now, just now / when I love her most, / just now I lied to her. / Just now, just now / when she's most fond of me, / just now I cast a shadow on her. / Just now, just now / when she's thinking about me / I'm singing my sorrows”.

Păcat că autoarele nu i-au acordat un spațiu mai mare în antologie.

Poeziile cu formă fixă, rimele, le izbutesc la fel de bine autoarelor. De remarcat în acest sens poeziile „Sărutul” și „Cuvintele poetului” de Șt. Aug. Doinaș.

Linile de forță ale poeziei Anei Blandiana, prezentă masiv în volum, cu cele mai numeroase poezii, sînt păstrate și chiar accentuate în transpunerea în engleză.

Predilecția evidentă pentru natură și spațiul românesc este respectată și în selecția poeziilor lui Ioan Alexandru, ca și ale Anei Blandiana. Iată două „măstre” de perfectă suprapunere a cuvîntului românesc cu cel englez, precum o recreare expresivă a atmosferei satului românesc:

Ioan Alexandru: „And damp leaves fall in the corner of the lane / and one autumn morning / a boy rises to the sky / and all the village is lit by his image / as by a new planet”.

Ana Blandiana: „More of a smell / Than image or sound, / The smell of smoke in the evening, / Especially when the herds return, dizzy / From too much milk flowered in the fields”.

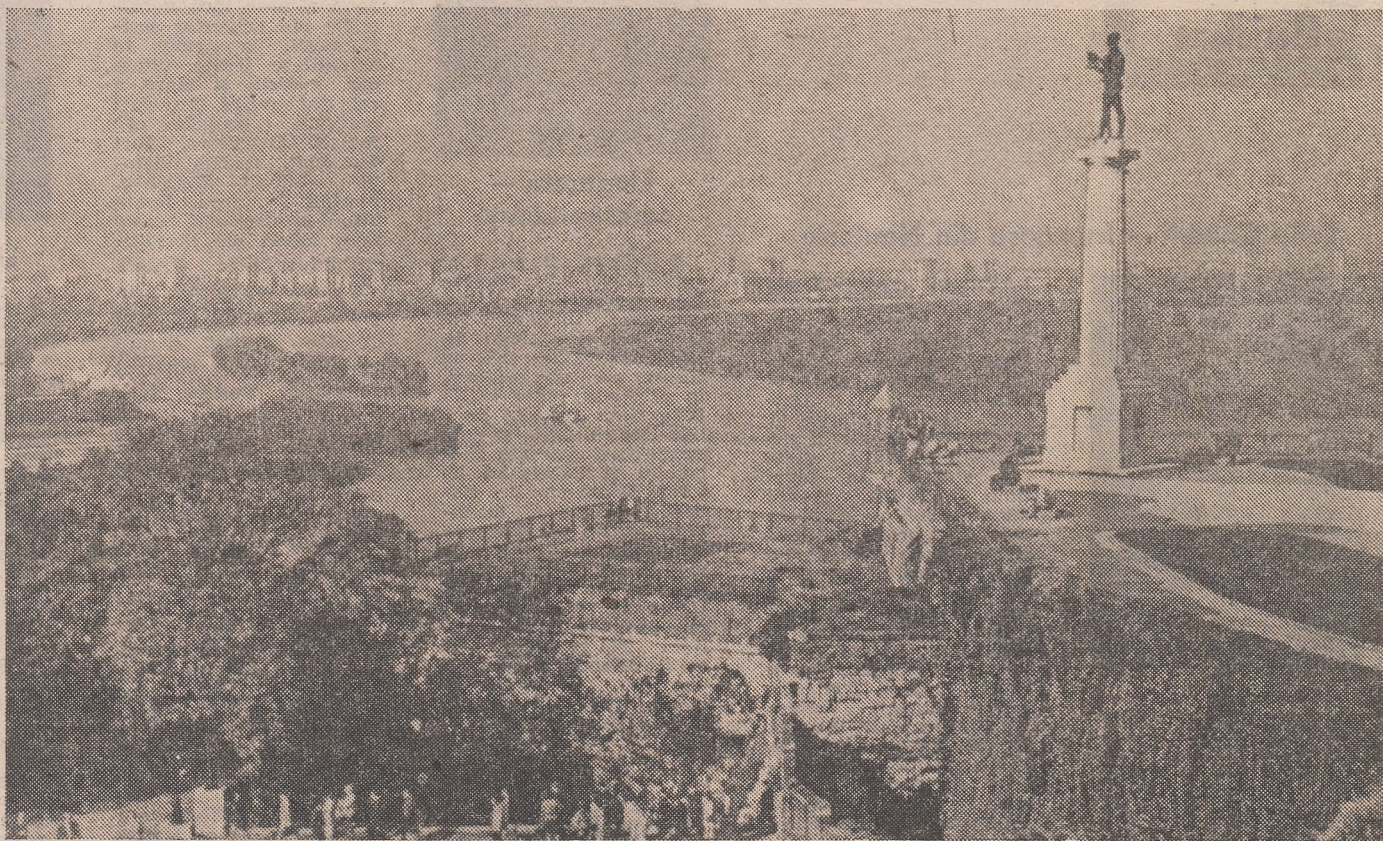
Lucidă, ironică și tandră, atît de tandră rămîne și în haine englezești, poezia Ninei Cassian. O rară alianță între grație și forță, între umor și angoasă, amintind de Emily Dickinson. Ce impresie lasă o astfel de antologie în limba engleză datorată Andreei Deletant și Brendei Walker? Grație talentului și inimoasei inițiative a traducătoarelor, poezii românești sînt acasă și în sonurile englezești. Sînt rare tîlmăcirile în stare să ne ofere o asemenea oglindă vie a poeziei noastre; de aceea sperăm să mai întîlnim numele Andreei Deletant și Brendei Walker și pe alte tîlmăciri din lirica noastră, daruri de zile mari oferite culturii noastre și culturii britanice.

Liliana Ursu

Iugoslavia de ieri și de azi

O CALĂTORIE în Iugoslavia nu e numai peste munți și văi, peste riuri și cimpii, ci, totodată, de-a lungul veacurilor, într-o istorie mare și veche a unor popoare care și-au apărut cu îndrăzneală ființa proprie în lupta pentru libertate și independență. Călătorul venit de dincolo de marele fluviu, din spațiul carpato-dunărean, nu poate fi decît sensibil la acest dat al pămîntului iugoslav care, ca și țara noastră, a fost neîntrerupt amenințat, încălzit, fărîmițat de expansionismul marilor puteri vecine. Poporul român ca și popoarele iugoslave, în pofida vitregiei împrejurărilor, au izbutit, prin imense sacrificii, să dea un curs pozitiv destinului istoric, să-și clădească și să-și desăvîrșească statul național.

Veac după veac, între cele două popoare au fost relații de cooperare, întruajutorare, înțelegere în condițiile speciale ale unor state românești rămase în afara stăpînirii otomane și a țărilor iugoslave cîmpionate și anexate fie de imperiul sultanilor, fie de cel al împăraților de la Viena. E de subliniat astfel locul deosebit pe care l-a ocupat colaborarea culturală încă din veacul al XIV-lea, cînd refugiați sîrbi s-au integrat în cultura și spiritualitatea românească, marcîndu-se încă de atunci rolul hotărîtor pe care societatea românească l-a avut în această parte a lumii, de apărare și dezvoltare a culturilor sud-est europene primejdiate nu numai în dezvoltarea lor normală, ci și în ființa lor de dominație străină. Alianțele matrimoniale cu dinastiile sîrbești ale unor domni din veacul al XVI-lea n-au avut numai dimensiuni politice, ci și culturale, dat fiind amprenta intelectuală sud-est europeană a curților voievodale. Iar mai tirziu, participarea unor faimoase căpetenii militare de dincolo de Dunăre, ca Baba Novac sau Deli Marcu, la marile războaie de independență conduse de Mihai Viteazul poate fi considerată în continuarea alianțelor anterioare cînd românii și sîrbi și-au unit forțele ca să oprească instaurarea stăpînirii otomane în Peninsula Balcanică. Mari personalități politice și culturale ca Sava și George Brancovici, la sfîrșitul veacului XVII și începutul veacului XVIII, aparțin în același timp societății și culturii lor proprii, ca și celei românești. Cine vizitează Belgradul este impresionat de cultivarea memoriei unor învățați ca Dositei Obradovici și Vuk Karagici, ale căror legături cu lumea culturală românească au fost deosebit de puternice în epoca renașterilor naționale. Din această cauză, nu pot să surprindă relațiile de bună vecinătate din întreg veacul al XIX-lea, frăția de arme din timpul primului război mondial,



La confluența Savei cu Dunărea. Vedere de pe Kalemegdan

alianța strînsă din perioada interbelică, datorită marilor creații diplomatice ale lui Nicolae Titulescu, între cele două țări și popoare. Dezvoltarea relațiilor de prietenie dintre România socialistă și Iugoslavia socialistă, după al doilea război mondial, continuă la un nivel superior buna vecinătate și înțelegerea nedezmîntată timp de veacuri.

O istorie veche, nu o dată dramatică prin frămîntările sale, trebuia să genereze un sentiment extraordinar al trecutului, voința de a-l face să fie prezent, fără primejdia uitării, în memoria tuturor generațiilor. Peste tot, în Iugoslavia, călătorul întîlnește formele cele mai diverse ale evocării istoriei mai vechi și mai noi. La Zagreb, statuia regelui Tomislav amintește vremea glorioasă a independenței statului croat medieval înfrînt, pînă la urmă, de superioritatea militară a coroanei Sfîntului Ștefan. La Split, monumentul cărturarului Grigore din Nin semnifică victoria slavyonismului în lupta pentru apărarea unei existențe culturale de sine stătătoare. La Krusevac, statuia cneazului Lazăr, căzut pe cîmpul de luptă de la Cimpia Mierlei, evocînd eroismul luptătorilor pentru libertate din veacul al XIV-lea, în fața unelă din cele mai repezi și puternice expansiuni din istoria lumii, impune printr-o emoție care nu e numai estetică. Eroismul armatei sîrbești din primul război mondial este cînsit prin tot felul de monumente, pe întreg întinsul țării. Și, totodată, este extraordinar sentimentul de pietate și respect pe care-l inspiră mereu martirii luptei pentru independența acestor popoare din timpul celui de al doilea război mondial. La Kragujevac, complexul artistic închinat luptelor desfășurate de partizani încă de la începutul ocupației germane preamărește, prin piatră și marmură, prin cristal și bronz, în forme sculpturale de artă modernă, pentru eternitate, eroicele acțiuni ale partizanilor. Capitol de neșters, luptei antifasciste a popoarelor Iugoslaviei, motiv de mîndrie permanentă, indiferent de generațiile care se succed, îl sînt închinat numeroase muzee. Să pomenim numai cîteva din Belgrad: muzeul „Brigăzilor internaționale din Spania”, muzeul „Tipărituri ilegale ale partidului”, muzeul „4 iulie 1941”, dedicat începutului răscoală generale a popoarelor Iugoslaviei, muzeul „25 mai”, închinat vieții și operei celui care a fost patru decenii conducătorul popoarelor Iugoslaviei, președinte-

le Iosip Broz Tito, muzeul cel mare, al „revoluției popoarelor și naționalităților din Iugoslavia” și altele.

FĂRĂ îndoială că unul din cele mai frumoase locuri ale Belgradului este confluența Savei cu Dunărea, care poate fi privită în toată amploarea frumuseții sale de pe zidurile Kalimegdanului, fortăreață masivă, importantă pentru istoria întregului Sud-Est european, poartă a Europei centrale, dar și a celei balcanice. Aci a murit, în 1456, marele comandant de oști Ioan de Hunedoara, după ce a oprit victorios înaintarea armatelor conduse de Mehmed Cuceritorul. Nu pot fi pomenite în aceste note decît cîteva din frumusețile istorice și culturale ale capitalei Iugoslaviei. Așezat în mijlocul orașului, Teatrul Național, excepțională operă culturală a capitalei vecine, a fost clădit în 1868, avînd circa 800 de locuri, într-un oraș care avea atunci 25.000 de locuitori. Cu toate vicisitudinile primului și celui de al doilea război mondial, teatrul a fost mereu restaurat și există ca atare pînă astăzi. Nu departe, este Muzeul Național, cu bogatul său tezaur de măturie a capacității de creație și a continuității culturale și spirituale a vecinilor noștri, cu Evanghelia lui Miroslov, cel mai vechi și mai valoros manuscris chirilic, întocmit în jurul anului 1190, cu bijuteriile regelui Radoslav și reginei Teodora, și multe opere ale vechii culturi medievale. Să ne gîndim cu cît mai bogat ar fi fost tezaurul aflat azi la Muzeul Național, ca și cel de manuscrise de la Biblioteca Națională, fără devastările sălbatice ale celui de al doilea război mondial și, mai ales, barbarul bombardament aerian din ziua de 6 aprilie 1941, cînd Germania nazistă a atacat Iugoslavia.

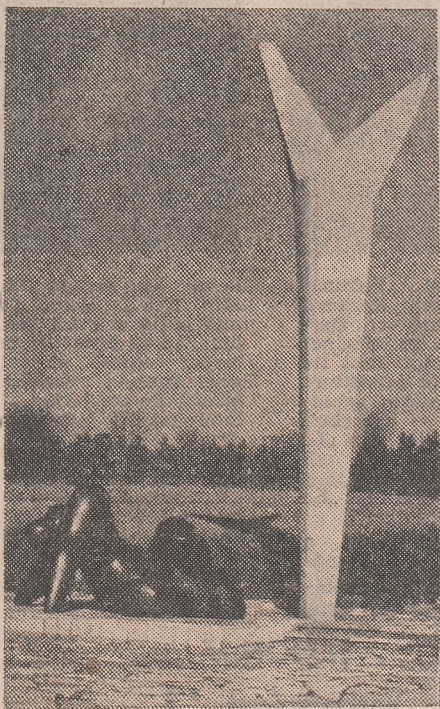
Măturie a contemporaneității este noul Belgrad, dincolo de Dunăre, cu arhitectura sa nouă, vîdînd, ca tot ce pulsează în Iugoslavia de astăzi, aceeași vocație de cultură intensă, și nu de orice fel de cultură, ci de una a vremii noastre.

IN acest sens, se poate spune că al V-lea Congres internațional de studii sud-est europene, care a avut loc la Belgrad la începutul acestei toamne, a contribuit la o atmosferă de istorie și cultură de mult constituită. Ca toate congresele internaționale de studii sud-est europene de pînă acum, și acesta din urmă și-a dovedit actualitatea prin demersul său general de manifestare

științifică a unui domeniu care nu se cantonează într-o strictă specialitate, și încearcă să se desfășoare pe un plan mai larg. S-au evidențiat încă o dată caracteristici fundamentale ale studiilor sud-est europene, pluri- și interdisciplinare, dat fiind domeniile numeroase care au fost acoperite: istorie și arheologie, literatură și lingvistică, etnologie și folclor, drept și sociologie și, totodată, vocația comparatistă a acestor studii care nu-și propun să realizeze un mozaic de preocupări regionale, ci să pună în lumină trăsăturile generale și particulare ale acestei zone. În dezbaterile care au avut loc s-a arătat încă o dată cît de puternic a fost — și altfel nu se poate înțelege caracterul acestei zone — liantul pe care l-au reprezentat pe rînd civilizația romană, cea bizantină, apoi otomană, pe fundalul realităților istorice și culturale anterioare, tracică, grecească, macedonene. Contribuțiile din aceste domenii au putut să înfățișeze preocupări de strictă specialitate, dar pe linia tradițională a acestor congrese, și să învedereze ceea ce a fost mereu comun și propriu individualității diferitelor teritorii naționale, cu societatea și cultura lor. În acest fel, reprezentanții școlii românești de studii sud-est europene care au participat la acest congres (Em. Condurachi, Valeriu Răpeanu, Eugen Stănescu), prin rapoarte și comunicări privind fie legăturile dintre Marea Neagră și Sud-Estul european, în epoca preistorică, antică și medievală, fie rolul țărilor Române de refugiu al luptei pentru independență politică și culturală a popoarelor din această zonă a Europei, fie prin evocarea trăsăturilor caracteristice ale legăturilor dintre literatură și societate în Sud-Estul european, au subliniat ceea ce au semnat de-a lungul veacurilor formele de luptă comună, de colaborare și întruajutorare, de refuz al dezbinării, de unire conform unui destin istoric comun.

Aceste cîteva note dintr-o recentă călătorie ar dori să sublinieze că vecinătatea țărilor noastre nu e numai geografică, ci și istorică, corespunzînd participării la o zonă a continentului european în cadrul căreia popoarele noastre s-au confruntat adesea cu probleme comune căroră le-au găsit soluții comune. Ceea ce a sedimentat o prietenie într-adevăr seculară, pe care timpul nu a erodat-o, ci, dimpotrivă, a continuat mereu și mereu s-o amplifice.

Eugen Stănescu



Kragujevac : Monumentul libertății

PREZENȚE ROMÂNEȘTI

R. D. GERMANA

● În editura Academiei de Științe (Akademie-Verlag) din Berlin a apărut volumul *Das Verhältnis von Denken und Sprache bei Vorschulkindern (3 bis 7 Jahre)*, 465 p., traducere a cărții *Relațiile dintre gîndire și limbaj în ontogeneză* (București, Ed. Academiei) de Tatiana Slama-Cazacu.

● Romanul lui Marin Preda, *Delirul*, apărut la „Verlag der Nation” din Berlin, R.D.G., în traducerea semnată de Elga Oprescu, se bucură de o deosebită atenție din partea criticii și a cititorilor.

ALGERIA

● Postul de radio al Algeriei a transmis recent o emisiune dedicată poetului Eugen Jebeleanu, în cadrul căreia au avut loc recitări din volumul *Surisul Hiroshimei*. O emisiune anterioară a fost consacrată operei poetice a lui Nichita Stănescu.

● Radiodifuziunea algeriană, canalul III, în limba franceză, a transmis de curînd un amplu medalion literar dedicat lui Mihai Beniuc.

Actori de frunte au recitat din opera poetului, pe fondul muzical al unor cunoscute creații clasice românești.

SPANIA

● Într-un sugestiv eseu, în pagina literară a ziarului „El País”, din 14 noiembrie, George Uscătescu pune în lumină potențialul de creație al literaturii române, de la Eminescu și Caragiale, Camil Petrescu și Blaga pînă în zilele noastre.

ITALIA

● De curînd, la Palermo, a apărut primul număr din publicațiile „Arenaria (rivista mediterranea di letteratura)”, cuprinzînd articole, studii, traduceri din poezii țărilor Mediteranei, spațiu literar în care a fost integrată și lirica română în urma prezenței, în primăvara acestui an, a unui numeros grup de poeți români la cea de-a III-a întîlnire a scriitorilor și oamenilor de cultură ai popoarelor din bazinul Mării Me-

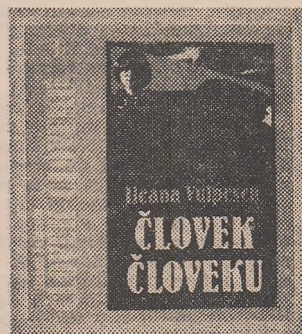
diterane. Revista include, sub semnătura poetului Rolando Certa, un amplu studiu asupra poeziei lui Al. Căprariu — realizat pe baza traducerilor făcute din volumele acestuia de regretata poetă și italianistă Eta Boeriu.

BRAZILIA

● În cadrul Festivalului filmului științific — care s-a desfășurat la Rio de Janeiro —, România a prezentat filmul „Sensibilitatea plantelor”, realizat de Studioul „Alexandru Sahia”, în regia lui Mircea Popescu. Apreciindu-se valoarea științifică a temei cercetate, filmul a fost premiat cu trofeul „Fritz Feigl”.

R.S.F. IUGOSLAVIA

● Romanul *Arta conversației* de Ileana Vulpescu (editat de



„Cartea Românească”, în 1980) a apărut de curînd în R.S.F. Iugoslavia, la casa de editură „Pomurska založba”, din Ljubljana, în limba slovenă, în traducerea semnată de Katja Spur, cu o postfață de dr. Marius Oros.



Lella Cuberli — frumoasa din Nanterre



● Frumoasă, știind să se miște pe scenă, cu o voce care execută terori-zantele vocalize cu care tinărul Mozart a semnat partitura Giuniei, parcă ar culege flori, așa este considerată apariția Lel-

Norman Mailer, un roman polițist

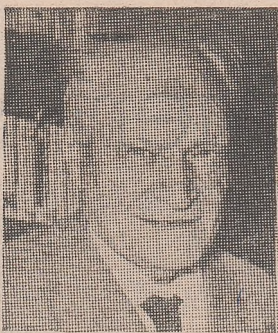
● Al 23-lea roman al scriitorului american Norman Mailer, **Băieții zdraveni nu dansează**, a produs dezamăgirea criticii. După opinia revistei „Newsweek”, cititorul este copleșit de totală absență a logicii. Folosirea intuiției ca unică modalitate de dezlegare a crimelor (în roman se comit cinci asasinat) nu este deloc convingătoare. Critica recunoaște totuși că, la a doua lectură, se pot descoperi savuroase divagații și descrieri pitorești ale vieții din ora-

sul Provincetown, acestea reprezentând virtuți ne-indoienice ale cărții. Mailer înfățișează orașul Provincetown pe care-l cunoaște ca „pe cele cinci degete ale minii sale”, oraș tipic american a căruia viață prezintă toate vicisitudinile civilizației. Ce înseamnă a trăi în America sfârșitului de secol XX, ce s-a întâmplat cu „visul american” care a trecut prin proba avuției și belșugului? Cititorul intră în virtutea acestor probleme încă din primele pagini ale cărții.

Milva — Piazzolo

● Mult timp au tăcut fiecare din ei. La Bouffes du Nord, într-o serie de spectacole neobișnuite, au apărut Milva și Astor Piazzolo. Două ore în care ritmul era rege, fără baterie, fără o lovitură de tobă. Astor Piazzolo, la

acordeonul său, a interpretat tangouri, iar Milva le-a dat glas. Sala se înfiora ascultând vibrațiile neștiute și neabătute ale acordeonului, iar vocea cântăreței părea că explodează în **Balada para un loco**.



Ungaretti — corespondență

● Editura „Saggiatore” publică, sub titlul **Carteggio**, corespondența dintre Giuseppe Ungaretti și Giuseppe De Robertis. Scrisorile pe care și le-au adresat cei doi prieteni, în perioada anilor 1931—1962, sînt însoțite de o introducere, texte și note explicative datorate filologului și istoricului literar Domenico De Robertis. Prietenia exemplară dintre cei doi contemporani a fost alimentată și de convingerea lui De Robertis că Ungaretti este cel mai mare poet italian al secolului 20, în vreme ce acesta îl socotea pe amicului său „cel mai mare critic literar în viață”. (În imagine, Ungaretti)

19, Quai Saint-Michel



● O casă ternă, ca ori-care alta. La una din ferestrele etajului cinci, putea fi văzut între anii 1892—1926, Henri Matisse. Casa nu are nici un semn. Pentru istoria picturii este important că de la această fereastră Matisse, și, mai apoi, Marquet, au reținut în opera lor, pentru eternitate, priveliștea. Casa devenise un soi de Bateau-Lavoir de pe „Malul Stîng” în primul sfert al secolului nostru. Printre cei 66 de locatari sînt mai cunoscuți Matisse și Marquet. Dar, tot în acest imobil, Jules Flandrin își împărțea atelierul cu discipolul său Gustave Mo-

De la Pușkin la Tsvetaeva

● O cercetătoare din domeniul criticii și istoriei literare sovietice, Nyota Thun, a investigat zone rămase încă nerăscolite ale arhivelor scriitoricești, a readus în actualitate texte uitate din reviste și ziare, a reînviat pagini din cărți epuizate. Sursele ei: Mihail Bulgakov, Iuri Tinianov, Andrei Platonov, Mihail Zoșcenko, Marina Tsvetaeva. Nyota Thun a abordat aceste mari figuri ale literaturii din primele decenii ale secolului nostru prin prisma imaginii pe care ei și-o făceau despre marele poet național Aleksandr Pușkin. Reunirea „descoperirilor” ei într-o carte intitulată **Imagini ale lui Pușkin** oferă două deschideri de mare interes: receptarea clasicilor de către marii scriitori ai veacului XX și raportarea creatorilor de cultură modernă nu numai la moștenirea culturală a trecutului, dar și la contextul socio-cultural contemporan.



Un premiu pentru Vincente Minnelli

● Octogenarul Vincente Minnelli, căruia i s-a atribuit premiul „Città di Roma” nu a putut fi prezent, din motive de sănătate, la festivitatea desfășurată în Campidoglio. În locul său, a venit Liza, care emoționată, a ținut să precizeze: „Îmi iubesc mult tatăl. Iubesc la el mai ales acea dorință de perfecțiune în tot ceea ce face. Pentru

mine este cel mai mare regizor. El m-a făcut să înțeleg ce înseamnă umorul.” Înalta distincție acordată de orașul în care Minnelli a realizat două din filmele sale, **Nina și Două săptămîni în alt oraș**, a fost atribuită anterior regizorilor Alfred Hitchcock și Billy Wilder. În imagine: Vincente Minnelli împreună cu fiica sa, Liza.

De dragul limbii latine

● Reînvierea atractivității limbii lui Cicero și Virgiliu — aceasta a fost intenția profesorului Lamberto Pigni a-tunci cînd a creat revista pentru tineret „Juvenis”, cuprinzînd benzi desenate în limba latină. Latina în care se exprimă cele două personaje amuzante, profesorul Teobaldus și magistrul Electrius, este oarecum simplificată față de modelele clasice, dar aceasta nu diminuează de fel entuziasmul cititorilor revistei — profesori, studenți și elevi din numeroase țări. „Datorită lui „Juvenis” — scrie revista clujeană „L'Illustré” — latina, limbă care părea definitiv moartă, trăiește a doua viață.”

Gershwin

● Un american la Paris, versiunea originală pentru două pianiste interpretată de Katia și Marielle Labèque, a fost imprimată de curînd la celebra casă Pathé Marconi. Norocul le-a suris celor două pianiste, ca fratele lui George Gershwin să le încredințeze partitura originală. Katia și Marielle Labèque au reușit în dialogul lor să suplinească o mare orchestră. Pe cealaltă parte a discului este imprimată „Fantezie despre Porgy și Bess”, pe care pianistele au interpretat-o cu vitalitate, parcă înfruntîndu-se.

„Femina” și „Médicis” — 84



● Premiul „Femina” pe 1984 a fost decernat tinărului scriitor Bertrand Visage (în imagine) pentru romanul **Tous les soleils**, apărut la editura Seuil. „Un roman aproape perfect” — apreciază Francoise Xenakis în „Le Matin”; „naturalul cel mai somptuos” — relevă Frédéric Vitoux în „Le Nouvel Observateur”. Premiul „Médicis” a fost atribuit lui Bernard-Henri Levi, pentru romanul **Le diable en tête**,



despre care revista „Lir” afirmă că „subiectul pa-mai puțin original decît maniera în care e tratat”, cartea avînd structura unei anchete romanesti bazată pe un jurnal, un interogatoriu, o corespondență, o depozitie și o confesiune. Romanul a apărut la Editura Grasset. Premiul „Médicis-étranger” a revenit cunoscutei scriitoare italiene Elsa Morante (în imagine), pentru romanul **Araceli**, a cărui versiune franceză a apărut la Gallimard.

Am citit despre...

William Saroyan denaturat

■ 17 din cele 168 de pagini sînt ocupate de bibliografie, de index și de alte materiale de umplură, cel puțin 20 sînt albe — începutul și sfîrșitul capitolelor, subtitluri, pagini de gardă —, 40 sînt acoperite de fotografii și asta e foarte bine, ilustrația fiind singura componentă realmente informativă, edificatoare și atrăgătoare a elegantului volum. Îi rămîn lui Aram Saroyan mai puțin de o sută de pagini (generos acrisite) pentru a-și executa din nou părintele. Nu i-a ajuns, se pare, **Ultima comuniune**, în care se răfuia dincolo de mormînt cu tatăl de care se plîngea că i-a dezmoștenit pe el și pe sora sa, Lucy, și a publicat un nou volum intitulat **William Saroyan**, nici biografia, nici monografie literară, nici memorii, ci un fel de amalgam în care elemente ale tuturor acestor trei genuri și mari fragmente reluate aproape nemodificate din **Ultima comuniune** sînt prezentate într-o formă atît de greoaie incît textul, deși foarte scurt și, în intenția autorului, incisiv, se citește greu. În 1979, cînd a apărut cartea lui William Saroyan **Necrologuri**, „The New York Times Review of Books” a publicat, alături de cronică, **O convorbire de 20 de ani cu Saroyan**, în care prozatorul californian Herbert Gold înmănușia citeva din „paragrafele scurte și foarte spațiate ale conversației continue” pe care o purtase cu scriitorul de-a lungul a două decenii. El menționa „amărăciunea și regretul” cu care scria și vorbea Saroyan despre fosta lui soție, Carol, dorința îndurerată a scriitorului de a-și ști copiii fericiți și realizați și de a-i vedea din cînd în cînd și deconspira planul secret pe care și-l făcuse acesta cînd și-a cumpărat la Fresno o casă cu două apartamente identice: spera în posibilitatea ca Aram și Lucy „să vrea să cunoască Fresno și să vrea să stea citva timp cu el”. Dar singura lui fiică, Lucy, „care vrea să ajungă actriță sau model sau altceva similar locuiește la Londra”, iar singurul lui fiu, Aram, „a început prin a scrie poeme formate dintr-un singur cuvînt pentru

a scandaliza, dat fiind că faima tatălui său se baza pe folosirea foarte multor cuvînte”. Ați auzit vreodată de vilva stîrnită de aceste „poeme” monoverbe? Fără indoială că nu. Oricît s-a zbatut pentru a umbri, prin propria-i statură, gloria tatălui său — trăind șocant în anii cînd era la modă stilul nomad și irresponsabil, drogîndu-se și în ultimă instanță încercînd să-l înfrunte chiar pe terenul literaturii — Aram Saroyan a rămas un nimeni.

Abia după dispariția lui William Saroyan a reușit să facă să se vorbească despre sine prin defăimătore cronică a agoniei și morții acestuia, **Ultima comuniune** (prezentată, vara trecut, la rubrica de față). După ce vinduse unui colecționar scrisorile tatălui său, fiul frustrat de celebritatea acestuia vindea acum ultimele lui gesturi și cuvînte, meticolos notate și apoi adnotate în așa fel incît să demonstreze că dragostea de semenii și de viață, bonomia, exuberanța, dușoșia scriitorului pe care chiar și cei ce nu-l admirau nu puteau să nu-l simpatizeze fuseseră doar o farsă, o mască, o făcătură.

Mai rămăseseră însă nespuse cîteva lucruri urite, fotografiile de familie erau și ele apte să fie transformate în marfă în lipsa beneficiilor decurgînd din drepturile de autor pentru volumele postume **Mă numesc Saroyan** (poeme, schițe, piese, eseuri publicate între 1933 și 1954 în trei reviste ale Asociației armenilor Hairenik din Boston) și **Nașteri** (texte inedite, scrise în ultimii ani ai vieții autorului), care, în conformitate cu testamentul tatălui, vor reveni Fundației William Saroyan, fiul a încropit această nouă carte, în intenția lui — demitizatoare.

Două sînt tezele pe care se străduiește să le acrediteze: 1) că Saroyan n-a fost, ca scriitor, decît un „animator”, un ins în stare să amuze, care „își avea stocul lui de efecte încercate, sigure, propriul lui sac de trucuri și era înzestrat, încă de la lăudatul lui debut cu un simț fără greș a ceea ce prinde la public, îi place, îl farmecă, îl emoționează, fără a pune însă vreodată în joc angajări mai profunde, mai puțin conștiente și mai puternice — ale sale și prin extensiune ale cititorilor”; și 2), că Saroyan, ca om, era paralizat interior de o „înghețare” monstruoasă a afectivității. De dovedit cu adevărat, Aram Saroyan nu dovedește însă decît propria sa rea credință și incapacitatea sa de a scrie lizibil.

Felicia Antip

N. IONIȚĂ

„Verba volant...” ?



Te hominem esse memento

Picturile lui Pirandello

● „Aceasta va fi pentru mulți o surpriză” — scrie ziarul „L'Unità” în legătură cu expoziția de picturi ale lui Luigi Pirandello. Nu pentru că celebrul scriitor, dramaturg, om de teatru și regizor apare într-o ipostază inedită, ci fiindcă neobositul experimentator în domeniul formei dramatice, a fost, în pictură, un mare tradiționalist. Pe lângă tablouri, expoziția mai conține scrisori și însemnări ale lui Pirandello în legătură cu diferite probleme ale artei plastice. Una din scrisori, adresată fiului său, cunoscutul pictor italian, nu demult decedat, Fausto Pirandello, este reproducă de ziarul „L'Unità”, mesajul ei fiind: „Pictează cum vezi și ceea ce vezi.”

Jan Kochanowski

● Numeroase manifestări marchează anul acestei în Polonia împlinirea a 400 de ani de la moartea poetului Jan Kochanowski (1530—1584), considerat creatorul poeziei lirice poloneze. Cu acest prilej, muzeul din Radom, care poartă numele celebrului poet al Renașterii, a fost renovat și modernizat. Muzeul a achiziționat goblenuri prețioase ale unor artiști din Varșovia și Cracovia contemporani cu poetul, reprezentând epoca și opera sa. Tot pentru acest muzeu se vor face o serie de copii după picturi care îl reprezintă pe Jan Kochanowski, executate de maestri celebri, în frunte cu Jan Matejko și Władysław Łuszczkiewicz. Cu același prilej, va vedea lumina tiparului o ediție integrală a operelor poetului omagiat.

Contra Mafiei

● John Huston filmează, de la începutul lunii octombrie, *Prizzi's Honor*, cu Jack Nicholson în rolul principal. Filmul, adaptat după un roman de Richard Condon, relatează soarta unei familii de mafioți a cărei conducere este preluată de personajul jucat de Jack Nicholson.

● După ce a reușit să obțină colaborarea lui Ken Russell pentru regia operei *Boema*, directorul artistic al teatrului liric



Dramatizare după Flaubert

● Giancarlo Sbragia a hotărât să pună în scenă cunoscutul roman al lui Flaubert — *Madame Bovary*. Spectacolul va fi prezentat la Teatro delle Arti din Roma, în prima lună a anului viitor. „Să realizezi o dramatizare a acestui roman, după ce alții, înaintea ta, au încercat să facă din el un scenariu de film sau televiziune, presupune, oricum, un risc — mărturisește Sbragia. De ce această alegere? Din dorința de-a continua o discuție despre condiția femeii, începută cu ani în urmă, când am pus în scenă *Una giornata particolare*.” Rolul Emmei Bovary este interpretat de actrița Giovanna Ralli (în imagine).

Bach pe o sută de discuri

● După 15 ani de lucru, Academia internațională Johann-Sebastian Bach, „Iba”, din Stuttgart a prezentat publicului înregistrările, pe o sută de discuri, ale ansamblului celor 200 de cantate scrise de marele compozitor. Totodată, directorul artistic al Academiei, Helmut Rilling, a făcut prezentarea înregistrării complete a orațiilor de Bach pe discuri, la care și-au dat concursul numeroși soliști de renume, printre care Dietrich Fischer-Dieskau, Philippe Huttenlocher, Alice Auger, Julia Hamari și Peter Schreiber. În 1985, în R.F.G. și în R.D.G. va fi marcată, prin numeroase manifestări de prestigiu, a 300-a aniversare a nașterii sale.

„Rigoletto” în regia lui Fellini ?

din Macerata intenționează să solicite colaborarea lui Federico Fellini pentru *Rigoletto*, știut

„Jurnalul lui Mickey” a împlinit 50 de ani

● Cunoscutul erou a fost inventat în 1928 de Walt Disney. În 1930, în chip de „bandă desenată”, a apărut în „New York Mirror”, trecind Atlanticul împreună cu Paul Winkler și fiind publicat în serie de „Le Petit Parisien”. A apărut apoi un album, iar la 21 octombrie 1934 a fost lansat săptămânalul pentru copii „Le Journal de Mickey”. Sărbătorind o jumătate de secol de existență, jurnalul celebrului șoricel îi povestește, în numărul din 6 noiembrie, biografia, împreună cu cea a celorlalte personaje create de Disney, în paralel cu marile evenimente ale anului în care s-a născut. Se poate citi și prima poveste despre Mickey, care nu s-a mai retipărit până acum.

Frank Sinatra

● „Vocea i-a rămas neschimbată, ca și puterea de-a magnetiza sala.



De la prima la ultima notă a celebrilor sale swinguri: *Fly me to the moon, My way, Lady is a tramp* — Frank Sinatra a reușit să țină publicul cu sufletul la gură. Ca întotdeauna, cântărețul acordă o importanță deosebită textului, iar cei 70 de ani par să-i fi adus mai mult patos în interpretare”. Sint opiniile unui cronicar de specialitate, după recentul concert pe care Sinatra l-a susținut la Royal Albert Hall din Londra.

Un lujer străveziu

■ CALENDARELE culturale care nu uită nimic au înregistrat în urmă cu câteva săptămâni și împlinirea a optzeci de ani de la moartea lui Ștefan Petică. Întrebarea pe care mi-o pun — nu pentru prima oară — în fața unei astfel de comemorări este dacă și în ce măsură aducerea aminte se leagă de o conștiințioasă administrație a memoriei numai, sau reprezintă un omagiu real adus cuiva care nu a murit cu totul. În cazul lui Ștefan Petică — personalitate stranie și operă obișnuită doar prin felul brusc în care s-a întrerupt — această întrebare primește valențe suplimentare, iar răspunsurile condescendente, pe care cei mai mulți ar fi dispuși să le dea, se adaugă șirului de confuzii, nedreptăți și neînțelegeri — ținând de viața omului, dar și de memoria operei — care l-au urmărit pe poetul mort la 27 de ani, după o viață de o tristețe și o mizerie neegalate, cred, în literatura noastră, atât de bogată totuși în sărăcie și suferință.

Prima dintre acele nefericite întâmplări, al cărei ecou avea să-l tirască la nesfârșit, a fost integrarea sa în grupul macedonskian, ceea ce va face ca ura împotriva poetului *Noptilor* să se reverse și asupra lui, ca și stigmatul de „decadent”. Fără să semene prea mult cu ceilalți literatori, Petică intră în cercul claustrat și urit de restul scriitorilor și suportă alături de el polițe pe care nu le semnase. Asta nu înseamnă însă că nu s-a simțit bine printre „efebii, poeții giganti și incomparabili maestri”. În acel cadru exista ridicol — mulți dintre cei ce-l frecventau își vor fi dat seama —, dar nu exista vulgaritate și meschinărie, și asta era mult. Dealtfel, relațiile poetului cu cercul macedonskian sint destul de efemere, iar numărul colaborărilor la *Literatorul* este în realitate redus. Și totuși, o analiză a flagrantului insucces suferit de poet în epocă poate considera printre cauzele principale această aproximativă solidarizare cu Macedonskii.

O altă cauză a nedreptei sale persecutări a fost oscilația între exaltarea socialistă și cealaltă extremă a spectrului politic, oscilație mereu alimentată de dezamăgirile înregistrate într-o tabără sau alta și de contradicția dintre neînchipuita, fabuloasa sa sărăcie (un prieten își amintește de pereții strălucitori de brumă ai minusculei sale odăi) și firea sa aristocratică nu numai prin fantasmă, ci și prin talent. Nimeni nu l-a ajutat și nimeni nu l-a iertat, nici într-o parte, nici în alta a baricadei, nici în viață și nici în posteritate (un dicționar din anii '60 încă mai făcea procesul depărtării lui de mișcarea socialistă și al naționalismului său), pentru că toți au simțit că el nu le aparținea de fapt, el, cel atât de imaterial încât nu putea aparține decât istoriei literare.

Istoria literară însă nu a făcut nici ea decât să-l nedreptățească, închizându-l fără drept de apel în cripta simbolismului defunct, ca și cum și-ar fi luat toate măsurile de precauție să nu ajungă viu până la noi. Dar un poet adevărat — și Ștefan Petică a fost fără îndoială unul — nu încape niciodată cu totul în compartimentul etichetat pe care istoria literară i-l rezervă. Un vers, o strofă, o poezie reușesc întotdeauna să scape și să se întindă ca un străveziu lujer înspre lumina viitorului continuu. Cu sentimentul că arăt și altora un astfel de lujer, curajos și suferitor, transcriu — în semn de omagiu — un poem viu încă, scăpat din timp, al unuia dintre cei mai chinuți frați ai noștri întru poezie și transcendent: „Vai chinul nopților de vară, / Și groaza razelor de lună! / Misterul lor e o povară / Și pacea lor e o minciună! / / Încet un inger pal revers / Din fina mină-nvinețită / Visări ce cad pe fruntea arsă / De taine grele și trudite. / / Iubiții dorm. Deasupra pare / Că trece dragostea pierdută / Un glas de clopot e-o chemare / În noaptea clară și tăcută. / / Le-ngâlbește fața luna / Cu dureroasa-i poezie: / Ei dorm mai strânși ca-ntotdeauna / Și pling în somn fără să știe”.

Ana Blandiana

Gabriel García Márquez

Spania: nostalgia nostalgiei

A CUM douăzeci de ani, în Mexic, am fost de câteva ori să văd filmul *Ultimul tango*, prizonier al nostalgiei cîntecelor pe care le auzisem de atîtea ori cîntate de bunica. Săptămîna trecută, în Barcelona, am fost cu un grup de prieteni să văd spectacolul pe viu al Sarei Montiel, dar nu ca să mai ascult cîntecele bunicii, ci prizonier al nostalgiei acelor timpuri din Mexic. Pe cînd le cînta bunica, la cei șase ani ai mei, cîntecele mi se păreau triste. Cînd le-am ascultat din nou în film, treizeci de ani mai tîrziu, mi s-au părut mult mai triste. Acum, la Barcelona, mi s-au părut atît de triste încît de-abia dacă mai erau suportabile pentru un nostalgic iremediabil ca mine. Cînd am ieșit din teatru, noaptea era diafană și călduță și aerul avea o prospețime de trandafiri de mare, în timp ce restul Europei naufragia în zăpădă. M-am simțit înduioșat în acel oraș frumos, lumatic și indescifrabil, în care am lăsat suvoii atîtor ani din viața mea și din viața copiilor mei, și ceea ce am simțit atunci nu a fost nostalgia dintotdeauna, ci un sentiment mai profund și mai sfîșietor: nostalgia nostalgiei.

Pentru generația mea, care avea cam cincisprezece ani cînd s-a terminat războiul civil din Spania, această neliniște a nostalgiilor suprapune își are rădăcinile în Spania. Noi am fost cei care am trăit, într-un moment în care toate amintirile sint eterne, ceea ce noi numim cea de-a doua cucerire a Americii. Mă refer la debarcarea masivă a republicanilor învinși, care nu erau înarmați cu cruce și spadă, ca prima dată, ci cu o forță a spiritului care ne-a schimbat viața. Mulți au sosit convinși că era un exil momentan. Se spunea pînă de curînd, și mai serios decît s-ar putea crede, că mulți dintre cei care au sosit în Mexic nu au vrut să se miște din portul Veracruz, și

nici măcar să-și desfacă bagajele, ca să nu piardă locul în primele vapoare de întoarcere. În cafeneaua Parroquia, care are un salon enorm cu faianță colorată, cu ventilatoare ca niște virtelnițe și cu mese de marmură pe care își scriau scotelile ospătarilor, ca și cînd ar fi fost în Cádiz, războiul continua în cuvinte. În Buenos Aires, în Bogotá, în Ciudad de Mexico, în Havana au apărut dintr-o dată restaurante populare care păreau aduse în întregime din Madrid sau Sevilla, cu șuncă atîrnate, cu anunturi de coride și cu enorme *paellas* improvizate, cu ingrediente locale, iar exilații întîrziiau după plecarea celorlalți clienți, aproape pînă în zori, și își povesteau din nou unii altora, o dată și încă o dată, povestea fără sfîrșit a bătăliei de pe Ebru sau magnificul episod din Alcázar de Toledo. Odată, cînd călătoream de la Veracruz la Cartagena de Indias, cu un vapor spaniol, am fost martorul unei întâmplări care mi s-a părut o sinteză perfectă a întregii drame a exilului. Un refugiat urcase pe vapor ca să bea un aperitiv, la restaurant. Chelnerul, care după cite se părea îl cunoștea din alte călătorii, l-a întrebat dacă-l dorea cu apă. Refugiatul a zis că nu, dar chelnerul l-a convins, pentru că s-a înclinat peste teștea și i-a spus cu o voce complice: „Avem încă apă din Spania”. Printre atîtea adevăruri diferite și amestecate, nu știu dacă refugiații spanioli din America Latină au fost conștienți de vîntul innoitor cu care ne-au schimbat atîtea lucruri esențiale ale vieții: universitățile, librăriile, gazetăria și, mai ales, anemicele noastre concepții politice. De felul cum ne-au învățat să iubim pentru totdeauna o Spanie mai puțin obligatorie, și din același motiv mai omenească decît cea altă Spanie de ulei de ricin pe care clericii proști de la școala primară ne-au făcut s-o înghițim cu forță.

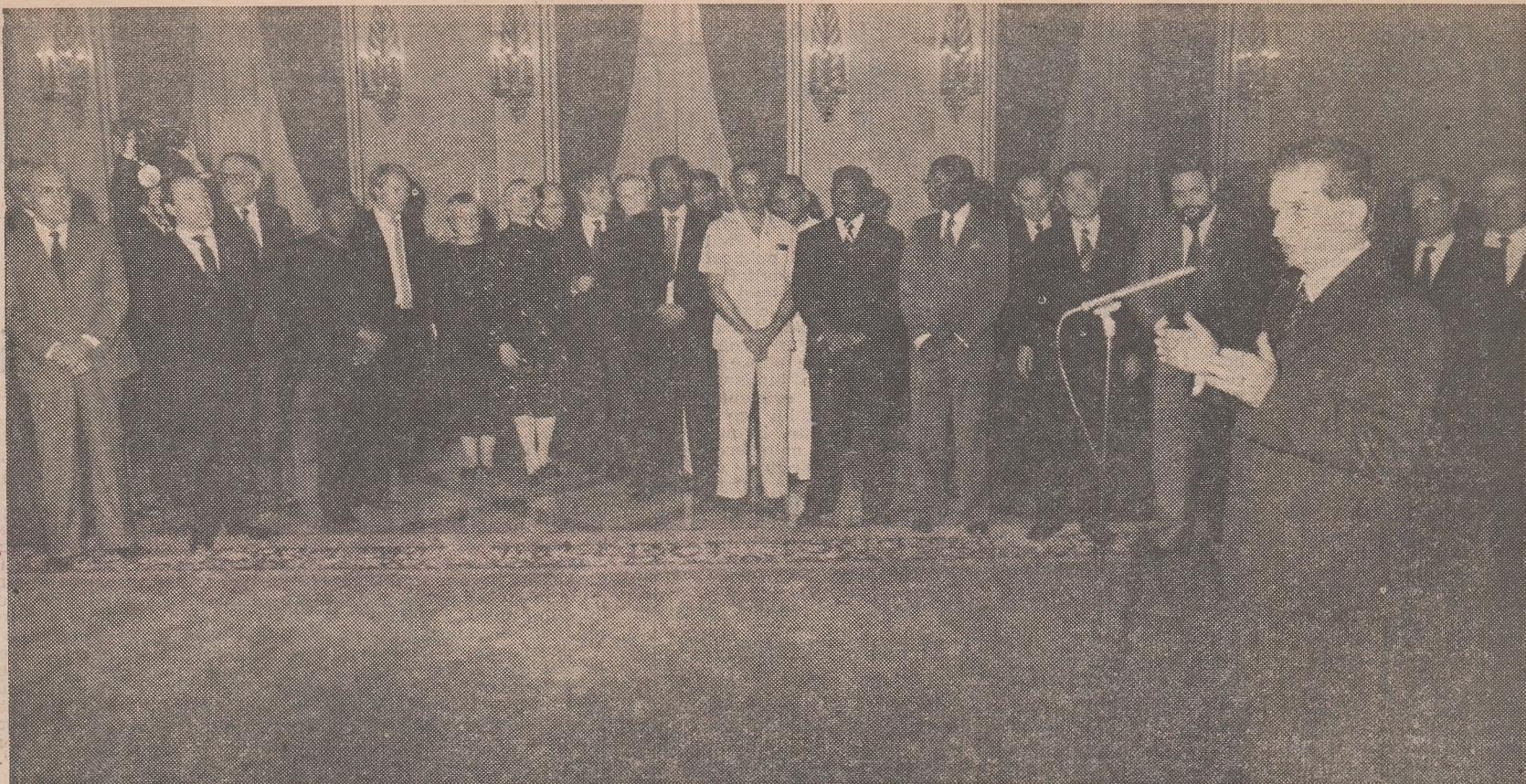
ÎNTR-UN anume fel, și eu am fost un exilat spaniol. Încă din școală, influențat de profesorii republicani, mi-am pus în gînd să nu calc pămîntul spaniol atîta timp cît generalul Franco va fi viu. A fost o hotărîre atît de drastică, încît în 1955 am făcut o escală tehnică pe aeroportul din Madrid, și nici măcar nu am coborît din avion, cu toată luciditatea cu care J.M. Caballero Bonald încercase să-mi explice la Bogotá că eterna Spanie era atît de puternică încît continua să existe chiar și în ciuda generalului Franco. Numai la 42 de ani am avut atîta rațiune încît să-mi dau seama că Bonald avea toată dreptatea, pentru că, împotriva rezistenței mele pasive și anonime, Spania continua să existe în timp și generalul Franco continua și el, fără cea mai mică intenție de a muri pentru ca să-mi facă pe plac. Așa că am ajuns la Barcelona în toamna lui 1967, cu toată familia și cu gîndul de a rămîne opt luni care-mi prisoseau de la un roman, și am rămas șapte ani. Mai mult decît atît: într-un fel greu de explicat, încă nu am plecat pe de-a-ntregul, și nici nu cred să plec vreodată.

Nu eram conștient de toate astea pînă săptămîna trecută, cînd am ieșit de la teatru cu prietenii mei din Barcelona și am descoperit dintr-o dată nostalgia nostalgiei. Am înțeles, ca atîția alții din generația mea, că suferisem de nostalgia Spaniei înainte de a o cunoaște, nu numai din cauza evocărilor implacabile ale republicanilor răătăcitori, ci pentru marea poezie pe care ei înșiși ne-au învățat-o. Julio Cortázar spune într-una din cărțile sale că după ce a văzut Viena nu a continuat să și-o amintească așa cum o văzuse în realitate, ci așa cum și-o imaginase înainte de a o cunoaște. Mie mi s-a întîmplat același lucru cu multe locuri din lume, dar nu și cu Spania. Căci descoperirea ei a fost o experiență platoniciană: am găsit-o aceeași, strădă cu stradă, după-amiază cu după-amiază, nor cu nor, cu Spania pe care o cunoșteam din literatura sa, așa încît a o cunoaște în realitate nu a fost altceva decît a mi-o reaminti.

AM găsit că, într-adevăr, așa cum spusese don Antonio Machado, cîmpiile din Soria erau aride și reci, cu lanțuri de munți golași și cu coline cenușii, unde primăvara lăsa în iarbă o urmă parfumată de margarete albe. Am recunoscut satele din Andaluzia, care par desenate în peniță și am simțit pe înserat tălăngile mieilor și mirosul cimbrului sugrumat de mulțimea turmelor. Am văzut păsări pe care le știam numai din cărți, ca ciiorile sau sturzii, și arbori pe care pînă atunci îi credeam imaginari, ca plopii de pe malurile riurilor și am ascultat voci îndepărtate de copii pe care le știam numai după auz de pe cîmpiile din Moguer și am înțeles drama istoriei Castillei într-o singură noapte de ianuarie în El Escorial, unde singurătatea și frigul puteau fi comparate numai cu cele cu ale morții. În Granada m-am dus să caut strada Elvira, ca să văd dacă era adevărat că acolo trăiau femeile ușoare, așa cum scrisese García Lorca. Nu le-am găsit, dar, în schimb, am avut norocul să văd Alhambra așa cum ar fi vrut s-o vadă mereu califii: sub o ploaie torențială. Nu am putut să-mi înăbuș o cutremurare ascunsă cînd pe fereastra trenului a apărut unul dintre cele mai frumoase orașe din lume: Córdoba, îndepărtată și singură, dincolo de zidurile căreia poetul spusese că pîndește moartea. Într-o noapte, în timp ce cinam în dezolanta sufragerie a hotelului Atlantico din Cádiz, am avut dintr-o dată impresia minunată că edificiul pornise spre Americi. În Burgos, cineva a îndreptat degetul spre o casă cu pereți sumbri și mi-a spus: „Aici trăiește călăul”.

Simțeam o mare nostalgie pentru acele frumoase nostalgii în acea noapte din săptămîna trecută cînd am ieșit din teatru cu prietenii mei din Barcelona. Bu-levardele erau mai animate și mai delirante ca niciodată, încă învesmîntate în enormele stele de lumini colorate de la sărbători. În mijlocul mulțimii zgomoase, a străinilor derutați și a suedezelor suculente și aproape dezbrăcate în ianuarie, se aflau exilații din America Latină, cu prăvăliile lor de lucruri ieftine, cu copiii lor infofoliți în zdrențe, supraviețuind cum pot pînă cînd va sosi și pentru ei vaporul de întoarcere. Sint poate 250 000 în toată Spania, și nu sint mulți cei care au norocul de a fi iubiți atîta în Spania pe cît îi iubeam noi pe republicanii răătăcitori care ne-au învățat să trăim nostalgia nostalgiei.

În românește de
Miruna Ionescu



■ La întâlnirea tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, cu conducători de delegaţii participante la Congresul al XIII-lea al P.C.R.

Realegerea tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU în funcţia supremă de partid

AMPLU ECOU INTERNAŢIONAL

SEMNIFICAŢIILE realegerii, în deplină unanimitate, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu în funcţia supremă de secretar general al Partidului Comunist Român au fost amplu reflectate de presa de peste hotare. Încă din primele ore de după încheierea lucrărilor Congresului al XIII-lea al P.C.R., marile agenţii de presă evidenţiau că acest act istoric a fost expresia unităţii întregului popor în jurul partidului, a voinţei unanime a comunistilor, a tuturor oamenilor muncii de a înfăptui marile obiective ale dezvoltării economico-sociale a patriei noastre, de a duce la îndeplinire hotărârile Congresului al XIII-lea, de a spori contribuţia României la consolidarea păcii şi securităţii în lume.

În relatări şi comentarii ample consacrate lucrărilor şi documentelor marelui forum al comunistilor români sînt relevate profunde semnificaţii ale realegerii în fruntea partidului a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, cel mai iubit fiu al poporului român, exponent strălucit al idealurilor şi năzuinţelor supreme ale întregii noastre naţiuni, personalitate proeminentă a lumii contemporane —, cheazăşie sigură a înaintării ferme şi neabătute spre noi şi strălucite izbînzii ale socialismului pe pămîntul patriei libere şi demne, spre fericirea naţiunii şi spre binele cauzei păcii. Mijloacele de informare în masă de pe diferite meridiane reflectă, totodată, perspectivele ce se deschid prin traducerea în viaţă a documentelor, adoptate de Congresul al XIII-lea al partidului, care poartă amprenta gândirii creatoare, a viziunii cuceritoare, profund revoluţionare a tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

A doua zi după ce T.A.S.S. a anunţat realegerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în fruntea partidului nostru, ziarul „Pravda” şi alte ziare din Uniunea Sovietică publicau pe prima pagină telegrama de felicitare adresată de către tovarăşul Konstantin Cernenko, secretar general al C.C. al P.C.U.S. De asemenea, într-o corespondenţă a trimişilor săi speciali la Bucureşti, publicată sub titlul „Noi perspective pentru viitor”, „Pravda” sublinia sensurile fortei şi coeziunii Partidului Comunist Român, demonstrate la Congres. Delegaţii şi-au exprimat convingerea — scria ziarul — că sarcinile complexe stabilite de Congres vor fi realizate cu succes şi că ţara se va situa pe noi culmi în dezvoltarea economiei, a ştiinţei şi culturii. Multe alte ziare sovietice s-au făcut şi ele ecoul istoricelor hotărâri adoptate la forumul comunistilor români.

Şi în alte ţări vecine şi prietene, evenimentul a fost de asemeni urmărit cu atenţie. Ziarele din Bulgaria au informat, pe primele pagini, despre realegerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în înalta funcţie de secretar general al Partidului Comunist Român, însoţindu-şi relatările de portretul conducătorului partidului şi statului nostru. „Rabotnicesko Delo” relevă: „Cele patru zile ale Congresului au fost dominate de evenimente care înfăţişează tabloul societăţii româneşti de azi, realizările ei. Partidul şi-a spus cuvîntul în problemele fundamentale ale dezvoltării în toate domeniile de activitate şi a stabilit sarcini concrete şi de perspectivă, pe termen lung. Importanţa Congresului pentru dezvoltarea ţării este subliniată de documentele adoptate. Linia partidului privind dezvoltarea

economico-socială a ţării a primit aprobarea deplină a delegaţilor la Congres” — subliniază ziarul, adăugînd că acest fapt demonstrează, înainte de toate, că poporul român şi-a legat soarta de opera de edificare a socialismului, şi-a consacrat întreaga energie şi forţă creatoare pentru construirea bazei tehnico-materiale: „Această concluzie rezultă din întreaga istorie nouă a României. Gloria unui popor rezidă în opera sa pentru istorie. Tocmai de aceea, proiectele pentru anii viitori întrunesc sprijinul larg al societăţii româneşti”.

ÎN CU TOTUL ALTĂ ARIE geografică, „Ziarul poporului”, organ al P.C. Chinez, a publicat un comentariu cu privire la lucrările Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român, în care se relevă că, sub conducerea Partidului Comunist Român, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, România va fi mai puternică, poporul va realiza o bunăstare generală, se vor obţine succese tot mai strălucite. Raportul prezentat de secretarul general al partidului şi întreaga desfăşurare a forumului comunistilor români emană deplină încredere şi optimism faţă de prezentul şi viitorul ţării.

Sub titlul „Congresul al XIII-lea al P.C.R. şi-a încheiat lucrările. Nicolae Ceauşescu reales secretar general al partidului”, ziarul „Neues Deutschland”, organ central al P.S.U.G., evidenţiază entuziasmul cu care cei peste 3 000 de delegaţi la Congres au reales pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu în funcţia supremă de secretar general al partidului. Lucrările Congresului — se precizează în relatare — au demonstrat coeziunea şi unitatea de nezdruccinat a partidului cu poporul. Aceasta oferă garanţia că hotărârile Congresului, care trasează dezvoltarea de viitor a României, vor fi aduse la îndeplinire.

Ziarul „Nepszabadsag”, organ al C.C. al P.M.S.U., a publicat o corespondenţă a trimisului său special, punînd în evidenţă sublinierile din Raport privind evoluţia viitoare a relaţiilor economice externe ale României şi reluînd precizările referitoare la dezvoltarea colaborării, comerţului şi cooperării în producţie cu ţările socialiste, lărgirea legăturilor cu ţările în curs de dezvoltare şi cu statele capitaliste dezvoltate, participarea activă la diviziunea internaţională a muncii. Relatarea prezintă, de asemenea, pe larg, capitolul privind situaţia internaţională, politica externă a partidului şi statului nostru, relevînd că România acţionează pentru apărarea păcii şi securităţii, pentru prevenirea unei eventuale catastrofe nucleare.

Sub titlul „Dezvoltare şi pace”, ziarul iugoslav „Borba” a relatat despre realegerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în funcţia de secretar general al Partidului Comunist Român, relevînd faptul că în cadrul lucrărilor Congresului s-a acordat o importanţă deosebită politicii de dezvoltare economico-socială a ţării. Documentele adoptate de Congres — arată ziarul — asigură progresul multilateral al României, o puternică ascensiune pe toate planurile. Arătînd că Raportul prezentat de secretarul general al partidului a constituit temelia fiecărui punct al ordinii de zi a Congresului, „Borba” se opreşte pe larg asupra capito-

lului consacrat situaţiei internaţionale, politicii externe a partidului şi statului nostru.

ECOURILE realegerii tovarăşului Nicolae Ceauşescu s-au făcut auzite în toate ţările Europei, precum şi în celelalte continente ale lumii. Anunţînd realegerea secretarului general al partidului, marile agenţii de presă precum „United Press International”, „Associated Press”, „France Presse”, „Prensa Latina”, „F.A.N.A.” (Federaţia Agenţiilor Naţionale Arabe) au relevat importanţa acestui fapt pentru îndeplinirea marilor obiective pe care şi le propune România pe plan economico-social, ştiinţific şi cultural, precum şi pentru continuarea politicii ei externe de pace, înţelegere, colaborare şi în primul rînd de evitare a unui nou război mondial, de dezarmare şi mai ales de dezarmare nucleară.

Sub titlul „Preşedintele Ceauşescu cere desfiinţarea simultană a N.A.T.O. şi a Tratatului de la Varşovia”, ziarul „El Dia” din Ciudad de Mexico publică pasaje din Raportul prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Autorul articolului arată că ideile de pace şi înţelegere între popoare constituie baza politicii externe a României, a preşedintelui său. Este menţionată propunerea făcută Congresului al XIII-lea al P.C.R. de a împuternici Comitetul Central să aprobe prelungirea duratei Tratatului de la Varşovia, care expiră în 1985, deoarece nu s-a ajuns încă la un acord corespunzător vizînd desfiinţarea celor două blocuri militare. Articolul relevă că, de la tribuna Congresului, secretarul general al P.C.R., Nicolae Ceauşescu, a cerut ca S.U.A. şi Uniunea Sovietică să reia cît mai curînd posibil tratativele pentru interzicerea armelor nucleare şi să realizeze dezarmarea, pentru a se evita o catastrofă nucleară.

Ziarele italiene au reflectat şi ele evenimentul românesc, unele punînd în evidenţă faptul că realegerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în funcţia supremă în partid a fost sprijinită de toate organizaţiile de partid, de toate conferinţele judeţene. Ziarul „L'Unità” scrie că la Congres s-a evidenţiat identitatea dintre popor, partid şi secretarul său general.

O revistă completă a presei internaţionale referitoare la Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român ar necesita zeci, dacă nu sute de pagini. Sosite în succesiunea orelor şi zilelor, telegramele agenţiilor de presă, ziarele şi publicaţiile periodice ne-au oferit doar posibilitatea de a exemplifica, pe măsura spaţiului tipografic, inevitabil limitat, dimensiunile ecoului internaţional al celor mai importante decizii luate de marelui forum al comunistilor români, începînd cu cea de maximă importanţă prin semnificaţia ei profundă, prin devenirea istorică pe care este menită să o cheazăşuiască: realegerea celui mai iubit fiu al poporului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în funcţia de secretar general al Partidului Comunist Român.

Daniela Roman

„România literară”

Săptămînal de literatură şi artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Director GEORGE IVAŞCU